

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України
26 квітня 2018 року № 340

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
10 липня 2018 року
за № 802/32254

СТАТУТ
дій органів управління та підрозділів
Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж

I. Загальні положення, визначення термінів, позначення та скорочення

1. Загальні положення

1. Цей Статут визначає систему організації та зміст дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.

2. Дія цього Статуту поширюється на пожежно-рятувальні підрозділи ДСНС України та може використовуватися пожежно-рятувальними підрозділами, визначеними статтями 61–63 Кодексу цивільного захисту України.

3. Основні завдання, повноваження, права та структура ОРС ЦЗ, а також основні засади щодо порядку її повсякденної діяльності та функціонування під час виконання завдань за призначенням визначаються Положенням про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 липня 2014 року № 631, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23 липня 2014 року за № 853/25630.

4. Застосування положень цього Статуту здійснюється з урахуванням інших нормативно-правових актів, що регламентують порядок дій під час гасіння пожеж.

Положення цього Статуту застосовуються з урахуванням конкретних особливостей пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ, умов обстановки на пожежі, характеру дій і завдань, які необхідно виконати.

Для вирішення завдань забезпечення дій пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ, з огляду на особливості їх організаційної структури і призначення, необхідно додатково керуватися нормативно-правовими актами та організаційно-розпорядчими документами з оперативного, матеріально-технічного та інших видів забезпечення.

5. В особливий період органи управління та пожежно-рятувальні підрозділи ОРС ЦЗ діють відповідно до цього Статуту та з урахуванням особливостей, що визначаються Кодексом цивільного захисту України, Законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також іншими нормативно-правовими актами.

2. Визначення термінів, позначення та скорочення

1. Терміни та поняття, що використовуються в цьому Статуті, уживаються в значеннях, викладених у Кодексі цивільного захисту України, інших законодавчих та нормативно-правових актах з питань цивільного захисту.

2. Позначення та скорочення, що використовуються в цьому Статуті:

ВР – вибухові речовини;

ГДЗС – газодимозахисна служба;

ГР – горючі речовини;

ДАЗВ – Державне агентство України з управління зоною відчуження;

ДСНС – Державна служба України з надзвичайних ситуацій;

ЗІЗ – засоби індивідуального захисту;

ЗІЗОД – засоби індивідуального захисту органів дихання;

КГП – керівник гасіння пожежі;

КГЛП – керівник гасіння лісової пожежі;

КПП – контрольний-пропускний пункт;

ЛЗР – легкозаймисті речовини;

НОД – начальник оперативної дільниці;

НС – надзвичайна ситуація;

НТ – начальник тилу;

НХР – небезпечні хімічні речовини;

НШ – начальник штабу на пожежі;

ОД – оперативна дільниця;

ОКЦ – Оперативно-координаційний центр;

ОРС ЦЗ – Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;

ОЧС – оперативно-чергова служба;

ПДР – правила дорожнього руху;
ПЗЧ – пункт зв'язку частини;
ПММ – пально-мастильні матеріали;
ПТО – пожежно-технічне обладнання.

II. Організація гасіння пожеж

1. Оперативні дії та основні завдання органів управління та підрозділів під час проведення пожежно-рятувальних робіт

1. Оперативні дії під час гасіння пожеж (далі – оперативні дії) – організоване застосування сил і засобів пожежно-рятувальних підрозділів, спрямоване на рятування людей та гасіння пожеж.

Оперативні дії проводяться з дотриманням безпеки праці і можуть проводитися в умовах високого психологічного та фізичного навантаження, підвищеного ризику, прямої небезпеки для життя і здоров'я учасників гасіння пожеж.

Особи, залучені до оперативних дій під час гасіння пожеж, повинні дотримуватися вимог охорони та безпеки праці.

2. Основним оперативним завданням особового складу пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ під час гасіння пожеж є рятування людей у разі виникнення загрози їх життю та гасіння пожеж.

3. Виконання оперативного завдання забезпечується такими силами:

особовим складом органів управління та пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ, у тому числі курсантами, науковими та науково-педагогічним складом навчальних закладів та науково-дослідних установ системи ДСНС;

особовим складом (працівниками і членами) підрозділів місцевої, відомчої і добровільної пожежної охорони.

Для гасіння пожеж можуть залучатися в установленому чинним законодавством порядку особовий склад Національної поліції, Національної гвардії, Збройних Сил України, працівники державних, регіональних, комунальних, об'єктових аварійно-рятувальних служб а також аварійно-рятувальні служби громадських організацій, населення.

4. Пожежно-рятувальне відділення на основному пожежному автомобілі (караул у складі одного відділення) є первинним тактичним пожежно-рятувальним підрозділом, здатним самостійно виконувати окремі оперативні завдання з рятування людей та гасіння пожеж.

5. Караул у складі двох і більше пожежно-рятувальних відділень на основних та спеціальних пожежних автомобілях є основним тактичним

підрозділом, здатним самостійно вирішувати оперативні завдання відповідно до своїх тактичних можливостей.

6. Для виконання оперативного завдання використовуються такі засоби:
 пожежно-рятувальні автомобілі, аварійно-рятувальна техніка, техніка пристосована для цілей пожежогасіння та інші транспортні засоби;
 пожежно-, аварійно-рятувальні засоби та обладнання;
 засоби зв'язку та освітлення;
 засоби індивідуального захисту органів дихання, зору та шкіри;
 вогнегасні речовини (вода, піна, порошки, гази тощо);
 системи та обладнання протипожежного захисту;
 інженерно-технічні засоби об'єктів господарства (пожежні водойми, пірси, градирні, водонапірні вежі, фонтани тощо).

7. Пожежно-рятувальні автомобілі залежно від призначення поділяються на основні, спеціальні та допоміжні.

Основні пожежно-рятувальні автомобілі – автомобілі, призначені для доставки до місця пожежі особового складу, пожежно-технічного обладнання і подачі вогнегасних речовин у зону горіння. Вони поділяються на автомобілі загального призначення (автоцистерни, автомобілі першої допомоги) та цільового призначення (порошкового, пінного, газоводяного, комбінованого та вуглекислотного гасіння, пожежні насосні станції тощо). Окремим видом основної пожежно-рятувальної техніки є пожежні кораблі і катери, пожежні літаки та вертольоти з водозливним пристроєм.

Спеціальні пожежно-рятувальні автомобілі – автомобілі, призначені для доставки особового складу і виконання спеціальних робіт на пожежі (пожежні автодрабини та автопідйомники, рукавні автомобілі, автомобілі газодимозахисної служби та димовидалення, аварійно-рятувальні автомобілі, спеціальні аварійно-рятувальні машини, мобільні лабораторії, автомобілі зв'язку та освітлення, штабні автомобілі тощо).

Допоміжні автомобілі – автомобілі, призначені для виконання допоміжних робіт під час гасіння пожеж, ліквідації наслідків аварії, катастроф, стихійного лиха (пересувні авторемонтні майстерні, вантажні автомобілі, автобуси, легкові, санітарні і медичні автомобілі тощо).

8. Оперативні дії з гасіння пожеж на об'єктах, на які передбачено складання оперативних планів (карток) пожежогасіння, планів локалізації і ліквідації аварій та аварійних ситуацій, слід здійснювати з урахуванням особливостей, визначених у цих планах (картках).

9. До оперативних дій під час гасіння пожеж входять:
 розвідка пожежі;
 рятування людей і евакуація майна на пожежі;
 оперативне розгортання сил і засобів;
 гасіння пожежі;

виконання спеціальних робіт;
згортання сил і засобів;
повернення до місця постійної дислокації.

2. Збір і виїзд за сигналом «Тривога» та прямування до місця виклику

1. Прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця пожежі в найкоротший час забезпечується:

точним прийомом інформації про виникнення пожежі, правильними та швидкими діями диспетчера (радіотелефоніста) щодо спрямування пожежно-рятувальних підрозділів для її гасіння;

швидким збором і виїздом пожежно-рятувального підрозділу за сигналом «Тривога» та його прямуванням до місця пожежі найкоротшим і безпечним маршрутом (з урахуванням небезпечної загазованості повітря, радіаційної забрудненості місцевості, напряду вітру тощо);

максимально можливою, але безпечною швидкістю руху пожежно-рятувальних автомобілів з увімкненими проблісковими маячками та спеціальним звуковим сигналом з дотриманням Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306.

У разі отримання інформації про пожежу (небезпечну подію) з викидом небезпечних хімічних, радіоактивних речовин особовий склад прибуває до місця події з навітряної сторони і в засобах індивідуального захисту органів дихання, зору та шкіри.

2. Під час прямування до місця пожежі старша за посадою особа, визначена пунктом 2 глави 9 цього розділу, зобов'язана підтримувати безперервний зв'язок з ПЗЧ або ОКЦ та уточнити інформацію про об'єкт, використовуючи оперативну документацію, напрямок вітру та шляхи заїзду з навітряної сторони до об'єкта.

3. Якщо під час прямування до місця виклику отримано інформацію про ліквідацію пожежі або її відсутність, пожежно-рятувальний підрозділ повинен прибути до місця виклику, або повернутися до місця постійної дислокації за рішенням КГП або начальника чергової зміни (старшого диспетчера, диспетчера) ОКЦ.

4. У разі виявлення на шляху прямування до місця виклику іншої пожежі старша за посадою особа, яка очолює пожежно-рятувальний підрозділ, зобов'язана залишити частину сил і засобів для її гасіння і негайно повідомити ПЗЧ або ОКЦ про місце виявленої пожежі та прийняте рішення.

Якщо така ситуація виникла під час слідування до місця пожежі одного відділення, рішення щодо гасіння виявленої пожежі приймає старша за посадою особа виходячи із ситуації на цій пожежі та наявної інформації про

обстановку на пожежі, на яку прямувало відділення за дорожнім листом. Про прийняте рішення повідомляється ПЗЧ або ОКЦ, які за потреби направляють додаткові сили і засоби згідно з розкладом виїзду (планом залучення сил і засобів).

У разі виявлення пожежі під час повернення пожежно-рятувального підрозділу до місця постійної дислокації старша за посадою особа, яка очолює пожежно-рятувальний підрозділ, зобов'язана повідомити ПЗЧ або ОКЦ та розпочати гасіння.

5. У разі вимушеної зупинки головного пожежно-рятувального автомобіля на шляху прямування пожежно-рятувального підрозділу до місця виклику інша техніка, що рухається за ним, зупиняється і подальший рух продовжує тільки за вказівкою старшої за посадою особи, яка очолює пожежно-рятувальний підрозділ. У разі вимушеної зупинки другого чи наступних за ним пожежно-рятувальних автомобілів решта, не зупиняючись, продовжує рух до місця пожежі.

Якщо під час прямування трапилася дорожньо-транспортна пригода, старший машини і водій керуються ПДР.

У всіх випадках про вимушену зупинку пожежно-рятувального автомобіля інформується ПЗЧ (ОКЦ), а старша за посадою особа, яка очолює пожежно-рятувальний підрозділ, вживає заходів щодо доставки особового складу та пожежно-технічного оснащення до місця пожежі.

3. Розвідка пожежі

1. Розвідка пожежі ведеться безперервно з моменту виїзду пожежно-рятувального підрозділу до її ліквідації з метою збирання відомостей для оцінки обстановки та прийняття рішення щодо організації оперативних дій.

2. Під час проведення розвідки необхідно встановити:

наявність і характер загрози людям, їх місцезнаходження, шляхи та способи рятування;

місце пожежі, що горить, та площу пожежі, шляхи розповсюдження вогню та продуктів горіння;

загрозу вибуху та обвалення будівельних конструкцій і технологічного обладнання, наявність займистих, хімічно небезпечних і радіоактивних речовин, горючих газів, обладнання під тиском та електроустановок під напругою;

місця і способи відключення електроенергії та комунальних мереж;

можливі шляхи та напрямки введення сил і засобів;

розташування найближчих джерел протипожежного водопостачання, первинних засобів пожежогасіння і можливість їх використання для гасіння пожежі;

наявність та можливість використання установок пожежогасіння;

необхідність евакуації майна та його захисту від небезпечних факторів пожежі;

необхідність та місця розбирання конструкцій.

3. Розвідку проводять КГП, НОД та особи за дорученням КГП, НОД.

За потреби проведення розвідки одночасно в різних напрямках створюється декілька розвідувальних груп. Кожна група очолюється особою за посадою не нижче ніж командир відділення але не менше ніж із двох осіб.

У разі проведення розвідки в апаратах захисту органів дихання і зору розвідувальна група складається не менше ніж із трьох осіб, включаючи командира ланки ГДЗС, та формується з газодимозахисників одного пожежно-рятувального підрозділу. Залучення до складу ланки ГДЗС газодимозахисників з інших пожежно-рятувальних підрозділів можливе тільки за рішенням КГП. У виняткових випадках для проведення рятування людей за рішенням КГП склад ланки може зменшуватися до двох осіб.

Для проведення розвідки та виконання інших робіт під час гасіння пожеж і ліквідації НС у підземних спорудах метрополітену та в приміщеннях з великою площею залучаються розвідувальні групи у складі двох ланок ГДЗС, керівником групи є командир першої ланки ГДЗС. У виняткових випадках за рішенням КГП може створюватись одна ланка ГДЗС у складі п'яти газодимозахисників.

За наявності відомостей про людей, які перебувають у приміщеннях, що горять, склад розвідки слід посилити з метою надання допомоги постраждалим.

4. У разі організації розвідки одночасно в декількох напрямках КГП зобов'язаний:

- визначити кількість розвідувальних груп та їх склад;
- призначити командирів розвідувальних груп і поставити їм завдання;
- визначити і вказати вид пожежно-технічного оснащення та спорядження, а також заходи безпеки для особового складу розвідувальних груп;
- організувати одночасне проведення розвідки суміжних приміщень, а також приміщень, розташованих вище та нижче;
- особисто провести розвідку на найбільш складній ділянці пожежі;
- установити механізм передачі інформації.

5. Особовий склад, який веде розвідку, зобов'язаний:

- пересуватися найкоротшими та безпечними шляхами (уздовж капітальних стін чи стін з віконними прорізами);
- запам'ятовувати пройдений шлях;
- використовувати оперативний план (картку) пожежогоасіння, наявну технічну документацію, відомості від осіб, які знають конструктивні особливості та планування будівель, технологічний процес і виробниче обладнання;
- забезпечити безпеку людям, вихід їх до безпечної зони та надання допомоги постраждалим;
- ужити заходів для обмеження поширення небезпечних факторів пожежі доступними засобами, у разі виявлення осередків пожежі розпочати їх гасіння;

перевірити приміщення, розташовані на шляхах можливого розповсюдження вогню та продуктів згоряння;
підтримувати постійний зв'язок з КПП та Штабом на пожежі, доповідаючи про результати розвідки.

6. За наявності ознак горіння розвідка проводиться з прокладанням рукавної лінії.

7. Для забезпечення безпеки під час проведення розвідки необхідно:

1) КПП:

виставити в місці входу в задимлену або загазовану зону пост безпеки ГДЗС для розрахунку часу роботи ланки ГДЗС і підтримання з нею постійного зв'язку. Призначити у складі поста безпеки окремого постового на кожен ланку ГДЗС, що працює в задимленій (загазованій) зоні;

створити резерв газодимозахисників, за потреби забезпечити періодичну заміну особового складу, який працює в апаратах захисту органів дихання;

2) особовому складу, який проводить розвідку:

мати при собі засоби індивідуального захисту органів дихання та зору, засоби рятування та саморятування, ручний пожежний інструмент, прилади освітлення, засоби зв'язку та гасіння;

у разі роботи в непридатному для дихання середовищі використовувати засоби індивідуального захисту органів дихання та зору;

обережно відчиняти двері, що ведуть до приміщення, де відбувається горіння, використовуючи дверні полотна для захисту від можливого викиду полум'я чи нагрітих газів;

заходити в приміщення, де можливий вибух, отруєння чи радіоактивне зараження або знаходяться електроустановки під напругою тільки за умови дотримання всіх запобіжних заходів, установлених для цих приміщень, з урахуванням рекомендацій інженерно-технічного персоналу, який обслуговує зазначені приміщення;

дотримуватися заходів безпеки для уникнення травмування від можливого обвалення (руйнування) будівельних конструкцій, технологічного обладнання тощо;

категорично забороняється самовільно залишати розвідувальну групу.

8. За результатами розвідки проводиться розрахунок сил і засобів з метою ефективного рятування людей та гасіння пожежі.

4. Рятування людей на пожежі

1. Рятувальні роботи організуються і проводяться, якщо:
є загроза людям, у тому числі від небезпечних факторів пожежі;
люди не можуть самостійно покинути небезпечні місця;

є загроза розповсюдження вогню та диму на шляхи евакуації людей;
передбачається застосування небезпечних для життя людей вогнегасних речовин і сполук.

2. Способи рятування людей визначають КГП та особи, які проводять рятувальні роботи, враховуючи обстановку та стан осіб, яких рятують.

3. Рятування людей на пожежі проводиться одночасно з розгортанням сил і засобів для гасіння пожежі.

Подача стволів для створення безпечних умов рятування людей обов'язкова, якщо людям безпосередньо загрожує вогонь і шляхи рятування відрізані чи можуть бути відрізані вогнем.

У разі якщо сил і засобів недостатньо для одночасного рятування людей і гасіння пожежі основні зусилля особового складу працюючих підрозділів зосереджуються на рятуванні людей, а КГП зобов'язаний викликати додаткові сили і засоби.

4. Для рятування людей використовують найкоротші і найбезпечніші шляхи:

основні та запасні виходи;

віконні прорізи, балкони, лоджії, галереї та переходи з використанням зовнішніх пожежних драбин, ручних і автомобільних драбин, автопідіймачів та інших рятувальних пристроїв, що є на оснащенні пожежно-рятувальних підрозділів;

люки в перекриттях, якщо через них можна вийти з будівлі чи перейти до безпечної її частини;

спеціально зроблені прорізи в перегородках, перекриттях і стінах для рятування людей.

5. Основними способами рятування та евакуації людей є:

самостійний вихід людей;

виведення людей у супроводі пожежних-рятувальників, коли шляхи евакуації задимлені або вік і стан людей, яких рятують, не дозволяє їм самостійно вийти з небезпечної зони (діти, вагітні, люди похилого віку, хворі);

винесення людей, які не можуть самостійно рухатися;

спуск людей по зовнішніх пожежних, ручних та автомобільних драбинах, за допомогою автопідіймачів, рятувальних мотузок та інших рятувальних пристроїв, якщо основні шляхи евакуації (рятування) відрізані вогнем чи димом;

за допомогою вертольотів.

6. Під час проведення рятувальних робіт необхідно:

ужити заходів щодо попередження паніки, використовуючи технічні засоби та інші конструктивні можливості об'єкта і пожежно-рятувальних підрозділів;

залучити адміністрацію і обслуговуючий персонал (за потреби);
викликати бригади екстреної медичної допомоги, за потреби – інші аварійні служби;

надавати в необхідних випадках домедичну допомогу постраждалим силами особового складу пожежно-рятувальних підрозділів до моменту прибуття бригад екстреної медичної допомоги;

визначити місця для розміщення людей, яких урятовано та евакуйовано;
за потреби залучити психологів для надання допомоги потерпілим.

7. У разі наявності інформації про перебування в небезпечній зоні людей, яких пожежні-рятувальники не можуть знайти в указаних місцях, необхідно ретельно оглянути та перевірити всі задимлені і суміжні з місцем пожежі приміщення, де можуть знаходитися люди.

8. Пошук людей припиняється тільки після того, як встановлено, що з небезпечної зони всіх людей евакуйовано та врятовано.

5. Оперативне розгортання сил та засобів

1. Оперативне розгортання сил і засобів після прибуття пожежно-рятувального підрозділу на пожежу проводиться одночасно з розвідкою з урахуванням вимог безпеки праці і не повинне затримувати роботи з рятування та евакуації людей.

Для прокладання рукавних ліній і проникнення до осередку пожежі необхідно використовувати входи, віконні прорізи, технологічні отвори, зовнішні пожежні, ручні та автомобільні драбини, автопідіймачі, інші технічні засоби. За можливості до закінчення евакуації рукавні лінії не прокладаються на основних шляхах евакуації людей.

2. Оперативне розгортання складається з таких етапів:
підготовка до розгортання;
попереднє розгортання;
повне розгортання.

3. Підготовка до розгортання проводиться після прибуття пожежно-рятувального підрозділу на місце пожежі та передбачає:

установлення пожежно-рятувального автомобіля на пожежний гідрант (водоймище) з приєднанням напірно-всмоктувальних (всмоктувальних) пожежних рукавів і забір води в насос автоцистерни;

зняття з кріплень необхідного ПТО;

проведення інших підготовчих заходів залежно від виду техніки, що прибуває, та ситуації на місці пожежі (визначення шляхів прокладання рукавних ліній через залізничні колії та автомагістралі, способів підйому рукавних ліній і ПТО на висоту, необхідності розгортання аварійно-рятувального обладнання тощо).

Підготовка до розгортання відділення на пожежній автоцистерні без установа її на пожежний гідрант (водоймище) передбачає заповнення насоса водою з цистерни.

4. Попереднє розгортання пожежно-рятувального підрозділу, який прибув на місце пожежі, проводиться у тому випадку, коли за зовнішніми ознаками пожежі (полум'я, дим) можна визначити напрямок прокладання магістральної лінії або цей напрямок вказала особа, яку призначив КГП для зустрічі пожежно-рятувального підрозділу.

Попереднє розгортання включає:

виконання робіт, передбачених пунктом 3 цієї глави;

прокладання магістральних рукавних ліній;

установлення рукавних розгалужень, піднесення до них напірних рукавів, пожежних стволів та іншого пожежно-технічного обладнання, необхідного для гасіння пожежі.

5. Повне розгортання пожежно-рятувального підрозділу проводиться одразу після прибуття на місце пожежі, якщо визначено вирішальний напрямок оперативних дій і позиції ствольників, за розпорядженням КГП або після виконання робіт, передбачених пунктами 3, 4 цієї глави.

6. Під час оперативного розгортання ствольники виходять на визначені позиції найкоротшими та найбільш безпечними шляхами.

Якщо на шляху є перешкоди, вживаються заходи щодо їх усунення (розкривання та розбирання конструкцій тощо) або забезпечується вихід на позиції іншими шляхами, у тому числі за допомогою ручних та автомобільних драбин, автопідіймачів тощо.

7. Під час оперативного розгортання пожежно-рятувальні автомобілі та ПТО розміщуються так, щоб:

не заважати розставленню сил і засобів, що прибувають;

забезпечити швидке зосередження сил і засобів на оперативних ділянках або їх евакуацію в разі небезпеки;

забезпечити збереження рукавних ліній, виключити наїзд на них транспортних засобів, не ускладнювати за можливості дорожній рух поблизу місця пожежі;

забезпечити місце для стоянки резервної пожежно-рятувальної техніки та можливість безперешкодного її виїзду на іншу пожежу.

Ручні та автомобільні пожежні драбини, автопідіймачі мають встановлюватися так, щоб у разі розповсюдження пожежі не були відрізані вогнем або не опинилися в зоні горіння.

Установка пожежних драбин навпроти вікон, з яких вибивається полум'я, допускається лише за умови їх захисту водяними струменями.

Переміщення ручних і автомобільних пожежних драбин та автопідіймачів на нову позицію дозволяється тільки після сповіщення особового складу, який

піднявся по них, із зазначенням шляхів повернення чи переходу на іншу позицію.

6. Гасіння пожеж

1. Гасіння пожежі – дії, спрямовані на припинення горіння в осередку пожежі, обмеження впливу її небезпечних факторів та усунення умов для самовільного відновлення пожежі після гасіння.

Обстановка, яка може бути під час гасіння пожежі:

наявність великої кількості людей, які потребують допомоги, і виникнення серед них паніки;

складне планування приміщень;

розповсюдження вогню пустотами, конструкціями, каналами, системами вентиляції і пневмотранспорту, через віконні прорізи, лоджії, балкони, горючими матеріалами, технологічним обладнанням як у вертикальному, так і горизонтальному напрямках;

швидке зростання температури та переміщення теплових потоків у напрямку відкритих прорізів;

виділення диму, токсичних продуктів та швидке їх поширення;

наявність обладнання під електричною напругою, пошкодження ізоляції електропроводів та електрообладнання;

наявність ЛЗР та ГР, можливість розливу та викиду нафтопродуктів;

утворення вибухонебезпечних газо-, паро-, пилоповітряних сумішей та сумішей продуктів термічного розкладання речовин і матеріалів з повітрям;

вибухи посудин під тиском;

можливість викиду радіоактивних та небезпечних хімічних речовин;

деформація та руйнування конструктивних елементів будівель, споруд, технологічного обладнання;

відсутність джерел протипожежного водопостачання або їх несправність;

наявність у будівлях великої кількості культурних, наукових та інших цінностей;

наявність інших небезпечних факторів.

2. Локалізація пожежі – стадія гасіння пожежі, коли зупинено розвиток пожежі та створено умови для її ліквідації. Локалізація пожежі досягається:

правильним визначенням вирішального напрямку оперативних дій;

своєчасним зосередженням і введенням у дію необхідної кількості сил і засобів;

швидким виходом ствольників на позиції та їх чіткими, професійними діями;

правильним вибором та безперервною подачею вогнегасних речовин;

створенням протипожежних розривів на шляху поширення вогню.

3. Ліквідація пожежі – стадія гасіння пожежі, коли припинено горіння, дію небезпечних факторів пожежі та усунуто умови для самовільного відновлення пожежі.

Ліквідація пожежі досягається:

дією на поверхню матеріалів, що горять, охолоджувальними вогнегасними речовинами;

створенням у зоні горіння чи навколо неї негорючого газового або парового середовища;

створенням між зоною горіння і горючим матеріалом та повітрям (іншим окисником) ізолюючого шару з вогнегасних речовин або з негорючих матеріалів;

хімічним уповільненням реакції горіння шляхом застосування порошкових, газових та аерозольних вогнегасних речовин.

4. За потреби для недопущення самовільного відновлення пожежі за рішенням КГП на місці ліквідованої пожежі проводиться розбирання конструктивних елементів будівель, споруд, матеріалів та їх охолодження (проливання) вогнегасними речовинами в місцях інтенсивного виділення тепла.

5. Вирішальним напрямком оперативних дій на пожежі є напрямок, на якому утворилася небезпека для людей, загроза вибуху, руйнування конструкцій, викиду радіоактивних і небезпечних хімічних речовин, найбільш інтенсивне поширення вогню та на якому оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів на цей час можуть забезпечити успіх гасіння пожежі.

Сили і засоби першочергово вводяться на вирішальному напрямку оперативних дій.

6. Вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі (далі – вирішальний напрямок) визначається з урахуванням таких принципів:

якщо небезпечні фактори пожежі загрожують життю і здоров'ю людей, основні сили і засоби вводяться для рятування людей;

якщо існує загроза вибуху або руйнування конструкцій, основні сили і засоби вводяться в місцях, де їх дії можуть попередити вибух або руйнування конструкцій;

якщо існує загроза викиду радіоактивних чи небезпечних хімічних речовин або стався їх викид, основні сили і засоби вводяться для проведення оперативних дій з попередження викиду або припинення розповсюдження радіоактивних чи небезпечних хімічних речовин;

якщо вогнем охоплено частину будівлі (споруди) та відбувається його поширення на інші її частини або на сусідні об'єкти, основні сили і засоби вводяться в місцях, де подальше поширення вогню призведе до найбільших збитків;

якщо вогнем охоплено окремо розташовану будівлю (споруду) та немає загрози поширення вогню на сусідні об'єкти, основні сили і засоби вводяться в

місцях найбільш інтенсивного горіння;

якщо вогнем охоплено малоцінну будівлю (споруду) та існує загроза поширення вогню на сусідні об'єкти, основні сили і засоби вводяться з боку будівлі (споруди), що не горить.

7. Пожежно-рятувальний підрозділ (караул, відділення, ланка ГДЗС) залишає оперативну дільницю, де виконує оперативні дії, тільки з дозволу КГП, НОД або у разі виникнення загрози для життя особового складу з подальшою доповіддю КГП про прийняте рішення.

8. У разі недостатньої кількості сил і засобів, що прибули за першим викликом для гасіння пожежі, КГП повинен викликати додаткові сили і засоби для виконання оперативних дій за мінімальний час. У такому разі перші пожежно-рятувальні підрозділи вживають заходів щодо рятування людей та стримування поширення пожежі до прибуття додаткових сил і засобів.

До гасіння пожеж залучаються визначені розкладом виїзду найближче розташовані пожежно-рятувальні підрозділи ОРС ЦЗ, місцева, відомча і добровільна пожежна охорона, населення, інші формування, включені до плану залучення сил і засобів.

9. Пожежна автоцистерна, що прибула першою до місця виклику, установлюється на безпечній відстані найближче до місця пожежі за можливості з навітряного боку і від неї подається перший пожежний ствол на вирішальному напрямку дій або для забезпечення розвідки. Наступні пожежні автоцистерни (автонасоси) установлюються на найближчі джерела протипожежного водопостачання, прокладаються магістральні лінії та подається від них вода до головної автоцистерни.

За потреби робоча лінія може приєднуватися безпосередньо до магістральної рукавної лінії, якою подається вода від пожежної автоцистерни (автонасоса), установленної на джерело протипожежного водопостачання.

Під час подачі води за допомогою перекачування визначається необхідна кількість пожежно-рятувальних автомобілів, пожежних рукавів, шляхи та способи прокладання магістральних рукавних ліній. Пожежно-рятувальний автомобіль з більш потужним насосом установлюється на джерело водопостачання, від нього прокладаються магістральні рукавні лінії в напрямку пожежі. Пожежно-рятувальні автомобілі з менш потужними насосами встановлюються на визначених місцях ближче до місця пожежі, рукавні лінії від них одночасно прокладаються до джерела протипожежного водопостачання та в напрямку пожежі.

10. Під час розвинених пожеж використовують пожежні стволи великої продуктивності (стволи «А», лафетні стволи тощо) з подальшим переходом по мірі гасіння пожежі на стволи меншої продуктивності.

11. Під час горіння в пустотах конструкцій будівель (споруд) та вентиляційних каналах подаються водяні та пінні пожежні стволи і організовується розкриття цих конструкцій.

12. Для проливання місць, де відбувалося горіння, з метою недопущення його відновлення подаються комбіновані пожежні стволи за можливості від внутрішніх пожежних кранів.

13. У разі загрози поширення пожежі пустотами в конструкціях будівель (споруд), вентиляційними каналами і коробами вони перевіряються по всій довжині, для чого в них проводяться контрольні вирізи.

14. У разі об'ємного гасіння піною приміщення, що горить, КГП має визначити:

- об'єм приміщення, що підлягає заповненню піною;
- місця встановлення перемичок для обмеження розтікання піни;
- кількість піноутворювача, пінних генераторів і місця їх встановлення.

15. Під час подачі піни в приміщення необхідно:

пінні генератори встановлювати вище рівня поверхні горіння, за потреби використовувати брезентові перемички;

димовисмоктувачі та інші вентиляційні агрегати для видалення продуктів горіння необхідно розміщувати з протилежного боку від місця встановлення пінних генераторів;

після заповнення приміщення піною та зниження температури до нього за рішенням КГП направляється ланка ГДЗС для оцінки обстановки і остаточної ліквідації осередків горіння.

16. Для уникнення надмірного проливання води під час гасіння пожежі доцільно:

- використовувати вогнегасники (за можливості);
- застосовувати ручні комбіновані пожежні стволи малої потужності, пожежні стволи-розпилювачі;
- використовувати воду із змочувачем, піну та порошки (за можливості);
- своєчасно припиняти роботу пожежних стволів або виводити їх назовні.

17. Під час гасіння пожежі контролюється стан будівельних конструкцій і проводиться їх захист від високої температури, насамперед несучих ферм, балок перекриття, опор та вузлів їх з'єднання.

18. Спеціальні роботи – виконання особовим складом оперативних завдань з використанням спеціальних технічних засобів або знань.

Під час гасіння пожеж особовим складом пожежно-рятувальних підрозділів виконуються такі спеціальні роботи:

- рятування людей;
- надання домедичної допомоги постраждалим;
- роботи в задимлених і загазованих середовищах;
- видалення диму;
- розкриття та розбирання конструкцій;
- відключення електромереж і обладнання;
- підйом на висоту та спуск з неї;
- організація зв'язку та освітлення на місці пожежі;
- проведення інших робіт за рішенням КГП.

19. У разі утворення на місці пожежі непридатного для дихання середовища КГП приймає рішення про використання особовим складом засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

Для боротьби з димом на пожежі здійснюється управління газообміном шляхом використання природної та штучної вентиляції, автомобілів димовидалення, димовсмоктувачів, обладнання перемичок. Осадження диму може здійснюватися за допомогою тонко розпиленої води.

Зниження температури досягається подаванням у зону підвищеної температури охолоджувальних вогнегасних речовин, охолодженням нагрітих будівельних конструкцій і технологічного обладнання.

20. Розкриття та розбирання конструкцій будівель (споруд) проводиться з метою:

- рятування людей та евакуації майна;
- усунення загрози вибуху, обвалення будівельних конструкцій тощо;
- проникнення до осередку пожежі чи в будівлю для подачі стволів;
- ефективного застосування вогнегасних речовин;
- виявлення прихованих осередків горіння;
- видалення диму та газів;
- створення протипожежних розривів для обмеження поширення вогню.

21. Розкриття і розбирання конструкцій будівель (споруд) проводяться в місцях, визначених КГП або НОД, із застосуванням ручного і механізованого інструмента.

Розкриття конструкцій з метою виявлення прихованих осередків пожежі, випуску диму та подачі вогнегасних речовин здійснюється тільки після зосередження в цих місцях засобів пожежогасіння.

Для припинення поширення пожежі протипожежні розриви мають бути створені до підходу вогню.

22. Під час скидання з висоти елементів будівельних конструкцій на безпечній відстані від будівель (споруд) виставляються пости, небезпечна зона огорожується стрічкою (за потреби).

Завалювання димових труб, опор або частин будівлі проводиться під безпосереднім керівництвом КГП (особи за його дорученням) лише після відведення з небезпечної зони людей і техніки.

23. Розкриття і розбирання конструктивних елементів будівель (споруд) необхідно здійснювати так, щоб не послабити несучу здатність конструкцій і не спричинити їх обвалення, не пошкодити трубопроводи і арматуру на них, ліній зв'язку та електромереж.

24. Роботи з розкриття і розбирання конструкцій необхідно виконувати з найменшою шкодою для будівлі, обладнання та майна, вікна і двері розкривати за можливості без пошкоджень.

25. Електричні мережі та установки, що знаходяться під напругою під час гасіння пожежі, знеструмлюються.

26. Відключення електрообладнання при фазній напрузі в мережі не вище 220 В проводить за розпорядженням КГП або НОД особовий склад пожежно-рятувальних підрозділів. У разі неможливості відключити електрообладнання за допомогою вимикачів або запобіжників електричні дроти перерізають спеціальними діелектричними ножицями.

Забороняється перерізати електричні дроти під час снігопаду, дощу, туману, у разі наближення грози, а також перерізати багатожильні та одножильні електричні дроти і кабелі, прокладені групами в трубах і металевих рукавах.

27. Освітлення місця проведення робіт здійснюється за рішенням КГП у разі недостатньої видимості, у тому числі через сильне задимлення.

Для освітлення використовуються індивідуальні та групові пожежні електричні ліхтарі, електроосвітлювальне обладнання пожежно-рятувальних підрозділів, стаціонарні та переносні освітлювальні засоби об'єктів.

28. Прилади освітлення під час гасіння пожежі використовуються насамперед для освітлення шляхів евакуації. У дуже задимлених та великих за площею приміщеннях використовуються потужні прожектори, які в окремих випадках можуть слугувати орієнтирами для осіб, які працюють у цих приміщеннях.

29. За рішенням КГП організовується чергування пожежно-рятувальних розрахунків на місці ліквідованої пожежі, з метою недопущення самовільного відновлення пожежі, а також розбирання і проливання будівельних конструкцій та виконання інших робіт.

30. КГП за потреби залучає правоохоронні органи для забезпечення безпеки учасників гасіння, заборони доступу сторонніх осіб до місця пожежі та перекриття доріг відповідно до затверджених інструкцій щодо взаємодії.

31. Гасіння пожеж має проводитися у спеціальному захисному одязі, який захищає пожежних-рятувальників від небезпечних факторів пожежі.

7. Згортання сил і засобів та повернення до місця постійної дислокації

1. Згортання сил і засобів на місці пожежі передбачає:
перевірку наявності особового складу;
збирання та перевірку ПТО згідно з табелем належності;
розміщення та закріплення ПТО на пожежно-рятувальних автомобілях;
заправку пожежних автоцистерн водою з найближчих джерел водопостачання;
доповідь КГП про згортання сил і засобів;
передання інформації про закінчення робіт і повернення до місця постійної дислокації на ПЗЧ або ОКЦ.

2. Згортання сил і засобів та повернення до місця постійної дислокації проводяться за рішенням КГП після ліквідації пожежі або скорочення обсягу робіт на пожежі. Порядок повернення пожежно-рятувальних підрозділів з місця пожежі до пунктів постійної дислокації визначає КГП після доповіді старших за посадою осіб, які очолюють пожежно-рятувальні підрозділи, про завершення згортання сил і засобів.

3. Після повернення в розташування вживаються заходи щодо приведення чергового караулу до оперативної готовності, для чого:
техніка забезпечується ПММ та вогнегасними речовинами;
замінюються мокрі та пошкоджені пожежні рукави;
проводиться обслуговування (перевірка) ЗІЗОД;
здійснюється технічне обслуговування пожежно-рятувальних автомобілів після пожежі;
просушується чи замінюється спеціальний одяг особового складу.

8. Управління силами та засобами під час гасіння пожежі

1. Управління (далі – керівництво) силами та засобами на пожежі – діяльність КГП і Штабу на пожежі, яка здійснюється з метою успішного ведення оперативних дій залежно від обстановки.

2. Керівництво гасіння пожежі залежно від кількості сил і засобів ОРС ЦЗ, що прибули на пожежу, здійснює:
за умови роботи одного підрозділу – старша за посадою особа цього підрозділу;

за умови роботи двох і більше підрозділів – старша за посадою особа підрозділу, у районі виїзду якого (на об'єкті, що обслуговується на підставі договорів) виникла пожежа, або старша за посадою особа органу управління гарнізону ОРС ЦЗ, яка має допуск до керівництва гасіння пожежі.

3. Старша за посадою особа органу управління або підрозділу, визначена в пункті 2 глави 9 цього розділу, яка прибула на пожежу, де вже задіяні сили і засоби ОРС ЦЗ, зобов'язана:

оцінити обстановку та встановити правильність організації оперативних дій з рятування людей і гасіння пожежі;

визначити необхідність залучення додаткових сил і засобів до місця пожежі.

4. Якщо КГП не забезпечує управління оперативними діями сил та засобів з рятування людей і гасіння пожежі, старша за посадою особа, визначена в пункті 2 глави 9 цього розділу, яка прибула до місця пожежі, повинна взяти керівництво гасіння пожежі на себе.

5. Моментом прийняття на себе керівництва гасінням пожежі старшою за посадою особою, визначеною в пункті 2 глави 9 цього розділу, є оголошення свого рішення КГП, оповіщення НШ, НТ та НОД на пожежі або віддання на місці пожежі наказу щодо управління силами та засобами.

Інформування учасників гасіння пожежі про зміну КГП здійснюється всіма доступними способами та засобами одразу після прийняття цього рішення за формою: «Прийняв керівництво гасінням пожежі на себе! (Зазначити позивний)».

Інформація про зміну КГП невідкладно передається до ПЗЧ (ОКЦ), де диспетчер робить відповідний запис в оперативно-службовій документації.

6. Старша за посадою особа, яка виконує обов'язки КГП, за потреби відбуття до місця іншої пожежі, на яку оголошено вищий номер виїзду, або небезпечної події, що може призвести до більш тяжких наслідків, зобов'язана призначити нового КГП.

7. Залежно від обстановки на пожежі для управління силами і засобами пожежно-рятувальних підрозділів КГП може організовувати Штаб на пожежі та оперативні дільниці.

8. Під час роботи на пожежі трьох і більше відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях призначається НТ.

9. У разі раптової зміни обстановки на пожежі та неможливості своєчасного отримання наказів від КГП керівник оперативної дільниці (ланки, відділення) повинен діяти самостійно, керуючись вимогами цього Статуту, з подальшою доповіддю КГП.

9. Керівник гасіння пожежі

1. КГП можуть бути посадові особи органів управління та підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ, які отримали (підтвердили) в установленому порядку допуск до самостійного виконання обов'язків КГП.

2. Перелік посадових осіб органів управління та підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ, які можуть виконувати обов'язки КГП:

начальник територіального органу ДСНС, його перший заступник та заступник за напрямком реагування на надзвичайні ситуації;

начальник управління (відділу) реагування на надзвичайні ситуації територіального органу ДСНС, його заступники, особовий склад та працівники цього управління (відділу);

начальник оперативно-координаційного центру, його заступник з питань оперативного реагування та старші помічники (помічники) начальників змін з питань оперативного реагування;

особовий склад та працівники чергових змін оперативно-координаційного центру, які за своїми функціями виїжджають до місця пожежі та керують оперативними діями пожежно-рятувальних підрозділів;

начальники міських (районних) управлінь (відділів, секторів) територіального органу ДСНС;

начальники державних пожежно-рятувальних загонів та їх заступники;

начальники відділів (секторів) реагування на надзвичайні ситуації державних пожежно-рятувальних загонів, їх заступники, особовий склад і працівники цих відділів (секторів);

начальники аварійно-рятувального загону спеціального призначення та загону технічної служби територіального органу ДСНС, аварійно-рятувального формування ДСНС центрального підпорядкування, їх перші заступники та заступники за напрямком реагування на надзвичайні ситуації, якщо в структурних підрозділах цих формувань здійснюється чергування відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях або пожежному кораблі (катері);

керівники структурних підрозділів аварійно-рятувального загону спеціального призначення, загону технічної служби територіального органу ДСНС, аварійно-рятувального формування ДСНС центрального підпорядкування, у яких здійснюється чергування відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях або пожежному кораблі (катері);

начальники пожежно-рятувальних частин (постів), командири пожежного корабля (катера) та їх заступники;

начальники караулів пожежно-рятувальних частин (постів), чергових змін частини спеціальної пожежної техніки, групи рятувальних робіт і пожежогасіння, у яких здійснюється чергування відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях або пожежному кораблі (катері);

інженери з пожежно-рятувальних робіт пожежно-рятувальних частин;

командири відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях.

3. КГП є єдиначальником і йому підпорядковуються всі підрозділи, служби та інші сили, які залучено до гасіння пожежі. КГП забезпечує організацію робіт з рятування людей, гасіння пожежі, безпеку особового складу, збереження пожежно-рятувальної техніки та оснащення.

Ніхто не має права втручатися в дії КГП або відмінити його накази під час управління оперативними діями сил та засобів з рятування людей і гасіння пожежі, не взявши на себе керівництво гасінням пожежі в порядку, визначеному в пункті 5 глави 8 цього розділу.

4. КГП зобов'язаний:

провести розвідку, оцінити обстановку, визначити вирішальний напрямок та організувати оперативні дії сил і засобів на пожежі, поінформувати ПЗЧ (ОКЦ);

визначити необхідну кількість сил і засобів для проведення оперативних дій на пожежі. У разі необхідності викликати додаткові сили і засоби та організувати їхню зустріч;

організувати та особисто очолити рятування людей, використовуючи для цього наявні сили і засоби, ужити заходів щодо запобігання паніки;

організувати (за потреби) знеструмлення об'єкта, відключення його від газопостачання;

залежно від обстановки створити Штаб на пожежі, визначити місце його розташування, призначити НШ, НТ, НОД, інформацію за допомогою засобів радіозв'язку довести до відома всіх учасників гасіння;

створити за потреби оперативні дільниці на пожежі, визначити завдання їх керівникам;

безперервно слідкувати за обстановкою на пожежі та приймати рішення відповідно до її зміни;

організувати введення в дію сил і засобів, що прибувають, з урахуванням обраного вирішального напрямку, забезпечити безперебійну подачу вогнегасних речовин на гасіння пожежі;

створити резерв сил і засобів та організувати на тривалих пожежах позмінну роботу особового складу для його відпочинку і переодягання в сухий одяг тощо;

у разі залучення на пожежу значної кількості сил і засобів виділити в розпорядження НТ помічників, за потреби організувати групу тилу, забезпечити її транспортом і засобами зв'язку;

організувати (за потреби) пункт медичної допомоги;

організувати (за потреби) контрольні-пропускні пункти для контролю за входом до задимленої (зараженої) зони та виходом з неї сил і засобів залучених служб;

установити взаємодію з аварійними службами населеного пункту (об'єкта), які залучаються до гасіння пожежі;

організувати за можливості евакуацію майна;

інформувати Штаб на пожежі про прийняті рішення на оперативні дії сил і засобів, а також про місце свого перебування;

під час гасіння пожежі підтримувати постійний зв'язок із ПЗЧ (ОКЦ) та періодично інформувати про обстановку та прийняті рішення. Під час інформування вказати точну адресу пожежі та назву об'єкта, що горить (горіло), місце виникнення пожежі, її орієнтовну площу, необхідність рятування (евакуації) людей чи тварин, скільки їх врятовано (евакуйовано), чи є небезпека розвитку пожежі, загроза вибуху, дані про викид радіоактивних або небезпечних хімічних речовин, які сили і засоби введено в дію, чи потрібні додаткові сили і засоби;

у разі прибуття на пожежу старшої за посадою особи, доповісти про обстановку, прийняті рішення для гасіння пожежі та рятування людей, які сили і засоби зосереджено на місці пожежі, уведено в дію та викликано додатково;

особисто впевнитися в ліквідації пожежі, визначити необхідність і тривалість догляду за місцем ліквідованого горіння;

ужити заходів щодо збору відомостей для підготовки інформації про пожежу, збереження за можливості від надмірних руйнувань первинного місця виникнення пожежі та предметів, що могли бути причиною пожежі;

вимагати від учасників гасіння пожежі дотримання правил безпеки праці; визначити порядок повернення з місця пожежі пожежно-рятувальних підрозділів і аварійних служб.

5. Під час визначення необхідної кількості додаткових сил і засобів для гасіння пожежі КГП повинен урахувувати:

на скільки пожежа може поширитися до прибуття додатково викликаних сил і засобів;

потрібну кількість сил і засобів для подачі вогнегасних речовин, необхідність підвезення води чи організації її перекачування;

обсяг робіт з рятування людей, розкриття і розбирання конструкцій будівель та евакуації майна;

необхідність залучення спеціальних аварійних служб.

6. У разі зміни обстановки на пожежі КГП повинен провести перегрупування сил і засобів для безперервного здійснення оперативних дій на вирішальних напрямках.

7. Накази на проведення оперативних дій повинні бути короткими, точними та зрозумілими. Залежно від змісту накази можуть доводитися до виконавців безпосередньо КГП, через Штаб на пожежі, за допомогою технічних засобів зв'язку або через зв'язкових.

8. КГП має право:

віддавати накази щодо організації гасіння пожежі та вимагати їх виконання від усіх залучених підрозділів;

приймати рішення щодо припинення оперативних дій у разі загрози життю та здоров'ю учасників гасіння;

на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;

на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж.

10. Штаб на пожежі

1. Штаб на пожежі утворюється для організації управління та координації оперативних дій усіх залучених підрозділів і служб під час гасіння пожежі та є робочим органом КГП.

Рішення про утворення і ліквідацію Штабу на пожежі, призначення НШ, його персонального складу та місця його розгортання приймає КГП.

2. Штаб на пожежі утворюється:

на всіх великих і складних пожежах;

у разі утворення трьох і більше ОД на пожежі;

у разі залучення сил і засобів за підвищеним номером виклику;

за потреби узгодження оперативних дій з черговим інженерно-технічним персоналом та адміністрацією об'єкта, де виникла пожежа;

за рішенням КГП.

3. Штаб на пожежі розташовується в найбільш зручному для управління силами і засобами місці, забезпечується штабним столом відповідно до ескізу штабного столу (додаток 1), необхідним обладнанням, технічними засобами зв'язку та управління, оперативною документацією відповідно до оперативної обстановки під час гасіння пожежі (додаток 2).

Місце розташування Штабу на пожежі позначається на штабному столі червоним прапорцем, який виготовлено із заліза або пластику, з написом білого кольору «Штаб» світловідбивною фарбою, а вночі – додатково світловим покажчиком червоного кольору з написом «Штаб».

4. Штаб на пожежі організовує:

виконання рішень, наказів КГП, контролює виконання поставлених завдань;

розвідку пожежі в процесі її гасіння, збирання відомостей та інформування КГП у разі зміни обстановки;

облік сил і засобів на пожежі, ведення оперативної документації;

зустріч та розстановку підрозділів на ОД;

створення резерву сил і засобів на пожежі;

зв'язок на пожежі;

освітлення місця роботи пожежно-рятувальних підрозділів (за необхідністю);

КПП і пости безпеки ГДЗС;

взаємодію з аварійними службами населеного пункту (об'єкта);

харчування в разі тривалих пожеж (понад три години), обігрів особового складу за умови низьких температур та захист від теплового випромінювання; матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів, що працюють на пожежі.

5. Керівництво роботою Штабу на пожежі здійснює НШ. До складу Штабу на пожежі, як правило, входять: НТ, помічники НШ і НТ, представник підрозділу матеріально-технічного забезпечення, а також представники залучених служб населеного пункту (об'єкта), адміністрації об'єкта та місцевих органів влади.

6. НШ підпорядковується КГП, є його заступником, забезпечує виконання рішень КГП та виконання Штабом на пожежі завдань, визначених цим Статутом.

НШ протягом усього періоду гасіння пожежі має постійно перебувати на місці розташування Штабу на пожежі. Під час гасіння складних пожеж НШ з дозволу КГП призначає помічників з числа начальницького складу та делегує їм частину своїх повноважень щодо виконання завдань Штабу на пожежі.

7. НШ на пожежі зобов'язаний:

вивчати обстановку на пожежі шляхом організації безперервної розвідки та отримання даних від НОД;

доповідати КГП результати розвідки та інформацію щодо обстановки і ходу гасіння пожежі на оперативних дільницях;

викликати за рішенням КГП додаткові сили і засоби, доводити накази КГП до керівників підрозділів, НОД, НТ;

за потреби самостійно приймати рішення щодо рятування людей та гасіння пожежі з подальшою доповіддю КГП;

організувати зв'язок на пожежі;

проводити розстановку сил і засобів відповідно до прийнятих КГП рішень на оперативні дії;

здійснювати контроль за виконанням наказів КГП і Штабу на пожежі;

створювати резерв сил і засобів на місці пожежі;

викликати за потреби аварійні служби населеного пункту (об'єкта) і організувати взаємодію з ними;

інформувати ОКЦ про обстановку на пожежі та результати оперативних дій;

організувати ведення оперативної документації Штабу на пожежі.

8. НШ на пожежі має право:

давати розпорядження щодо організації гасіння пожежі, дотримання встановлених норм безпеки та вимагати їх виконання від підлеглого йому особового складу;

на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж;

на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;

вимагати від місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання забезпечення безоплатного харчування для всіх учасників гасіння пожежі, що триває понад три години.

11. Тил на пожежі

1. Тил на пожежі – комплекс заходів щодо забезпечення оперативних дій сил і засобів на місці пожежі.

До основних завдань тилу на пожежі належать:

організація розвідки джерел протипожежного водопостачання;

зустріч та розстановка на джерела протипожежного водопостачання пожежно-рятувальних автомобілів;

забезпечення безперервної подачі вогнегасних речовин та роботи пожежно-рятувальної техніки;

забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів, що працюють на пожежі, ПММ, вогнегасними речовинами, спеціальним пожежно-технічним оснащенням та обладнанням;

ведення обліку резерву сил і засобів, вогнегасних речовин, пожежних рукавів, засобів індивідуального захисту органів дихання та зору тощо;

охорона магістральних рукавних ліній.

2. НТ на пожежі призначають особу з числа начальницького складу пожежно-рятувального підрозділу або найбільш досвідченого командира відділення, у районі виїзду якого виникла пожежа. НТ забезпечує належне функціонування тилу на пожежі та підпорядковується КГП і НШ. У разі залучення до гасіння пожежі значної кількості сил і засобів для НТ призначаються помічники (за потреби).

НТ зобов'язаний:

провести розвідку джерел протипожежного водопостачання та організувати взаємодію зі службами водопостачання населеного пункту (об'єкта);

організувати зустріч і розстановку пожежно-рятувальних автомобілів на джерела протипожежного водопостачання та на визначені місця для подачі інших вогнегасних речовин;

доповісти НШ, КГП про кількість пожежно-рятувальних автомобілів, необхідних для організації подачі води перекачуванням чи підвезенням;

забезпечити найбільш ефективне використання пожежно-рятувальної техніки і безперебійну подачу вогнегасних речовин до місця пожежі;

організувати своєчасне забезпечення пожежно-рятувальних автомобілів ПММ, доставку за потреби до місця пожежі спеціальних вогнегасних речовин і матеріалів, спеціального пожежно-технічного обладнання, оснащення, у тому числі для безперебійної роботи ланок ГДЗС (ізолюючих протигазів, апаратів,

компресорних установок, балонів, регенеративних патронів тощо), проведення технічного обслуговування пожежно-рятувальних автомобілів на місці пожежі;
 організувати охорону магістральних рукавних ліній;
 вести облік роботи пожежно-рятувальних автомобілів та інших технічних засобів, витрат вогнегасних речовин і ПММ, складати схеми організації водопостачання на пожежі;
 організувати харчування особового складу під час тривалої (понад три години) роботи на пожежі.

3. У розпорядження НТ, крім основних пожежно-рятувальних автомобілів, додатково надається техніка для підвезення води, пожежних рукавів, легкові та вантажні автомобілі, паливозаправники, авторемонтні майстерні, автобуси тощо.

4. Представник підрозділу матеріально-технічного забезпечення територіального органу ДСНС у взаємодії з НТ забезпечує:
 пожежно-рятувальну техніку та інші транспортні засоби, залучені до гасіння пожежі, ПММ;
 харчування особового складу ОРС ЦЗ, який залучено до гасіння пожежі;
 резерв необхідної кількості пожежно-рятувальної техніки, пожежно-технічного обладнання та спеціальних вогнегасних речовин.

5. НТ на пожежі має право:
 віддавати накази щодо організації гасіння пожежі та вимагати їх виконання від підлеглого йому особового складу;
 на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж;
 на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень і територій, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;
 вимагати від представників матеріально-технічного забезпечення територіального органу ДСНС надання додаткових ПММ, техніки, спеціальних вогнегасних речовин і матеріалів, спеціального пожежно-технічного обладнання, оснащення, у тому числі для безперебійної роботи ланок ГДЗС (ізолюючі протигази, апарати, компресорні установки, балони, регенеративні патрони тощо), для успішної ліквідації пожежі.

12. Оперативні дільниці на пожежі

1. Оперативна дільниця на пожежі – частина території або будівлі на місці пожежі, на якій зосереджено сили і засоби, які виконують окреме оперативне завдання та об'єднані єдиним керівництвом.

Оперативні дільниці можуть створюватися за рішенням КГП за місцем ведення оперативних дій на пожежі (периметр пожежі, поверхи, сходові клітини, протипожежні перешкоди тощо) або за видами оперативних дій (рятування людей, гасіння пожежі, евакуація майна, боротьба з димом тощо).

2. Керівництво силами і засобами на оперативній дільниці здійснює НОД, який призначається КГП і підпорядковується КГП та НШ.

НОД забезпечує виконання поставлених завдань та збереженість пожежно-рятувальної техніки і повинен постійно перебувати на визначеній дільниці, слідкує за виконанням норм безпеки та охорони праці підпорядкованим йому особовим складом.

3. Начальник оперативної дільниці зобов'язаний:
вести безперервну розвідку і доповідати КГП та НШ про обстановку на ОД;

керувати діями підпорядкованих йому підрозділів;
проводити розстановку сил і засобів на оперативній дільниці;
забезпечувати маневрування та перегрупування сил і засобів під час змін обстановки на оперативній дільниці;

самостійно приймати рішення щодо перестановки сил і засобів для забезпечення оперативних дій на оперативній дільниці, про прийняті рішення доповідати КГП або НШ;

забезпечити взаємодію з підрозділами на інших оперативних дільницях;
за потреби робити запит про надання додаткових сил і засобів для вирішення поставлених завдань на оперативній дільниці;

організувати зв'язок на оперативній дільниці;
вимагати від підпорядкованого особового складу виконання правил безпеки праці, інформувати учасників гасіння пожежі про виникнення загрози їх життю або здоров'ю;

доповідати КГП та НШ про виконання поставлених завдань і про роботу підрозділів на оперативній дільниці.

13. Організація зв'язку на пожежі

1. Зв'язок на пожежі повинен забезпечити управління залученими до оперативних дій силами і засобами, їх взаємодію та обмін інформацією з ПЗЧ (ОКЦ).

2. Для управління силами і засобами на пожежі встановлюється зв'язок між КГП, Штабом на пожежі, НТ, НОД, ПЗЧ (ОКЦ) та іншими учасниками гасіння. З цією метою використовуються всі доступні способи та засоби зв'язку.

3. Для обміну інформацією про обстановку на пожежі, хід її гасіння та передання команд на виклик додаткових сил і засобів, аварійних служб та вирішення інших питань, пов'язаних з організацією оперативних дій, між КГП (Штабом на пожежі) та ПЗЧ (ОКЦ) встановлюється радіозв'язок. ПЗЧ (ОКЦ) підтримує зв'язок з підрозділами, що перебувають на шляху слідування.

14. Основні заходи безпеки праці на пожежі

1. Заходи безпеки праці під час розвідки пожежі:

проведення інструктажів з особовим складом, який здійснюватиме розвідку пожежі, особливо у разі використання індивідуальних засобів захисту; перевірка екіпірування розвідувальних груп засобами освітлення та зв'язку, засобами рятування та саморятування, шанцевим інструментом, засобами пожежогасіння тощо;

організація спостереження та контролю за поведінкою будівельних конструкцій за зовнішніми ознаками в місцях проведення розвідки пожежі;

з'ясування за допомогою служб об'єкта місць розташування установок, що знаходяться під напругою та тиском, зберігання вибухових та небезпечних хімічних речовин на маршрутах проведення розвідки.

2. Заходи безпеки праці під час проведення оперативного розгортання:

призупинення руху на інтенсивних транспортних магістралях і виставлення постів, залучення до цього особового складу Національної поліції та підготовлених фахівців об'єкта;

визначення спільно з НТ безпечних шляхів прокладання магістральних рукавних ліній;

перевірка правильності встановлення пожежно-рятувальних автомобілів на джерела водопостачання та майданчики резерву (наявність освітлення, ухилу тощо);

виставлення постів у місцях оперативного розгортання сил і засобів та під час розбирання конструкцій, де можливе обвалення (руйнування) конструкцій.

3. Заходи безпеки праці під час оперативних дій на пожежі:

з'ясування через фахівців об'єкта щодо наявності приміщень або обладнання, в яких використовуються (зберігаються) шкідливі пари і газу, електрообладнання під високою напругою, радіоактивні, вибухові та небезпечні хімічні речовини;

інструктаж особового складу, який працює на позиціях ствольників, з таких питань: порядок спостереження за зміною обстановки, сигнали безпеки та порядок дій за ними, пересування в зоні підвищеної безпеки, безпека під час розбирання конструкцій, порядок надання допомоги особовому складу на сусідніх оперативних позиціях;

виставлення спостережних постів поблизу місць, де будівельні конструкції знаходяться в зоні інтенсивного теплового впливу, розташовано вибухонебезпечне обладнання, обмежено допуск людей та особового складу в небезпечні зони оперативної роботи;

контроль за організацією позмінної роботи під час тривалих пожеж особового складу та його відпочинку в теплих приміщеннях тощо;

визначення разом з відповідними службами об'єкта допустимого часу перебування особового складу в небезпечній зоні та контроль за своєчасною заміною особового складу на місцях проведення робіт;

постійне отримання даних дозиметричного контролю від служб об'єкта для своєчасного виведення з небезпечної зони особового складу, який отримав відповідну дозу опромінення;

за потреби організація медичного обслуговування особового складу.

15. Обов'язки диспетчера (радіотелефоніста) під час гасіння пожежі

1. Черговий диспетчер (радіотелефоніст) підпорядковується начальнику чергового караулу пожежно-рятувального підрозділу, а в оперативному відношенні – старшому диспетчеру (диспетчеру) гарнізону ОРС ЦЗ та оперативному черговому гарнізону ОРС ЦЗ (начальнику чергової зміни ОКЦ).

Забезпечує чіткий прийом, передачу і реєстрацію повідомлень, що надходять до ПЗЧ, та оперативне направлення чергових підрозділів до місця виклику згідно з розкладом виїзду підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ чи планом залучення сил і засобів, своєчасне інформування ОКЦ про обстановку та оперативні дії, які здійснюються на місці пожежі.

2. Прийом повідомлення про пожежу черговий диспетчер (радіотелефоніст) повинен проводити в найкоротший термін. Відсутність окремих даних не може бути підставою для затримання виїзду на пожежу підрозділу, якщо відомо місце її виникнення.

3. Перелік питань, які підлягають з'ясуванню під час отримання повідомлення про пожежу:

адреса, найменування об'єкта та місце виникнення пожежі;

що горить, чи є загроза людям, вибуху, отруєння;

кількість поверхів будівлі;

особливості маршруту слідування;

прізвище особи, яка повідомляє про пожежу, номер її телефону;

інші додаткові відомості.

4. Черговий диспетчер (радіотелефоніст) з отриманням повідомлення про пожежу зобов'язаний:

провести реєстрацію повідомлення в журналі пункту зв'язку;

поінформувати заявника про прийом повідомлення, час реєстрації та прізвище, хто прийняв повідомлення;

увімкнути додаткове освітлення приміщень у нічний час;

включити табло з переліком автомобілів, що виїжджають;

оголосити через гучномовний зв'язок перелік відділень, адресу місця пожежі та мету виїзду, після оголошеної інформації увімкнути сигнал «Тривога»;

заповнити і передати старшим машин дорожні листи на виїзд автомобілів стройової групи експлуатації за сигналом «Тривога» (додаток 3) та повідомити наявні додаткові відомості про пожежу. Копії дорожніх листів залишити на ПЗЧ;

передати начальнику караулу оперативний план (картку) пожежогасіння на об'єкт, де виникла пожежа;

направити до місця пожежі додаткові сили і засоби за розпорядженням КГП або в разі установа за характером першого чи наступних повідомлень недостатності тактичних можливостей залучених підрозділів для виконання всього обсягу оперативних дій;

негайно направити визначені сили і засоби до місця небезпечної події у разі отримання повідомлення про пожежу на об'єкті, на який передбачено автоматичне направлення сил і засобів за підвищеним номером (рангом) виклику;

діяти відповідно до окремих організаційно-розпорядчих документів у разі отримання сигналу «Тривога» по системах автоматичної пожежної сигналізації;

негайно поінформувати ОКЦ і пожежно-рятувальний підрозділ, у районі виїзду якого виникла пожежа, у разі отримання повідомлення про пожежу за межами району виїзду пожежно-рятувального підрозділу та доповісти начальнику караулу;

передати за допомогою радіозв'язку додаткові відомості про пожежу (у разі їх отримання) підрозділам, що прямують до місця виклику;

установити та підтримувати постійний зв'язок з підрозділом, що виїхав на пожежу, налагодити своєчасне отримання інформації про обстановку та оперативні дії пожежно-рятувального підрозділу, негайно передавати отримані розпорядження та інформацію до ОКЦ;

інформувати в установленому в гарнізоні порядку ОКЦ і посадових осіб про виїзд підрозділу на пожежу, направлення додаткових сил і засобів або за підвищеним номером (рангом) виклику, обстановку на місці небезпечної події, оперативні дії залучених сил і засобів, а також про повернення підрозділу до місця постійної дислокації;

з'ясувати, використовуючи довідкову документацію, а також через відповідні служби оперативно-тактичну характеристику об'єкта, рівень загазованості, радіаційну і метеорологічну обстановку тощо та негайно поінформувати КГП і ОКЦ;

сповістити та залучити за розпорядженням КГП аварійні служби;

виконувати розпорядження, що надходять від начальника караулу (КГП), який виїхав на пожежу;

записувати до журналу пункту зв'язку пожежно-рятувального підрозділу час отримання і зміст усіх повідомлень та розпоряджень, що надходять з місця пожежі (у тому числі час виїзду, прибуття на місце пожежі, подання першого ствола, площу пожежі, час її локалізації і ліквідації та повернення пожежно-рятувального підрозділу до місця постійної дислокації).

5. Диспетчеру (радіотелефоністу) пожежно-рятувального підрозділу забороняється зменшувати кількість сил і засобів, що направляються до місця пожежі згідно з розкладом виїзду підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ або планом залучення сил і засобів.

16. Обов'язки пожежного-рятувальника (старшого пожежного-рятувальника) під час гасіння пожежі

1. Під час гасіння пожежі пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

- знати своє оперативне завдання, а також завдання відділення;
- виконувати команди і накази командирів і начальників беззаперечно, точно та в зазначений строк;
- не залишати своєї позиції без дозволу командира (начальника), крім випадків явної загрози життю або травмування;
- підтримувати зв'язок з командиром і особовим складом свого відділення;
- діяти згідно з табелями оперативного розрахунку особового складу на пожежно-рятувальних автомобілях (додаток 4);
- попереджати людей і вживати заходів для їх рятування в разі виявлення загрози життю, про що доповідати командирі відділення;
- надавати домедичну допомогу постраждалим;
- слідкувати за справністю ПТО і спорядження та дбайливо поводитися з ним;
- дотримуватися правил радіообміну, працюючи з радіостанціями;
- дотримуватися правил безпеки праці;
- перевіряти наявність закріпленого ПТО після закінчення робіт, про результати доповідати командирі відділення.

2. Під час розвідки пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

- мати при собі необхідне ПТО та спорядження;
- невідлучно прямувати за особою, яка очолює розвідку;
- уважно спостерігати за обстановкою;
- у разі виявлення людей, які перебувають у небезпеці, виявлення вогню чи диму в приміщеннях та пустотах конструкцій будівель, змін у поведінці несучих конструкцій негайно доповідати особі, яка очолює розвідку.

3. Під час рятування людей пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

- мати при собі ПТО та спорядження, необхідне для визначеного командиром (начальником) способу рятування;
- сповістити людей при вході до приміщення про надання їм допомоги та вжити заходів для недопущення паніки;
- обрати найкоротший шлях і найбезпечніший спосіб рятування, якщо їх не вказав командир (начальник);
- проходити з людиною, яку рятують, через зону підвищеної температури і сильного задимлення тільки у виняткових випадках, при цьому необхідно вжити заходів для захисту її від дії небезпечних факторів пожежі.

4. Під час роботи зі стволом пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

здійснювати гасіння вогню з найближчої, але безпечної відстані до місця горіння, створивши при цьому необхідний запас рукавної лінії для маневру стволом;

просуватися вперед зі стволом та подавати вогнегасні речовини до місць найбільш інтенсивного горіння, на конструкції та предмети, що горять;

спрямовувати струмінь води назустріч поширенню вогню, насамперед на ті частини конструкцій будівлі (споруди), які в разі нагрівання можуть призвести до обвалення всієї конструкції або частини будівлі (споруди);

спрямовувати струмінь води зверху донизу у разі гасіння вертикальних поверхонь;

використовувати розпилену воду або піну за наявності крихкої чи скляної тари з метою недопущення травмування особового складу під час гасіння пожежі;

здійснювати охолодження резервуарів із займистими і горючими рідинами, балонів із стисненими газами, установок та апаратів, які знаходяться під тиском;

не торкатися електропроводів та електрообладнання, що знаходяться під напругою;

не спрямовувати струменю води на електропроводи та електрообладнання, що знаходяться під напругою, без виконання вимоги щодо гасіння електроустановок під напругою;

вибирати позицію для роботи зі стволом на безпечній відстані, уникаючи перебування в незахищених місцях, у разі небезпеки вибуху, викиду полум'я, працювати з положення «лежачи» або «з коліна» навпроти відкритих прорізів;

працювати зі стволом на драбинах тільки після закріплення карабіном, під час роботи зі стволом на висотах використовувати страхувальні пристрої, не залишати ствол без нагляду навіть після припинення подачі вогнегасних речовин;

не спрямовувати струменя води в місця подачі піни або порошку;

тимчасово припиняти подачу води в разі зміни позиції;

перекрити чи вивести ствол назовні після ліквідації горіння для недопущення надмірного проливання води.

5. Під час прокладання рукавних ліній пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

обирати найбільш безпечні, зручні та короткі шляхи для прокладання рукавної лінії до позицій ствольників;

уникати прокладання рукавів по гострих предметах або тих, що горять, у місцях проливу їдких речовини. Якщо інших шляхів для прокладання рукавів немає, для захисту їх від ушкоджень використовувати настили з підручних та інших матеріалів;

не захаращувати рукавними лініями проходи та шляхи евакуації (рятування), у сходових клітинах рукавні лінії прокладати, як правило, між

маршами;

прокладати рукавні лінії узбіччям вулиці (дороги), як правило, за межами проїжджої частини, а через залізничне (трамвайне) полотно – під коліями між шпалами;

захищати рукави, прокладені на проїжджій частині вулиці (дороги), рукавними містками;

не розміщувати розгалуження на проїжджій частині вулиці (дороги), не допускати перекручувань і заломів рукавів, ударів з'єднувальними головками по твердому дорожньому покритті;

закріплювати рукавними затримками рукавні лінії, прокладені на висоті, у тому числі по пожежній автодрабині;

створювати поблизу розгалуження резерв рукавів для забезпечення просування ствольників і маневрування стволом під час гасіння пожежі;

прокладати другу резервну лінію поряд з магістральною рукавною лінією під час гасіння пожежі при низькій температурі;

прокладати резервні магістральні рукавні лінії насамперед до пожежних стволів, які працюють на вирішальному напрямку;

нарощувати за потреби рукавні лінії;

слідкувати за станом рукавних ліній. На місця пошкодження пожежних рукавів установлювати рукавні затискачі або замінити пошкоджені рукави на інші.

6. Під час установлення пожежно-рятувального автомобіля на джерело водопостачання пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

знати розташування джерел протипожежного водопостачання в районі виїзду пожежно-рятувального підрозділу (на об'єкті) та вміти їх відшукати;

оперативно встановити разом з водієм пожежно-рятувальний автомобіль на джерело водопостачання;

підтримувати зв'язок з водієм і ствольниками та регулювати подачу води до робочих рукавних ліній за допомогою розгалуження;

не допускати наїзду автотранспорту на рукавні лінії в місцях, не захищених рукавними містками або іншими пристроями;

слідкувати за станом магістральних рукавних ліній, своєчасно встановлювати рукавні затискачі на пошкоджені рукави або замінювати їх.

7. Під час роботи з розкривання і розбирання конструкцій будівель пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

проводити роботу в межах, указаних командиром (начальником);

застосовувати справний пожежний (рятувальний) ручний та механізований інструмент;

виконувати роботи з розкриття і розбирання конструкцій з найменшою шкодою для будівлі, обладнання та майна. Розкривати вікна і двері, за можливості, без пошкоджень;

за можливості не допускати пошкодження трубопроводів, електромереж

та ліній зв'язку;

здійснювати завалювання димових труб, опор або частини будівлі (споруди) лише під керівництвом КГП (особи за його дорученням) та після виведення з небезпечної зони людей і техніки.

8. Під час здійснення дозору на місці ліквідованої пожежі пожежний-рятувальник (старший пожежний-рятувальник) зобов'язаний:

спостерігати за територією, де ліквідовано пожежу, у разі виявлення осередків горіння повідомити про них пожежно-рятувальний підрозділ і розпочати гасіння наявними засобами;

підтримувати зв'язок з начальником караулу та доповідати про обстановку на місці, де здійснюється дозор;

не залишати місця дозору без наказу посадової особи, за розпорядженням якої виставлено дозор;

повідомити адміністрацію об'єкта про отримання дозволу на повернення до підрозділу.

17. Обов'язки водія (командира відділення – водія)

1. Водій пожежно-рятувального автомобіля повинен:

знати район виїзду пожежно-рятувального підрозділу, тактико-технічні характеристики пожежно-рятувального автомобіля, уміти працювати зі спеціальними агрегатами і обладнанням;

знати, яке ПТО вивозиться пожежно-рятувальним автомобілем, його призначення та порядок використання;

дотримуватися встановлених у пожежно-рятувальному підрозділі порядку посадки особового складу в пожежно-рятувальний автомобіль;

упевнено керувати автомобілем у різних дорожніх умовах, дотримуватися ПДР та інструкцій з експлуатації пожежно-рятувального автомобіля.

2. Водій пожежно-рятувального автомобіля під час гасіння пожежі зобов'язаний:

установлювати автомобіль на місці виклику так, щоб не заважати проїзду техніки, що прибуває, та за потреби швидко передислокувати автомобіль на безпечну відстань у разі неконтрольованого розвитку пожежі;

постійно перебувати поблизу автомобіля, забезпечуючи безперервну роботу його агрегатів, систем і механізмів, постійно слідкувати за командами і сигналами керівника та швидко їх виконувати;

подавати вогнегасні речовини до рукавної лінії та припиняти їх подачу тільки за командою КГП, НОД, ствольника (або осіб за їх дорученням);

здійснювати поступово підвищення тиску в рукавній лінії під час подачі вогнегасних речовин та підтримувати його відповідно до вимог безпеки праці і технічних характеристик обладнання. Під час гасіння пожеж у підземних спорудах напір на пожежному насосі має зменшуватися з урахуванням глибини цих споруд;

не зупиняти роботу пожежного насоса за низької температури повітря;
слідкувати за витратами ПММ та вогнегасних речовин і своєчасно доповідати про необхідність їх поповнення;

утримувати закріплений автомобіль у постійній готовності до застосування та зберігати ПТО, що знаходиться на автомобілі, здійснювати технічне обслуговування автомобіля на пожежі;

негайно доповідати КГП, НОД, НШ або НТ у разі виявлення порушень у роботі механізмів автомобіля, несправності джерел протипожежного водопостачання, а також інші обставини, що унеможливають або значно перешкоджають виконанню оперативного завдання, та вживати заходів щодо їх усунення;

уміти працювати з автомобільною та переносними радіостанціями, знати та дотримуватися правил радіообміну;

надавати домедичну допомогу постраждалим;

дотримуватися правил безпеки праці.

18. Обов'язки командира відділення під час гасіння пожежі

1. Командир відділення як безпосередній начальник особового складу відділення забезпечує його дії на пожежі.

У разі виконання командиром відділення обов'язків КГП, командир відділення керує оперативними діями, забезпечує виконання поставлених завдань та слідкує за виконанням норм безпеки та охорони праці підпорядкованим йому особовим складом.

2. Командир відділення зобов'язаний:

знати оперативно-тактичну характеристику району виїзду пожежно-рятувального підрозділу (об'єкта, що обслуговується), тактико-технічні характеристики пожежно-рятувальної техніки, пожежно-технічного оснащення, обладнання і спорядження;

керувати особовим складом відділення під час виконання оперативних дій;

керувати гасінням пожежі до прибуття старшої за посадою особи, надалі виконувати її накази і розпорядження;

знати оперативне завдання свого відділення і караулу, довести його до кожного підлеглого;

забезпечити правильне і точне виконання підлеглими наказів, команд, розпоряджень і сигналів;

контролювати дотримання особовим складом відділення та особисто дотримуватися правил безпеки праці;

підтримувати зв'язок зі старшою за посадою особою, своєчасно доповідати про зміну обстановки на ділянці роботи, необхідність забезпечення пожежно-рятувального автомобіля вогнегасними речовинами та ПММ;

забезпечити ефективну роботу техніки;

уміти працювати з радіостанцією, знати правила радіообміну,

дотримуватися їх особисто та вимагати цього від підлеглих;
надавати домедичну допомогу постраждалим.

3. Під час оперативного розгортання командир відділення зобов'язаний:
забезпечити оперативне розгортання відділення в найкоротший строк;
вказати особовому складу відділення розташування джерел протипожежного водопостачання, напрямки і способи прокладання рукавних ліній, місце встановлення розгалуження, кількість і види стволів, позиції ствольників, місця установки ручних пожежних драбин;
слідкувати за правильністю установки ручних пожежних драбин;
доповісти старшій за посадою особі про виконання оперативного розгортання.

4. Під час розкриття та розбирання конструкцій командир відділення зобов'язаний:

визначити для виконання робіт з розкриття та розбирання конструкцій необхідну кількість особового складу, забезпечити його відповідним інструментом та обладнанням, повідомити мету, місця та обсяги робіт, які мають бути виконані;

вказати підлеглим місце для розміщення розібраних конструкцій і матеріалів, виставити постового поблизу місця скидання з висоти конструкцій і матеріалів;

організувати знеструмлення електромереж і електрообладнання та відключення газопроводів, що знаходяться на місці проведення робіт;

забезпечити виконання особовим складом правил розкриття і розбирання конструкцій, не допускаючи пошкодження несучих конструкцій та завалювання;

слідкувати за поведінкою несучих конструкцій та дотриманням підлеглими правил безпеки праці.

5. Під час евакуації матеріальних цінностей командир відділення повинен вказати особовому складу послідовність проведення робіт, шляхи і місце розміщення евакуйованих матеріальних цінностей.

6. За рішенням КГП командир відділення може призначатися помічником НТ.

Виконуючи обов'язки помічника НТ, командир відділення зобов'язаний:
зустрічати підрозділи, що прибувають до місця пожежі;

вказувати керівникам підрозділів, що прибувають, місце розташування Штабу на пожежі, передавати накази КГП, НШ, НТ щодо розміщення техніки на місці події та встановлення пожежно-рятувальних автомобілів на джерела водопостачання.

7. Під час несення дозорної служби відділенням на місці ліквідованої пожежі командир відділення зобов'язаний:

організувати безперервне спостереження за місцем ліквідованої пожежі;

тримати в постійній готовності засоби гасіння;

повідомляти про виявлення осередків горіння ПЗЧ (ОКЦ) та вживати заходів для їх ліквідації;

здійснювати повернення відділення до місця постійної дислокації за наказом посадової особи, згідно з розпорядженням якої організовано дозорну службу на місці ліквідованої пожежі;

повідомити адміністрацію об'єкта про від'їзд відділення.

19. Обов'язки начальника караулу під час гасіння пожежі

1. Начальник караулу керує оперативними діями особового складу караулу, забезпечує виконання поставлених завдань, збереженість пожежно-рятувальної техніки, слідкує за виконанням норм безпеки та охорони праці підпорядкованим йому особовим складом.

Начальник караулу, який прибув до місця пожежі першим, автоматично стає КГП в порядку, визначеному пунктом 2 глави 8 цього розділу.

Прибувши на місце пожежі, де працюють пожежно-рятувальні підрозділи, начальник караулу зобов'язаний доповісти КГП (Штабу на пожежі) про прибуття, отримати завдання і забезпечити його виконання.

2. Під час прямування до місця пожежі начальник караулу зобов'язаний:

визначити найкоротший (оптимальний) маршрут руху і контролювати виконання водіями пожежно-рятувальних автомобілів вимог ПДР;

ознайомитися з оперативним планом (карткою) пожежогасіння, оперативною карткою на сільський населений пункт, іншими документами оперативного реагування. Визначити за планшетом чи довідником протипожежного водопостачання найближчі джерела водопостачання та оптимальні шляхи під'їзду до них;

постійно прослуховувати ефір за допомогою радіостанції для отримання додаткової інформації з місця пожежі, ПЗЧ, ОКЦ;

дотримуватися правил безпеки праці;

керуватися положеннями пункту 5 глави 2 цього розділу у разі вимушеної зупинки на шляху прямування.

3. Під час проведення рятувальних робіт начальник караулу зобов'язаний указати командирам відділень шляхи і способи рятування людей, одночасно з рятуванням людей організувати гасіння пожежі, виділивши для цього незадіяний до рятування особовий склад, який перебуває у резерві.

4. Під час оперативного розгортання начальник караулу зобов'язаний визначити завдання кожному відділенню для своєчасного введення в дію необхідних сил і засобів.

5. Під час подавання стволів начальник караулу зобов'язаний:
визначити ствольників для роботи з ручними стволами, вказати їхні позиції, уточнити заходи безпеки;

визначити старших для управління роботою переносних лафетних стволів у разі їх застосування, організувати зв'язок з водіями, які подають воду в рукавні лінії;

призначити ствольників і старших для координації їх роботи у разі гасіння пожежі піною або порошком;

підготувати водяні стволи для ліквідації окремих осередків горіння та охолодження несучих конструкцій після подачі піни чи порошку;

одночасно з гасінням пожежі організувати подачу стволів для захисту сусідніх будівель, споруд, приміщень та несучих конструкцій.

6. Під час організації робіт з розкриття та розбирання конструкцій начальник караулу зобов'язаний:

повідомити мету, обсяги та межі розкриття або розбирання конструкцій, а також місця для розміщення уламків будівельних конструкцій і матеріалів;

розподілити ділянки робіт між відділеннями, забезпечити їх необхідним обладнанням та оснащенням;

давати доручення командирам відділень на проведення робіт і контролювати їх виконання.

7. Під час організації евакуації майна начальник караулу зобов'язаний:

проводити евакуацію майна одночасно з гасінням пожежі;

визначити командира відділення для керівництва роботами з евакуації майна, указати послідовність, шляхи евакуації та місце для розміщення евакуйованого майна.

8. Під час евакуації тварин начальник караулу зобов'язаний:

установити вид, кількість і спосіб утримання тварин, характер загрози тваринам та стан шляхів евакуації;

ужити заходів щодо видалення диму;

залучати до евакуації адміністрацію об'єкта і членів добровільних протипожежних формувань (за потреби);

використовувати для безпечної евакуації тварин всі виходи з об'єкта та одночасно подавати стволи для гасіння пожежі;

урахувати можливу непередбачену поведінку тварин з метою недопущення травмування особового складу, людей, пошкодження техніки та ПТО.

9. Після повернення до місця постійної дислокації начальник караулу зобов'язаний:

забезпечити негайне приведення в готовність пожежно-рятувальної техніки та ПТО;

повідомити ПЗЧ (ОКЦ) про готовність караулу до виїзду;

скласти (заповнити) відповідні документи про ліквідовану пожежу.

20. Ідентифікація оперативного складу на пожежі та умовні графічні позначення

1. Пожежні каски особового складу пожежно-рятувальних підрозділів, пожежно-рятувальних загонів, аварійно-рятувальних загонів спеціального призначення, ОКЦ, територіальних органів та апарату ДСНС мають бути промарковані за зразками розрізнення на касках (додаток 5).

КГП, НШ, оперативний склад штабу, НТ, начальники КПП ГДЗС під час гасіння пожежі повинні носити поверх одягу спеціальні розпізнавальні накидки оперативного складу на пожежі (додаток 6).

2. Для складання і ведення документів, що стосуються оперативних дій на пожежі, використовуються умовні графічні позначення відповідно до умовних позначень та знаків (додаток 7).

21. Особливості оперативних дій під час гасіння пожеж

1. Під час організації оперативних дій на пожежі враховується оперативно-тактична характеристика об'єкта, умови розвитку пожежі, її параметри, тактика гасіння та напрямки введення сил і засобів.

2. Умовами, що спричиняють розвиток пожеж, є низька або висока температура навколишнього середовища, вітер, відсутність протипожежного водопостачання, конструктивні особливості об'єктів та наявність на них різних речовин, що можуть нести загрозу особовому складу.

22. Гасіння пожеж за низької температури повітря

1. Під час організації гасіння пожеж за низької температури повітря КГП зобов'язаний:

не використовувати стволи-розпилювачі для гасіння відкритих пожеж;
уникати перекриття пожежних стволів та рукавних розгалужень, не допускати вимкнення насосів;

прокладати рукавні лінії великого діаметра, рукавні розгалуження за можливості встановлювати всередині будівлі, у разі розміщення ззовні – уживати заходів щодо їх утеплення;

захищати підручними матеріалами та снігом з'єднувальні головки рукавних ліній від замерзання;

уникати прокладання рукавних ліній на пожежних драбинах та поблизу них, не допускати обливання драбин водою;

прокладати резервні рукавні лінії на випадок замерзання води в задіяних рукавних лініях;

уживати заходів щодо попередження утворення льоду на шляхах евакуації людей і руху особового складу, не допускати надмірного проливання води сходовими клітками;

організувати позмінну роботу особового складу, його відпочинок у теплих приміщеннях та заміну мокрого спеціального одягу;

підготувати місця для обігріву учасників гасіння та постраждалих, зосередити в цих місцях резерв спеціального одягу для особового складу.

2. Заміна пошкоджених рукавів, нарощування та прибирання рукавних ліній за низької температури повітря здійснюється без припинення подачі води, лише зменшується напір у рукавних лініях. Зазначені роботи проводяться із залученням достатньої кількості особового складу і розпочинаються з боку ствола.

Замерзлі рукави в місцях перегинання і з'єднань необхідно відігрівати гарячою водою, паром чи нагрітими газами. Замерзлі з'єднувальні головки, розгалуження та стволи в окремих випадках допускається відігрівати паяльними лампами та факелами.

Під час забирання пожежно-рятувальними автомобілями води з водоймищ і пожежних гідрантів за низької температури повітря спочатку необхідно подати воду з насоса у вільний патрубок і тільки за умови стійкої роботи насоса вода може подаватися до рукавної лінії.

У разі зменшення витрат води на гасіння пожежі за низької температури повітря необхідно збільшити оберти двигуна для попередження замерзання води в насосі.

23. Гасіння пожежі в умовах сильного вітру

1. Під час гасіння пожежі в умовах сильного вітру КГП зобов'язаний: застосовувати для гасіння пожежі стволи великої продуктивності; вводити стволи з флангів пожежі та забезпечити в найкоротший строк гасіння всього периметру пожежі;

створити мобільні групи на автоцистернах для гасіння осередків пожежі, що виникають у нових місцях;

організувати спостереження за станом об'єктів, що знаходяться з підвітряного боку, та їх захист шляхом виставлення постів і дозорів із засобами пожежогасіння.

2. КГП в особливо загрозливих випадках повинен створювати на основних шляхах поширення вогню протипожежні розриви аж до розбирання окремих будівель і споруд та передбачити можливість активного маневру силами та засобами (передислокації, відступу тощо) на випадок раптової зміни обстановки, у тому числі напрямку вітру.

24. Гасіння пожеж за недостатнього водопостачання

1. Під час гасіння пожеж за недостатнього водопостачання КГП зобов'язаний:

подавати стволи на вирішальному напрямку для локалізації пожежі, в інших місцях здійснювати зупинення вогню шляхом розбирання конструкцій та

створення протипожежних розривів;

застосовувати пожежні стволи з насадками малого діаметра, перекивні стволи та стволи-розпилювачі;

подавати таку кількість пожежних стволів, для безперервної роботи яких вистачає запасу води з урахуванням її підвезення чи перекачування;

витрачати воду економно, використовувати воду зі змотувачем та інші вогнегасні речовини;

проводити розвідку додаткових джерел водопостачання для гасіння пожежі (артезіанські свердловини, чани, градирні, колодязі, водонапірні вежі, водостоки, фонтани тощо);

організувати для гасіння розвинутих пожеж перекачування води насосними станціями, насосами пожежно-рятувальних автомобілів, за можливості для подачі води задіяти пожежні поїзди та насосні установки річкових і морських суден;

організувати підвезення води автоцистернами, поливальною та іншою пристосованою технікою у разі віддалення джерела водопостачання на відстань, недоцільну для перекачування води, або за відсутності технічних можливостей для її перекачування (відсутність пожежних рукавів чи насосного обладнання);

організувати пункт заправки техніки водою, визначити відповідального за його безперервну та безперебійну роботу;

організувати забір води за допомогою гідроелеваторів, мотопомп чи інших засобів, якщо перепад висот між пожежно-рятувальним автомобілем та рівнем води у водоймищі перевищує максимальну висоту всмоктування насоса чи відсутній під'їзд до водоймищ;

здійснювати поповнення джерел водопостачання (штучних та природних водойм) малої ємності;

організувати облаштування тимчасових водоймищ та пірсів під час гасіння великих, складних і тривалих пожеж;

вжити заходів щодо підвищення низького тиску у водопровідній мережі (за потреби). Забір води здійснювати з пожежних гідрантів через напірно-всмоктувальні рукави чи з колодязів гідрантів, попередньо заповнивши їх водою.

2. Якщо на місці пожежі відсутні джерела водопостачання і неможливо організувати доставку води, для запобігання поширення вогню необхідно організувати видалення горючих матеріалів, розбирання окремих конструкцій будівель, знесення будівель і споруд, для гасіння використовувати підручні засоби та матеріали.

25. Гасіння пожеж на об'єктах з наявністю вибухових речовин

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах з наявністю піротехнічних виробів та ВР, у тому числі гасіння пожеж на базах, складах та арсеналах зі зброєю:

вибухи, що супроводжуються ударною хвилею, високотемпературним викидом газів (полум'я), виділенням отруйних газів;
 руйнування будівель чи окремих їх частин;
 пошкодження зовнішнього та внутрішнього протипожежних водопроводів, стаціонарних засобів гасіння, технологічного обладнання, пожежно-рятувальної техніки;
 завалення джерел водопостачання, доріг і під'їздів до об'єкта, швидке поширення вогню, виникнення нових осередків пожежі та вибухів;
 ураження працюючих на пожежі уламками конструкцій та ударною хвилею, опіки й отруєння токсичними продуктами горіння.

2. Під час гасіння пожежі на об'єктах з наявністю вибухових речовин КГП зобов'язаний:

організувати взаємодію з адміністрацією об'єкта (об'єктовими протипожежними формуваннями);

оцінити загрозу вибуху та його можливі наслідки, розміри небезпечної зони, місцезнаходження та кількість ВР, способи та можливість їх евакуації, стан технологічного обладнання та установок пожежогасіння;

провести розвідку без установки пожежно-рятувальних автомобілів на джерела водопостачання до визначення ступеня загрози вибуху, створити резерв сил і засобів, особовий склад та техніку розташовувати на безпечній відстані від місця пожежі;

установити на випадок загрози вибуху єдиний сигнал відходу особового складу в безпечну зону;

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта, організувати через адміністрацію об'єкта (населеного пункту) пункти медичної допомоги;

залучити фахівців об'єкта для проведення інструктажу особового складу щодо заходів безпеки та особливостей гасіння пожежі;

визначити вид вогнегасних речовин для гасіння ВР чи ліквідації наслідків вибуху, можливість виділення небезпечних хімічних речовин та засоби захисту від них;

організувати гасіння пожежі із залученням мінімальної кількості особового складу, який може перебувати в небезпечній зоні;

прийняти рішення про негайну евакуацію особового складу і техніки на безпечну відстань від місця можливого вибуху у разі отримання інформації за результатами розвідки або від працівників об'єкта щодо горіння ВР;

використовувати для гасіння розпилену воду або піну, не допускати використання компактних струменів води. Якщо є необхідність подачі стволів «А» або лафетних стволів, необхідно врахувати ступінь чутливості ВР до детонації від удару компактних струменів води;

проводити охолодження технологічного обладнання одночасно з гасінням пожежі, за можливості евакуювати ВР;

прокладати рукавні лінії в місцях, захищених стінами будинків і споруд, на відкритих ділянках місцевості роботи проводити під захистом техніки,

переносних щитів тощо;

ужити заходів для інтенсивного охолодження та розгерметизації герметичних апаратів у разі горіння твердих ВР, які там знаходяться, якщо є можливість – подати вогнегасні речовини всередину цих апаратів;

передбачити резервний варіант розгортання сил і засобів від джерел протипожежного водопостачання, розташованих за зоною можливого ураження;

організувати розвідку та безперервне спостереження за зміною обстановки на пожежі, насамперед за поруч розташованими найбільш завантаженими ВР складськими приміщеннями та спорудами, для своєчасного уточнення меж небезпечної зони та виведення за її межі особового складу і техніки;

виставити в безпечній зоні постових із засобами пожежогасіння для ліквідації осередків пожежі, що можуть виникнути під час вибуху.

26. Гасіння пожеж на об'єктах із наявністю піротехнічних виробів

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах з наявністю піротехнічних виробів:

загроза травмування, опіків і отруєння токсичними продуктами горіння особового складу;

пошкодження техніки та пожежно-технічного обладнання;

вибухи з подальшим розльотом піротехнічних виробів на поряд розташовані будинки та споруди відстанню до 200 м;

велика кількість людей, які потрапляють у зону ураження, та складність їх евакуації;

швидке поширення вогню, виникнення нових осередків пожежі за межами об'єкта;

складність подачі засобів пожежогасіння та вогнегасних речовин до осередку горіння.

2. Під час гасіння пожежі на об'єктах з наявністю піротехнічних виробів КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, включити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта, створити оперативні дільниці;

організувати взаємодію з адміністрацією об'єкта;

оцінити загрозу вибухів та їх можливих наслідків;

провести розвідку, визначити розміри зони ураження під час розльоту піротехнічних виробів, місцезнаходження та кількість піротехнічних виробів, способи та можливість їх евакуації;

визначити наявність та можливість застосування установок пожежогасіння;

провести евакуацію людей, які потрапляють у зону ураження, найбільш безпечними шляхами;

провести розвідку без установки пожежно-рятувальних автомобілів на

джерела водопостачання до визначення ступеня загрози вибуху, створити резерв сил і засобів, весь особовий склад та техніку розташовувати на безпечній відстані від місця пожежі;

залучити за потреби працівників правоохоронних органів для недопущення сторонніх осіб до можливої зони ураження;

установити пожежно-рятувальні автомобілі на джерела водопостачання поза зоною можливого ураження;

організувати пости та дозори із засобами пожежогасіння для недопущення нових осередків горіння на об'єктах і територіях можливої зони ураження;

установити єдиний сигнал відходу особового складу в безпечну зону;

забезпечити захист особового складу від ураження піротехнічними виробами;

визначити вид вогнегасних речовин для гасіння піротехнічних виробів, можливість виділення небезпечних хімічних речовин та засоби захисту від них, не допускати використання компактних струменів води;

організувати гасіння пожежі із залученням мінімальної кількості особового складу, який може перебувати в небезпечній зоні;

прокладати рукавні лінії в місцях, захищених стінами будинків і споруд, на відкритих ділянках місцевості роботи проводити під захистом техніки, переносних щитів тощо.

27. Гасіння пожеж на об'єктах з наявністю небезпечних хімічних речовин

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж (аварій) на об'єктах з виробництвом, зберіганням і транспортуванням НХР:

термічне розкладання хімікатів з виділенням небезпечних хімічних речовин, горючих газів і сильних окислювачів;

утворення вибухо-, пожежонебезпечних сумішей;

розгерметизація ємностей і технологічного обладнання з НХР, руйнування конструктивних елементів будівель;

поширення хмари отруйних речовин на значну територію, утворення зон хімічного забруднення та осередків ураження людей і тварин;

скупчення НХР у підвалах і складках місцевості, потрапляння в природні джерела водопостачання та інженерно-комунікаційні споруди;

ураження працюючих на пожежі уламками конструкцій, опіки та отруєння токсичними продуктами.

2. Пожежно-рятувальні підрозділи, які виїжджають для гасіння пожеж на об'єктах з НХР, обов'язково повинні мати прилади хімічної розвідки та засоби індивідуального захисту особового складу.

3. Під час пожеж на об'єктах з наявністю небезпечних хімічних речовин КГП зобов'язаний:

провести розвідку після прибуття до місця пожежі чи аварії, з'ясувати в адміністрації об'єкта властивості НХР, їхню кількість, місця зберігання, загрозу і ступінь хімічної небезпеки, визначити допустимий час перебування особового складу в забрудненій зоні, які вогнегасні речовини необхідно використовувати для гасіння. Під час вибору вогнегасної речовини слід врахувати можливість її взаємодії з НХР та наслідки цієї взаємодії;

утворити Штаб на пожежі, включивши до його складу представників адміністрації об'єкта (населеного пункту);

організувати гасіння пожежі мінімальною кількістю особового складу, захищеного індивідуальними засобами захисту. Роботу особового складу планувати у три зміни: перша – працює в забрудненій зоні, друга – перебуває на межі забрудненої зони, третя – у резерві;

визначити позиції ствольників і місця для розстановки пожежно-рятувальної техніки з навітряного боку;

організувати розміщення резерву сил і засобів за межами хімічного забруднення з навітряного боку на безпечній відстані від місця викиду НХР з урахуванням прогнозованої зміни розмірів і напрямку розповсюдження зони хімічного забруднення;

установити взаємодію з аварійними службами, залученими згідно з планом залучення сил і засобів для організації спеціальної хімічної розвідки;

ужити заходів щодо евакуації людей і тварин з підвітряної сторони у разі утворення хмари НХР;

узгодити з адміністрацією об'єкта тип водяних струменів (компактний чи розпилений) та напрямок їх подачі, у разі використання для ліквідації наслідків аварії води;

організувати через адміністрацію об'єкта (населеного пункту) пункти медичної допомоги, харчування і відпочинку особового складу, визначити місце проведення дегазації особового складу і техніки;

створити резерв сил і засобів, ланок ГДЗС, засобів індивідуального захисту, який має знаходитися за межами забрудненої зони;

організувати після ліквідації пожежі (аварії) проведення повної або часткової санітарної та спеціальної обробки особового складу, його медичного огляду, дегазацію техніки, ПТО, обладнання і спорядження, що використовувалося на пожежі (аварії).

28. Гасіння пожеж на об'єктах з наявністю радіоактивних речовин і матеріалів, а також в зонах радіоактивного забруднення

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах з наявністю радіоактивних речовин і в зонах радіоактивного забруднення:

місця з небезпечними рівнями радіації;

швидке поширення радіоактивних аерозолів і радіонуклідів з продуктами горіння на місцевості, по системах вентиляції, через технологічні та інші прорізи, а також розтікання радіоактивних рідин;

опромінення особового складу, забруднення спеціального одягу та

пожежної техніки радіоактивними речовинами.

2. Пожежно-рятувальні підрозділи, які виїжджають для гасіння пожеж на об'єкти з наявністю радіоактивних речовин, обов'язково повинні мати прилади радіаційної розвідки, дозиметричного контролю та засоби індивідуального захисту особового складу.

3. Під час гасіння пожежі на об'єктах з наявністю радіоактивних речовин і на радіоактивно забруднених територіях КГП зобов'язаний:

визначити через адміністрацію об'єкта зони радіоактивного забруднення, позначити їх та виставити пости безпеки;

визначити безпечні місця дислокації пожежно-рятувальних підрозділів та організувати постійне радіаційне спостереження. Резерв сил і засобів, ланок ГДЗС, запас захисного одягу, приладів індивідуального і групового дозиметричного контролю тримати перед зоною радіоактивного забруднення;

утворити Штаб на пожежі, долучивши до його складу фахівців об'єкта та служби дозиметричного контролю, для оперативного з'ясування обстановки та консультацій з питань пожежогасіння;

визначити спільно зі спеціалістами об'єкта та службою дозиметричного контролю рівень радіаційної обстановки, допустимий час роботи особового складу на гасінні пожежі, межі зони радіоактивного забруднення і можливі шляхи його поширення;

визначити за узгодженням з інженерно-технічним персоналом об'єкта вогнегасні речовини для гасіння пожежі;

установити сигнали попередження та відходу з позицій особового складу, який знаходиться в особливо небезпечній зоні;

приступати до гасіння пожежі після отримання допусків за встановленими у додатку 8 формами допусків на гасіння пожежі та (або) ліквідацію наслідків аварії, зокрема дозиметричний допуск на роботи з гасіння пожежі в умовах радіаційної небезпеки;

здійснювати гасіння пожежі з навітряної сторони;

для зменшення зони поширення радіоактивних аерозолів застосовувати струмені розпиленої води, за узгодженням з адміністрацією об'єкта задіяти системи вентиляції та інші засоби;

організувати виконання робіт із залученням мінімально необхідної кількості особового складу, забезпечивши його необхідними засобами захисту органів дихання, зору та захисним одягом, приладами індивідуального і групового дозиметричного контролю та накопичення;

приймати рішення про припинення оперативних дій та виведення особового складу з небезпечної зони, якщо рівні іонізуючих випромінювань значно перевищують допустимі. У виняткових випадках допускається опромінення осіб, залучених до гасіння пожеж, вище основних дозових меж лише за їх письмовою згодою, якщо не можна вжити заходів, які виключають такий рівень опромінення, і може бути виправдано лише рятуванням життя людей та попередженням подальшого небезпечного розвитку аварії, що

приведе до опромінення більшої кількості людей;

організувати через адміністрацію об'єкта дозиметричний контроль, пункт дезактивації, санітарної обробки і медичної допомоги особовому складу;

організувати санітарну обробку особового складу, який працював на забрудненій радіоактивними елементами об'єктах і території, та проведення дозиметричного контролю внутрішнього накопичення радіоактивних елементів в організмі;

провести дезактивацію та дозиметричний контроль засобів захисту органів дихання, зору, захисного одягу, взуття, спорядження, пожежно-рятувальної техніки.

29. Гасіння пожеж на території зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення

1. Зона відчуження є площинним відкритим джерелом радіоактивності, а радіаційний фактор залишається однією з основних потенційних небезпек, як наслідок:

можливе опромінення особового складу, забруднення спеціального одягу та пожежної техніки радіоактивними речовинами;

наявність на об'єктах і ділянках місцевості, місць з небезпечними рівнями радіації, у тому числі в лісових масивах і на торфовищах;

складність, а в окремих випадках неможливість під'їзду техніки до місця пожежі через небезпечні рівні радіації та нерозвинену мережу доріг з твердим покриттям;

можливе перевищення контрольних рівнів об'ємної активності радіонуклідів у повітрі на лінії вогню під час пожежі;

вторинне перенесення радіонуклідів з продуктами горіння на значну відстань.

2. Під час гасіння пожежі на території зони відчуження КГП зобов'язаний:

організувати проведення інструктажу особового складу з питань радіаційної безпеки і безпеки праці під час гасіння пожежі та встановити сигнали попередження та відходу з позицій, що знаходяться в особливо небезпечній зоні;

визначити безпечні місця для тимчасової дислокації підрозділів, які прибули для гасіння пожежі, у тому числі резерву сил і засобів, ланок ГДЗС, запасу захисного одягу, приладів індивідуального і групового дозиметричного контролю;

організувати зв'язок на пожежі для управління залученими силами і засобами та забезпечити передачу оперативної інформації до ОКЦ Головного управління ДСНС України у Київській області та ОЧС ДСНС;

приступати до гасіння пожежі після отримання відповідних допусків за встановленими формами допусків на гасіння пожежі та (або) ліквідацію наслідків аварії, зокрема дозиметричний допуск на роботи з гасіння пожежі в

умовах радіаційної небезпеки;

уточнити через адміністрацію зони відчуження рівні радіоактивного забруднення на місці пожежі, позначити межі найбільш небезпечних місць та виставити пости безпеки;

визначити разом зі службою дозиметричного контролю зони відчуження гранично допустимий час роботи особового складу в місцях з підвищеним рівнем радіації та вести облік отриманих доз опромінення;

організувати виконання робіт позмінно із залученням мінімально необхідної кількості особового складу;

організувати через адміністрацію об'єкта пункт медичної допомоги;

утворити Штаб на пожежі з урахуванням глави 10 цього розділу, долучити до його складу фахівців зони відчуження та служби дозиметричного контролю для оперативного з'ясування обстановки та консультацій;

слідкувати за напрямком і силою вітру та вживати заходів, щоб особовий склад не перебував у задимленій зоні, де відбувається вторинне перенесення радіонуклідів з продуктами горіння. За потреби для осадження продуктів горіння застосовувати розпилену воду;

організувати постійний контроль за станом зовнішнього забруднення захисного одягу особового складу, пожежно-технічного обладнання і техніки під час гасіння пожежі;

постійно взаємодіяти з мобільними оперативними групами служби дозиметричного контролю, які здійснюють контроль за радіаційною ситуацією, для оперативного отримання даних щодо потужності еквівалентної дози гамма-випромінювання та вмісту радіонуклідів у повітрі в районі пожежі;

не направляти, за можливості, особовий склад для гасіння пожежі в місця з небезпечними рівнями радіації;

приймати рішення про припинення оперативних дій та виведення особового складу з небезпечної зони, якщо рівень іонізуючого випромінювання значно перевищує допустимий. У виняткових випадках допускається опромінення осіб, залучених до гасіння пожеж, вище допустимої дози лише за їх письмовою згодою, якщо не можна вжити заходів, які виключають такий рівень опромінення, і може бути виправдано лише рятуванням життя людей та попередженням подальшого небезпечного розвитку аварії, що призведе до опромінення більшої кількості людей;

подавати стволи для гасіння пожежі з навітряної сторони та з максимально можливої відстані ствольників від місця горіння;

застосовувати для гасіння пожежі у місцях з небезпечними рівнями радіації за можливості захищену пожежну техніку і авіаційні сили, а для проведення розвідки пожежі – квадрокоптери (за наявності).

3. Після ліквідації пожежі КГП контролює:

проведення дозиметричного контролю залученого особового складу, пожежно-технічного обладнання і техніки та направлення їх до найближчого стаціонарного пункту санітарної обробки для проведення дезактивації;

вилучення в особового складу засобів індивідуального дозиметричного

контролю та визначення індивідуальної дози зовнішнього опромінення кожного працівника окремо;

вилучення в особового складу засобів індивідуального захисту органів дихання із зазначенням часу та місць носіння для оцінки інгаляційного надходження радіонуклідів до організму;

визначення вмісту радіонуклідів в організмі осіб, які брали участь у гасінні пожежі;

оформлення службою дозиметричного контролю облікових документів за результатами дозиметричного контролю особового складу (картки індивідуального обліку доз тощо);

повернення до пунктів постійної дислокації підрозділів, що залучалися до гасіння пожежі.

4. За потреби нарощування сил і засобів для гасіння пожежі можуть залучатися додаткові підрозділи, у тому числі із-за меж зони відчуження.

Старша за посадою особа підрозділу, яка направляється для гасіння пожежі на території зони відчуження, повинна мати при собі список особового складу та перелік техніки за формою заявки для оформлення перепусток на в'їзд у зону відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення (додаток 9), копії яких пересилаються засобами зв'язку на ОКЦ Головного управління ДСНС України у Київській області для оформлення перепусток.

Особовий склад підрозділу, який залучається до гасіння пожежі на території зони відчуження, повинен мати при собі документи, що засвідчують особу, та змінний робочий одяг і взуття на період дезактивації одягу і взуття, у якому брав участь у гасінні пожежі на забрудненій території зони відчуження.

Підрозділи, які виїжджають для гасіння пожежі на об'єкти і територію зони відчуження, повинні мати прилади дозиметричного контролю, засоби індивідуального захисту особового складу.

Додаткові сили і засоби прибувають на територію зони відчуження через КПП, указані ОКЦ Головного управління ДСНС України у Київській області. Відбувають підрозділи з території зони відчуження з проходженням вихідного дозиметричного контролю через найближче КПП з контрольно-дозиметричним пунктом.

5. Організація гасіння пожеж у лісовому фонді на території зони відчуження здійснюється з урахуванням положень цього Статуту та мобілізаційно-оперативного плану ліквідації лісових пожеж (далі – мобілізаційний план дій), які є обов'язковими для виконання підрозділами, що залучаються до гасіння пожеж у зоні відчуження.

КГЛП є старша за посадою особа лісогосподарського підрозділу або Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника (далі – заповідник), яка першою прибула на гасіння пожежі.

У разі якщо пожежа набуває (набула) масштабів і переходить у складну, що перевищує 5 га, керівник лісового фонду зони відчуження бере на себе повноваження КГЛП.

6. Організація гасіння пожеж у лісовому фонді зони відчуження передбачає:

розвідку місця пожежі, у тому числі радіаційну, та оцінку оперативнотактичних обставин;

використання під час гасіння пожежі ЗІЗ органів дихання та шкіри згідно з рекомендаціями дозиметриста після проведення розвідки та визначення радіаційної обстановки і часу перебування на пожежі сил залучених на її ліквідацію;

забезпечення зв'язком між підрозділами та окремими оперативними дільницями, які залучені до гасіння пожежі, а також Штабом на пожежі (штабом з ліквідації надзвичайних ситуацій) у зоні відчуження (у разі його створення) та здійснення постійного контролю за станом гасіння пожежі. Штабом на пожежі керує начальник штабу, який призначається КГЛП.

створення резерву сил і засобів на ліквідацію пожежі та у разі потреби його залучення.

У тих випадках, коли наявних сил і засобів лісгосподарського підприємства (заповідника) для гасіння пожежі недостатньо, КГЛП через чергового диспетчерської служби лісгосподарського підрозділу (заповідника) звертається до чергового диспетчера територіальних підрозділів ДСНС чи інших відомств щодо залучення на допомогу їх додаткових сил та засобів. Крім того, за потреби, через чергового диспетчерської служби оперативного управління та забезпечення контрольнопропускну режиму при ДАЗВ (далі – оперативно-чергова служба ДАЗВ) КГЛП звертається до начальника Штабу на пожежі (штабу з ліквідації надзвичайних ситуацій) щодо залучення додаткових сил та засобів підприємств, установ і організацій зони відчуження, що входять до функціональної підсистеми запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій в зоні відчуження. Після прибуття на пожежу територіальних підрозділів ДСНС та інших відомств як додаткових сил старша за посадою особа від ДСНС вважається заступником КГЛП. Вказівки КГЛП є обов'язковими для виконання усіма силами, що прибули на гасіння пожежі.

7. Під час виконання основного завдання із гасіння лісових пожеж визначальним критерієм, що зумовлює порядок таких робіт, є індивідуальна доза опромінення персоналу, що може бути отримана під час гасіння.

Роботи із гасіння пожеж здійснюються за умови неперевищення контрольного рівня опромінення персоналу, встановленого для зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення.

8. За відсутності механізованих засобів або неможливості їх застосування (у випадках невеликих лісових пожеж, труднощів маневрування, відсутності транспортних шляхів) мінералізовані загороджувальні смуги прокладаються за допомогою ручних знарядь. Залежно від сили та швидкості розповсюдження вогню та виду залучених механізмів, загороджувальні смуги прокладають одинарні або подвійні, а за потреби – декілька загороджувальних смуг. За потреби можуть створюватися протипожежні канали, фронт пожежі може

засипатися ґрунтом. Загороджувальні смуги можуть створюватись із водних розчинів хімічних речовин з вогнезахисними властивостями.

9. Зустрічний пал (керований зустрічний вогонь) здійснюється з метою гасіння верхових пожеж усіх видів, а також низових лісових пожеж високої і середньої інтенсивності. Запуск палу проводиться із безпечної відстані від наявних на площі пожежі природних і (або) протипожежних розривів, якщо їх немає – від спеціально створених протипожежних канав, прокладених різними способами, завширшки від 0,3 м до 9 м залежно від інтенсивності та виду пожежі.

10. КГЛП самостійно визначає способи і технічні засоби гасіння пожежі, які залежать від інтенсивності і швидкості поширення вогню, наявності транспортної та водної мережі в районі гасіння, особливостей прилеглої території, наявності сил і засобів пожежогасіння, метеорологічної обстановки, а також періоду початку гасіння лісової пожежі щодо світлого часу доби.

11. Під час гасіння лісових пожеж, залежно від швидкості поширення вогню, застосовуються такі тактичні дії:

одночасне гасіння всієї лінії фронту вогню чи одночасне гасіння найбільш небезпечних осередків на флангах і в тилу з метою створення розривів і розбивання площі горіння на маленькі ділянки для подальшої ліквідації горіння на них. Ці способи застосовуються під час гасіння складних пожеж і за наявності достатньої кількості сил і засобів;

розбиття території лісового насадження на менші ділянки шляхом прокладання просік за допомогою ручних механізованих засобів (бензопил) або спеціальною (спеціалізованою) наземною технікою, зокрема великими артилерійськими тягачами, інженерними машинами розгородження тощо;

ліквідація горіння в тилу та послідовний рух флангами уперед, до передньої лінії фронту пожежі з більшою швидкістю, ніж швидкість поширення вогню;

гасіння з початку краю лісової пожежі (передньої лінії фронту вогню) з подальшим ліквідуванням вогню на флангах і з тилу;

гасіння пожежі насамперед з флангів з поступовим обмеженням головної частини пожежі;

створення загороджувальної смуги та зустрічного палу.

У темну пору доби гасіння пожежі може проводитись виключно за наявності штучного освітлення.

12. Під час розвідки пожежі у зоні відчуження, крім основних завдань розвідки у звичайному режимі, необхідно додатково визначити:

радіаційний стан території, де виникла пожежа, відповідно до карт забруднень території зони відчуження та реальних вимірів, зафіксувавши їх на папері, повідомивши про це КГЛП, чергового диспетчера лісогосподарського підрозділу та оперативно-чергову службу ДАЗВ;

рельєф місцевості, швидкість і напрямок розповсюдження лінії вогню, очікуваний розвиток пожежі;

вірогідність розповсюдження пожежі у різні напрямки (на об'єкти, за межі периметру зони відчуження, до Державного кордону України, на склади лісопродукції, хвойний молодняк, торф'яні поля та перелоги тощо);

можливі перешкоди, що призупинять поширення вогню (дороги, просіки, річки, канали, струмки, галявини, сирі лощини тощо);

шляхи під'їзду до межі лісового масиву;

безпечні ділянки, а також можливі шляхи відходу залучених сил і засобів у разі виникнення небезпеки для їх здоров'я та життя під час посилення вогню;

основний напрямок пожежі, її межі та фланги;

наявність і можливість використання природних водних джерел;

ділянки для запуску зустрічного контрольованого вогню та умов прокладання загороджувальних мінералізованих або хімічних смуг.

У разі охоплення вогнем значної площі на території зони відчуження розвідка та спостереження проводиться за допомогою спеціального автотранспорту, авіації, безпілотних літальних апаратів (у разі їх наявності), із використанням картографічних матеріалів.

Під час організації розвідки КГЛП повинен користуватися поквартальними картами щільності забруднення лісових масивів зони відчуження для прогнозування і визначення орієнтовного часу роботи, а також своєчасної заміни ЗІЗ для захисту персоналу від внутрішнього опромінення персоналу радіаційним пилом, заміни персоналу у разі дозових навантажень.

13. Працівники, які проводять розвідку лісової пожежі, зобов'язані:
дотримуватися правил охорони праці та радіаційної безпеки;
використовувати найбільш безпечні шляхи прямування;
мати із собою та застосовувати необхідні ЗІЗ органів дихання і шкіри, засоби зв'язку та засоби гасіння пожеж.

14. Радіаційну розвідку проводять працівники спеціалізованого підприємства, на яке покладено функції забезпечення радіаційно-екологічного моніторингу та радіаційно-дозиметричного контролю на території зони відчуження.

15. КГЛП у лісовому фонді зони відчуження зобов'язаний:
організувати проведення додаткового інструктажу персоналу, залученого до гасіння пожежі, з питань охорони праці, радіаційної та пожежної безпеки під час гасіння пожежі;
перевірити забезпечення персоналу, який залучається до гасіння пожежі, основними та допоміжними ЗІЗ, а також контролювати їх застосування;
організувати розвідку та оцінку основних параметрів радіоактивного забруднення місцевості, де виникла пожежа;

організувати позначення меж найбільш небезпечних місць знаками «Радіаційна небезпека!» та здійснення подальшого дозиметричного контролю до ліквідації пожежі;

постійно контролювати дотримання залученим на гасіння пожежі персоналом вимог радіаційної безпеки;

організувати розгортання мобільних пунктів санітарної обробки персоналу, залученого до гасіння пожежі, дезактивації транспорту, обладнання та надання домедичної допомоги потерпілим;

організувати систему радіозв'язку для управління залученими силами й засобами та визначити порядок надання інформації;

визначити безпечні місця для тимчасової дислокації підрозділів, які прибули на гасіння пожежі, включаючи резерв сил і засобів, запас одягу з хімізахисту, приладів індивідуального дозиметричного контролю для визначення індивідуальної дози зовнішнього опромінення кожного працівника окремо;

визначати час роботи персоналу на ділянках із підвищеним рівнем іонізуючого опромінювання;

створити резерв особового складу для проведення своєчасної заміни учасників пожежогасіння на територіях, де доза опромінення перевищує 50 мЗв (максимальний ліміт дози, який використовується в аварійних ситуаціях без письмової згоди).

У разі перевищення допустимих рівнів іонізуючого випромінювання КГЛП приймає рішення про припинення оперативних дій та виведення із небезпечної зони персоналу, який бере участь у гасінні пожежі у лісовому фонді зони відчуження. Допускається опромінення осіб, залучених до гасіння пожежі, вище контрольного рівня лише за їх письмовою згодою.

16. Персонал, задіяний у гасінні пожежі у лісовому фонді зони відчуження, зобов'язаний:

до початку гасіння пожежі пройти інструктаж з питань охорони праці, радіаційної та пожежної безпеки під час гасіння пожежі;

до прибуття на пожежу бути забезпеченим придатними до застосування основними та допоміжними ЗІЗ, індивідуальними дозиметрами, засобами гасіння, ручним пожежним інструментом, приладами гасіння, засобами зв'язку;

під час розвідки, гасіння та локалізації пожежі користуватись основними та допоміжними ЗІЗ, підтримувати зв'язок;

працювати чітко, швидко та злагоджено, перешкоджаючи розвитку пожежі та забезпечуючи її локалізацію і ліквідацію, запобігаючи отриманню додаткових доз опромінення персоналу, залученого до гасіння пожежі;

стежити за змінами умов пожежі, у разі виникнення небезпеки – негайно повідомляти всіх учасників пожежогасіння;

вжити заходів щодо обмеження поширення небезпечних факторів пожежі працівниками, які прибули на гасіння пожежі, за можливості мінімізувати термін перебування на ділянках пожежі, де перевищено допустимий рівень забруднення території радіонуклідами;

надавати взаємну допомогу, за потреби – домедичну допомогу.

17. До виїзду на місце пожежі старша за посадою особа, яка виїжджає на пожежу першою, зобов'язана перевірити за картами забруднення території зони відчуження дозові навантаження на заявленому місці пожежі та повідомити про це учасників гасіння пожежі. Після прибуття на місце пожежі визначені особи проводять дозиметричний контроль фактичного стану забруднення території, встановлені показники передають КГЛП та диспетчеру. У разі перевищення дозових навантажень КГЛП приймає рішення щодо подальшого перебування учасників гасіння пожежі на забрудненій території для початку гасіння пожежі чи відведення їх на безпечну за дозовим навантаженням територію, про що інформує диспетчера, та приймає рішення щодо залучення на гасіння пожежі авіаційних сил встановленим порядком.

Під час гасіння пожежі на території з допустимими дозовими рівнями забруднення на всіх ділянках, де перебувають учасники гасіння пожежі, здійснюється дозиметричний контроль, який проводиться спеціалізованим підприємством, на яке покладено функції радіаційно-дозиметричного контролю. За результатами дозиметричного контролю лімітується час роботи персоналу на певних ділянках та визначаються необхідні для застосування ЗІЗ.

18. Виконання дозиметричного контролю здійснюється відповідно до Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02 лютого 2005 року № 54, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20 травня 2005 року за № 552/10832, Правил радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, затверджених спільним наказом МОЗ та МНС України від 04 квітня 2008 року № 179/276, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 14 серпня 2008 року за № 754/15445.

Особи, які проводять дозиметричний контроль, після прибуття на місце пожежі визначають рівень радіаційного забруднення, допустимий час роботи учасників гасіння пожежі та перелік необхідних для використання ЗІЗ.

19. Дозиметричний контроль під час гасіння лісової пожежі поділяється на оперативний та індивідуальний, зокрема:

оперативний контроль визначає оцінку параметрів радіаційної ситуації, прогноз можливих доз опромінення, визначення допустимого часу гасіння;

індивідуальний контроль визначає індивідуальну дозу опромінення залученого на гасіння пожежі персоналу за допомогою індивідуальних дозиметрів, якими він забезпечується перед виїздом на гасіння пожежі.

Персонал, який залучається до гасіння пожеж, повинен мати при собі індивідуальні (накопичувальні) дозиметри протягом усього часу виконання робіт із пожежогасіння. Категорично забороняється передавати індивідуальні (накопичувальні) дозиметри колегам або стороннім особам. Облік індивідуальних доз опромінення залученого на гасіння пожежі персоналу

покладається на особу, відповідальну за проведення дозиметричного контролю того підрозділу, від якого залучаються учасники гасіння пожежі.

Первинний дозиметричний контроль радіоактивного забруднення техніки, майна, одягу, взуття, ЗІЗ тощо проводиться під час виходу учасників гасіння з ділянок пожежі.

Відповідальні за проведення дозиметричного контролю особи після ліквідації пожежі звітують КГЛП щодо отриманих учасниками гасіння пожежі доз опромінення.

20. Особливості гасіння лісових пожеж у I-й режимно-радіаційній зоні (10-км зона).

Для проведення розвідки лісової пожежі у I-й режимно-радіаційній зоні (10-км зона) (далі – I-а зона) учасники розвідки обов'язково повинні бути захищені ізольованими захисними костюмами та ЗІЗ органів дихання, водночас можуть застосовуватися квадрокоптери (за наявності), авіація (літаки, гелікоптери) або спеціалізований транспорт.

Організація гасіння пожеж у I-й зоні проводиться за планом, що враховує особливі заходи радіаційного захисту учасників гасіння пожежі та оформлення дозиметричного допуску.

У I-й зоні з високими дозовими навантаженнями для гасіння пожеж використовуються дистанційні засоби боротьби з вогнем. Ліквідація пожежі здійснюється із залученням наземного транспорту (пожежними автоцистернами) по прокладених спеціальною (спеціалізованою) наземною технікою лісових просіках або за допомогою авіації.

Під час гасіння складних лісових пожеж можуть застосовуватися авіаційні сили, на завершальній фазі гасіння можуть використовуватися пожежні машини з водяним лафетним стволом.

Залучення авіаційних сил під час гасіння лісової пожежі відбувається відповідно до Порядку організації та застосування авіаційних сил та засобів для гасіння лісових пожеж, затвердженого наказом МВС України від 13 квітня 2017 року № 311, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 13 травня 2017 року за № 595/30463.

Зупинення та гасіння пожеж без виконання робіт на межі вогню здійснюється шляхом прокладання загороджувальних мінералізованих або хімічних смуг із використанням наземних механізмів, літаків та гелікоптерів.

Під час гасіння пожеж у I-й зоні за умови високих концентрацій у повітрі радіонуклідів учасники гасіння пожежі повинні обов'язково використовувати спеціальні ізольовані захисні костюми та ЗІЗ органів дихання, очей, шкіри.

21. Особливості гасіння пожеж у II-й режимно-радіаційній зоні (територія від кордону 10-км зони до зовнішньої межі зони відчуження (окрім м. Чорнобиля).

Гасіння пожеж у II-й режимно-радіаційній зоні (далі – II-а зона) виконується із застосуванням додаткових заходів захисту персоналу від іонізуючого та шкідливого впливу продуктів горіння.

На окремих ділянках II-ї зони із небезпечними рівнями опромінення організація гасіння пожежі проводиться за спеціальним планом, що враховує заходи радіаційного захисту учасників гасіння пожежі.

Стволи для гасіння пожежі подаються із навітряної сторони та з максимально можливої відстані від місця горіння.

22. Особливості гасіння пожеж у II-й зоні відповідно до щільності радіоактивного забруднення лісових масивів зони відчуження:

I-й ступінь забруднення:

пожежогасіння здійснюється із застосуванням додаткових заходів щодо захисту особового складу від шкідливого впливу радіоактивного пилу і продуктів горіння;

гасіння пожежі проводиться за допомогою наземної або повітряної техніки, водою або вогнегасниками із хімічними агентами і ретардатними матеріалами, що здатні уповільнювати ріст рослин;

застосування ЗІЗ (органів дихання, очей, шкіри), використання індивідуальних дозиметрів;

II-й ступінь забруднення:

пожежа гаситься пожежними машинами з водяним лафетним стволом або за допомогою авіаційних сил;

обов'язкове застосування спеціальних ЗІЗ (органів дихання, очей), шкіри – комплект ЗІЗ третьої категорії з використанням фільтрувальних захисних костюмів та ЗІЗ органів дихання (за наявності – сучасні спеціальні радіаційно-захисні комплекти для пожежних);

використання індивідуальних дозиметрів;

III-й ступінь забруднення:

пожежа гаситься за планом, що враховує заходи радіаційного захисту та оформлення радіаційного допуску;

використовуються авіаційні сили, на завершальній фазі гасіння використовуються пожежні машини з водяним лафетним стволом;

обов'язкове застосування спеціальних ЗІЗ органів дихання, очей, шкіри – комплект ЗІЗ третьої категорії з використанням ізолювальних захисних костюмів та ЗІЗ органів дихання (за наявності – сучасні спеціальні радіаційно-захисні комплекти для пожежних);

використання прямопоказуючих індивідуальних дозиметрів для визначення отриманої дози опромінення.

23. Особливості гасіння пожеж у III-й режимно-радіаційній зоні (місце перебування вахтового персоналу).

Гасіння пожеж у III-й режимно-радіаційній зоні (далі – III-я зона) здійснюється переважно звичайними способами, що використовуються під час гасіння лісових пожеж, із застосуванням додаткових заходів щодо захисту персоналу від шкідливого впливу радіоактивного пилу і продуктів горіння.

24. Гасіння складних лісових пожеж у лісовому фонді зони відчуження. Залучення додаткових сил та засобів.

У разі загрози переростання пожежі у складну або для гасіння складної лісової пожежі створюється Штаб на пожежі, який координує та забезпечує діяльність сил і засобів, залучених згідно з мобілізаційним планом дій, до складу якого входять особи, залучені згідно з мобілізаційним планом дій.

У разі набуття пожежею ознак надзвичайної ситуації (згідно з класифікаційними ознаками надзвичайних ситуацій) організація її гасіння здійснюється відповідно до вимог законодавства, що визначає порядок ліквідації надзвичайних ситуацій.

У разі потреби залучення додаткових сил та засобів для гасіння складних пожеж, КГЛП зобов'язаний через Штаб на пожежі (штаб з ліквідації надзвичайних ситуацій) своєчасно їх залучити, у тому числі сили і засоби, розташовані за межами зони відчуження.

Диспетчер лісогосподарського підрозділу зобов'язаний негайно довести вимогу КГЛП до оперативно-чергової служби ДАЗВ щодо повідомлення диспетчера територіального органу ДСНС про потребу залучення підрозділів ДСНС.

Особовий склад підрозділів ДСНС та інших відомств, які залучаються до гасіння пожежі на території зони відчуження як додаткові сили, зобов'язані:

бути обізнаними щодо можливих рівнів опромінення та забезпечені у достатній кількості приладами дозиметричного контролю;

попередньо пройти медичний огляд та навчання основам радіаційної безпеки та дозиметричного контролю;

мати при собі ЗІЗ, а також службові посвідчення.

До початку залучення (до в'їзду на територію зони відчуження) кожен працівник надає письмову згоду на роботу на радіаційно небезпечних територіях.

Керівник лісового фонду зони відчуження у разі гасіння затяжних пожеж зобов'язаний організувати забезпечення всіх залучених до гасіння пожежі сил (якщо робота на пожежі перевищує 3 години) харчуванням, за умови низьких температур – обігрівом.

Залучення та гасіння лісових пожеж за допомогою авіаційних сил здійснюється відповідно до Порядку організації та застосування авіаційних сил та засобів для гасіння лісових пожеж, затвердженого наказом МВС України від 13 квітня 2017 року № 311, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 13 травня 2017 року за № 595/30463.

Порядок взаємодії між підрозділами лісогосподарського підрозділу, підрозділами ДСНС та інших відомств, які залучені до гасіння лісової пожежі, визначається у порядку, встановленому мобілізаційним планом дій, а в питаннях, які не визначені мобілізаційним планом дій, – КГЛП.

25. КГЛП під час залучення додаткових сил та засобів зобов'язаний визначити:

ділянки робіт для кожного підрозділу;

порядок проведення робіт для підрозділів, що виконують завдання на суміжних ділянках;

час і місце зосередження зусиль під час спільного виконання складних завдань;

порядок обміну інформацією про зміну обстановки та хід виконання робіт на суміжних ділянках;

порядок надання термінової взаємодопомоги.

Периметр складної пожежі з урахуванням рельєфу місцевості, рослинного покриву, наявності природних і штучних рубежів, наявних сил, засобів пожежогасіння за рішенням КГЛП розмежовується на сектори і ділянки лісової пожежі, за якими КГЛП закріплює відповідальних осіб. Відповідальні особи збирають інформацію про поточну обстановку, виконану роботу, забезпечують керівництво всіма залученими силами і засобами пожежогасіння, організацію їх взаємодії на цьому секторі (ділянці) лісової пожежі.

Усі прийняті КГЛП рішення та надані розпорядження повідомляються диспетчеру лісогосподарського підрозділу, старшій за посадою особі підрозділів ДСНС та представникам інших відомств, які прибули.

Підрозділи ДСНС та інших відомств залишають місце пожежі тільки за погодженням із КГЛП.

Залишення місця пожежі підрозділами ДСНС та інших відомств без погодження КГЛП можливе лише у виняткових випадках, пов'язаних із загрозою життю і здоров'ю особовому складу. Про що одразу повідомляється КГЛП.

26. Локалізація та ліквідація пожеж у лісовому фонді зони відчуження.

Після локалізації лісової пожежі учасники гасіння пожежі лісогосподарського підрозділу зобов'язані оглянути периметр лісової пожежі або залучити для огляду частин периметру пожежі особовий склад підрозділів ДСНС з метою підтвердження надійності локалізації всього периметру пожежі. У місцях, де виявлено необхідність посилити локалізацію, негайно проводяться заходи з прокладання додаткових загороджувальних смуг.

Спостереження за локалізованою пожежею, її остаточне гасіння полягає у ліквідації осередків горіння, що залишилися на пройденій пожежею площі після її локалізації. На великих площах згарищ осередки горіння, які залишилися після локалізації, гасять тільки на смузі завширшки 50 – 100 м від периметру (зовнішнього краю) пожежі. Після повної ліквідації пожежі працівників із засобами пожежогасіння слід виставити для охорони місця, де можуть виникнути окремі осередки горіння. Час охорони визначає КГЛП.

КГЛП зобов'язаний особисто проконтролювати повну ліквідацію осередків пожежі та неможливість утворення нових. Після чого дає розпорядження на виведення чергових сил та засобів до місця дислокації.

Ліквідація пожежі є завершальною стадією, коли встановлено відсутність умов для відновлення пожежі, завершено роботи із локалізації. Після ліквідації пожежі проводиться припинення усіх робіт із гасіння і повернення сил і засобів пожежогасіння до місць постійної дислокації або направлення їх на гасіння інших пожеж.

Після ліквідації пожежі здійснюється попередній дозиметричний контроль (переносними приладами) усіх учасників гасіння пожежі, пожежно-технічного обладнання і техніки, залучених до гасіння пожежі, для вирішення питання про направлення їх до найближчого стаціонарного пункту служби дозиметричного контролю, санітарної обробки і дезактивації.

Усі учасники гасіння пожежі після її ліквідації, у тому числі особовий склад підрозділів ДСНС та інших відомств, що прибули з інших регіонів, зобов'язані пройти внутрішній дозиметричний контроль на установці спектру іонізуючого випромінення людини. Виїзд за межі зони відчуження транспортних засобів, залучених до гасіння лісової пожежі у зоні відчуження, дозволяється у разі неперевищення встановлених рівнів радіоактивного забруднення.

Відповідальна за дозиметричний контроль особа реєструє отримані персоналом дози опромінення та фіксує їх у картках індивідуального обліку дози опромінення персоналу категорії А.

Забороняється виїзд за межі зони відчуження учасників гасіння пожежі, одягнених у ЗІЗ, без проходження дозиметричного контролю.

У разі перевищення контрольних рівнів забруднення учасники гасіння пожежі, пожежно-технічні засоби, обладнання і техніка направляються до спеціальних пунктів дезактивації, робочий та захисний одяг – до спеціалізованої пральні. КГЛП забезпечує необхідні заходи щодо зменшення впливу радіоактивних речовин на учасників гасіння пожежі та забруднення залученої техніки і засобів на гасіння пожежі, за потреби – надання учасникам гасіння пожежі змінного робочого одягу на період дезактивації забрудненого. Одяг, що не підлягає дезактивації, утилізується встановленим порядком.

Способи локалізації лісових пожеж залежать від їх виду, сили, розмірів, метеорологічних умов, характеру місцевості, наявності сил і засобів пожежогасіння.

27. Особливості гасіння пожеж на торфовищах та перелогах у лісовому фонді зони відчуження.

Під час гасіння пожеж торф'яних полів КГЛП зобов'язаний створити Штаб на пожежі та виконати інші обов'язки, передбачені статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Основні сили та засоби зосереджуються з боку торф'яного або лісового масиву чи перелогів.

У разі гасіння торф'яних (підземних) пожеж у лісі застосовується окопування каналів до мінерального ґрунту чи насиченого водою шару торфу. Також можуть застосовуватись потужні струмені води за допомогою пересувних та переносних напірних установок (мотопомп). Якщо з'являється багато осередків на торф'яних лісових пожежах, що виникають на торф'янистих ґрунтах, у результаті низової лісової пожежі, гасіння проводиться шляхом локалізації усієї ділянки, на якій розташовано осередки горіння.

Під час застосування пожежних стволів для гасіння торф'яної пожежі необхідно обробити засобами пожежогасіння (водою або хімічними

піноутворюючими реагентами) смугу поверхні ґрунту завширшки 0,7-0,8 м, що прилягає до кордону пожежі.

Осередок торф'яної пожежі, що недавно виник, може бути ліквідований відокремленням шарів палаючого торфу від кромки рову, який утворився внаслідок загоряння. Межі рову необхідно обробити водою або хімічними розчинами. У разі можливості фронт пожежі гаситься водою без видалення палаючого торфу.

Після ліквідації пожежі ділянку, що була пройдена вогнем, слід періодично оглядати до випадання інтенсивних опадів.

28. Після ліквідації пожежі представники служби дозиметричного контролю проводять попередній дозиметричний контроль (переносними приладами) усіх учасників гасіння пожежі, пожежно-технічного обладнання і техніки, залучених до гасіння пожежі, для прийняття рішення про направлення їх до найближчого стаціонарного пункту служби дозиметричного контролю з подальшим направленням (у разі потреби) до пунктів санітарної обробки і дезактивації.

Отримані персоналом дози опромінення реєструють представники служби дозиметричного контролю. В подальшому їх фіксують у картках індивідуального обліку дози опромінення персоналу категорії А.

29. У разі перевищення контрольних рівнів забруднення учасники гасіння пожежі, пожежно-технічні засоби, обладнання і техніка направляються до пунктів спеціальної обробки для проведення дезактивації, робочий та захисний одяг – до спеціалізованої пральні. КГЛП забезпечує необхідні заходи щодо зменшення впливу радіоактивних речовин на учасників гасіння пожежі та забруднення залученої техніки і засобів на гасіння пожежі, за потреби – надання учасникам гасіння пожежі змінного робочого одягу на період дезактивації забрудненого. Одяг, що не підлягає дезактивації, утилізується встановленим порядком.

30. Гасіння пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-офісних приміщеннях

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-офісних приміщеннях:

наявність великої кількості людей, яким загрожують небезпечні фактори пожежі;

швидке розповсюдження пожежі на поверхах, щільне задимлення коридорів, вестибюлів та сходових кліток;

приховане розповсюдження вогню в порожнинах будівельних конструкцій, вентиляційних каналах і шахтах;

вибухи та спалахи;

у разі обмеженої кількості дверних і віконних прорізів можливе підвищення температури до небезпечного для людей рівня в приміщеннях, де

знаходиться зона горіння та в поруч розташованих приміщеннях;
 наявність великого горючого навантаження;
 складне планування приміщень на поверхах, горищах та у підвалах;
 поверхневе горіння матеріалів і речовин;
 швидке поширення вогню та диму через значну кількість дверей, вікон, побутових і технологічних прорізів, комунікацій, балконів тощо;
 втрата цілісності та несучої здатності будівельних конструкцій, їхнє обвалення і поширення вогню;
 наявність матеріалів, під час горіння яких виділяються НХР;
 наявність електромереж, електроприладів та обладнання під напругою з пошкодженою електроізоляцією;
 пошкодження газопроводів.

2. Під час гасіння пожежі в підвалах будинків і споруд КГП зобов'язаний:
 установити конструктивні особливості перекриття над підвалом, стін та перегородок, наявність прорізів та комунікацій різного призначення (вентиляційних, ліфтових, електрокабельних, технологічних тощо) і можливість поширення по них вогню на поверхи будівлі та у прилеглі приміщення підвалу;
 установити наявність віконних прямиків і можливість уведення через них стволів для зниження температури та використання для видалення диму;
 ужити заходів для попередження задимлення сходових кліток шляхом обладнання перемичок і використання засобів димовидалення;
 визначити місця та організувати розкриття отворів у перекриттях чи стінах за неможливості швидкого проникнення до осередку пожежі через двері або віконні прямики;
 ужити заходів для зниження температури в приміщеннях підвалу, для чого використовувати розпилені водяні струмені або піну;
 перевірити стан будівельних конструкцій поверху, розташованого над підвалом (у тому числі методом розкривання);
 подавати стволи на захист розташованого вище поверху (за потреби);
 застосовувати для гасіння комбіновані стволи, стволи-розпилювачі та піну, потужні водяні стволи використовувати під час розвинутих пожеж.

3. Під час гасіння пожеж на поверхах будинків і споруд, в адміністративно-офісних приміщеннях КГП зобов'язаний:
 провести розвідку та встановити, яких заходів адміністрація об'єкта вжила для евакуації людей з будівлі;
 установити рівень загрози людям, за потреби організувати їх рятування та евакуацію, вжити заходів для попередження паніки;
 забезпечити знеструмлення об'єкта;
 провести розрахунки та визначити необхідність залучення додаткових сил і засобів;
 ужити заходів щодо видалення диму на шляхах евакуації;
 ужити заходів для зниження температури в приміщеннях;
 застосовувати для гасіння перекривні стволи, стволи-розпилювачі та піну;

увести стволи для гасіння пожежі, якщо горіння відбувається на одному або декількох поверхах, подати стволи на захист вище- і нижчерозташованих поверхів, суміжних приміщень та організувати на них розкривання конструкцій з порожнинами і їх проливання для попередження поширення вогню;

перевірити та подавати за потреби стволи на захист побутових, технологічних прорізів, каналів, комунікацій, балконів на вище- і нижчерозташованих поверхах та горища;

визначити місця та організувати розкриття отворів у перекриттях чи стінах за неможливості швидкого проникнення до осередку пожежі через двері або віконні прорізи;

використовувати наявні системи та засоби пожежогасіння;

організувати для попередження поширення вогню через віконні прорізи подачу в них вогнегасних речовин із стволів, розташованих на землі, на автодрабинах або автопідіймачах;

ужити заходів щодо попередження можливих вибухів балонів з газами, систем опалення тощо.

4. Під час гасіння пожежі на горищах та покрівлях КГП зобов'язаний:

подати перші стволи сходовими клітками, за потреби – через слухові вікна, і надалі – через розкриті у покрівлі отвори;

організувати за потреби розкриття покрівлі для видалення диму, зниження температури, подачі стволів для гасіння горища;

подавати стволи для гасіння розвинутої пожежі з ручних пожежних драбин, автодрабин, автопідіймачів, які рівномірно розставити по периметру будівлі (пожежі) з таким розрахунком, щоб струменями води проливати всю площу пожежі;

здійснювати гасіння по периметру пожежі, просуваючись від капітальних стін до центру пожежі;

застосовувати для гасіння пожежі перекивні і комбіновані стволи, стволи-розпилювачі, використовувати воду зі змочувачем та піну;

уводити перекивні стволи для захисту верхнього поверху будівлі під горищем.

31. Гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках:

велика кількість людей, яким загрожують небезпечні фактори пожежі, виникнення серед людей паніки;

поширення вогню і токсичних продуктів горіння у вертикальному напрямку як усередині будівлі, так і зовні;

задимлення сходових кліток і верхніх поверхів через шахти ліфтів та інші вертикальні канали;

висока температура на шляхах евакуації та поверхах, де виникла пожежа;

складність проведення рятувальних робіт та подачі засобів гасіння до верхніх поверхів будівлі;

необхідність застосування спеціальних технічних засобів для проведення рятувальних робіт і гасіння пожежі;

недостатня кількість техніки та обладнання для гасіння пожеж у висотних будинках.

2. У разі гасіння пожежі в будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках розвідка проводиться декількома розвідувальними групами. Під час розвідки, крім виконання основного оперативного завдання, встановлюється:

ступінь загрози людям, шляхи і способи їх рятування;

можливість використання пожежних ліфтів, стаціонарних засобів гасіння, видалення диму, пожежних кранів-комплектів, підвищення тиску води в пожежних кранах тощо.

3. Під час гасіння пожежі в будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках КГП зобов'язаний:

організувати евакуацію та рятування людей;

ужити заходів для попередження паніки, для чого використовувати внутрішню систему оповіщення, гучномовці тощо;

зосередити на місці пожежі в найкоротший термін необхідну кількість ланок ГДЗС, пожежних автодрабин і автопідіймачів;

використовувати сходові клітки, пожежні автодрабини, автопідіймачі, пожежні ліфти тощо для підйому особового складу і ПТО на поверхи (пасажирські та вантажні ліфти дозволяється використовувати лише для підйому ПТО);

використовувати для подачі вогнегасних речовин пожежні крани-комплекти, стаціонарні сухотруби, пожежні рукави підвищеної міцності та пожежно-рятувальні автомобілі з насосами високого тиску;

здійснювати прокладання рукавних ліній ззовні будівлі зі скаток чи підйомом за допомогою рятувальних мотузок з подальшим кріпленням рукавної лінії за несучі конструкції будівлі рукавними затримками;

встановити під час прокладання магістральних рукавних ліній одне розгалуження поблизу входу в будівлю, друге – на один-два поверхи нижче від місця пожежі;

виставити на кожен вертикально прокладену рукавну лінію постового із запасом резервних рукавів для контролю за її роботою;

ужити заходів для захисту особового складу і пожежно-рятувальних автомобілів від скла та інших предметів, що можуть падати з висоти, а також для позначення небезпечної зони та виставлення постових.

32. Гасіння пожеж у будівлях з металевих конструкцій і горючим утеплювачем

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у будівлях з металевих конструкцій і горючим утеплювачем (пінополістирол, пінополіуретан тощо):

швидке та приховане поширення вогню по полімерному утеплювачу всередині стінових і покрівельних панелей;

виділення токсичних речовин та сильне задимлення;

утворення нових осередків пожежі всередині будівлі від полімерного утеплювача та бітуму, що горять і розтікаються;

швидка деформація несучих конструкцій і обвалення покриття та інших незахищених металевих конструктивних елементів.

2. Під час гасіння пожеж у будівлях з металевих конструкцій і горючим утеплювачем КГП зобов'язаний:

організувати подачу стволів «А» і «Б», за потреби – лафетних стволів:

усередину будівлі – для охолодження несучих конструкцій покриття, колон нижнього поясу, покрівельних панелей, а також на гасіння осередків горіння всередині будівлі та на захист майна;

на покриття будівлі – для гасіння та попередження поширення вогню по всій площі з одночасним прорізанням отворів для видалення диму і зниження температури, розкриттям покрівельного килиму та влаштуванням розривів в утеплювачі;

на зовнішню поверхню стін – для охолодження і гасіння стінових панелей з одночасним розкриттям конструкцій і влаштуванням розривів;

ураховувати можливість переходу вогню до суміжних секцій і відсіків через пояси в огорожувальних конструкціях, протипожежні стіни і перегородки;

використовувати під час гасіння пожежі на покритті світлові аераційні ліхтарі та вентиляційні канали для випуску диму;

організувати після закінчення гасіння пожежі перевірку стінових і покрівельних панелей з метою гасіння можливих незначних осередків горіння.

33. Гасіння пожеж на покрівлях великої площі

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на покрівлях великої площі:

швидке поширення вогню порожнинами і нижніми горючими поверхнями покриттів, а також виділення великої кількості диму;

проведення трудомістких робіт з розкриття конструкцій;

велика віддаленість осередків пожежі від зовнішніх входів до будівлі;

наявність світлових аераційних ліхтарів;

обвалення конструкцій на великій площі.

2. Під час гасіння на покрівлях великої площі КГП зобов'язаний:
 - організувати гасіння покрівлі великої площі з таких напрямків – знизу і зсередини будівлі та зверху покрівлі;
 - для гасіння покрівлі знизу подати лафетні стволи та стволи «А»;
 - для гасіння покрівлі зверху подати стволи «А» і «Б»;
 - забезпечити захист несучих конструкцій покрівлі;
 - врахувати можливість переходу вогню під вогнестійкими зонами (за їх наявності) та його поширення по самій покрівлі;
 - організувати створення протипожежних розривів у покритті у разі швидкого поширення вогню, за вихідні рубежі слід використовувати вогнестійкі зони та протипожежні стіни, зосереджуючи в цих місцях необхідну кількість сил і засобів.

34. Гасіння пожеж у дерев'яних будівлях V ступеня вогнестійкості

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у дерев'яних будівлях V ступеня вогнестійкості:
 - швидке поширення вогню по дерев'яних конструкціях та, як наслідок, обмежений час щодо рятування, евакуації та надання допомоги потерпілим;
 - накопичення продуктів термічного розкладання (піролізу) деревини, ефект зворотної тяги з подальшим їх вибухом та викидом розжарених газів;
 - велике задимлення та висока температура;
 - обвалення конструкцій через короткий час після виникнення пожежі;
 - наявність електрообладнання під напругою, газових балонів та устаткування;
 - небезпека падіння особового складу в прогари в дерев'яних конструкціях та отримання опіків.
2. Під час гасіння пожеж у дерев'яних будівлях V ступеня вогнестійкості КГП зобов'язаний:
 - установити наявність людей, їх кількість, організувати евакуацію (рятування), ужити заходів для попередження паніки;
 - уточнити схему розташування приміщень, переходів, наявність рівнів на поверххах;
 - організувати до моменту входу до приміщення особового складу розкриття вікон для вентилявання приміщень з метою зниження температури, концентрації диму і продуктів піролізу деревини;
 - здійснювати розстановку сил і засобів з урахуванням можливості їх захисту у разі вибуху в будівлі продуктів піролізу деревини та газового обладнання;
 - застосовувати ланки ГДЗС для проведення робіт, а особовий склад обов'язково повинен використовувати підшоломники для захисту відкритих частин обличчя;
 - гасити пожежу всередині будівлі за допомогою тонко розпилених струменів води;

здійснювати гасіння тільки ззовні будівель потужними стволами «А» та лафетними стволами у разі відсутності людей в будівлях V ступеня вогнестійкості.

3. Для відкривання дверей використовується рятувальна мотузка, пожежний-рятувальник повинен присісти найнижче до підлоги та перебувати за прикриттям стіни або дверного полотна.

35. Гасіння пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних та навчальних закладах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних та навчальних закладах:

значна кількість людей, у тому числі людей з обмеженими фізичними можливостями, нетранспортабельних хворих і дітей різного віку;

присутність людей, у яких стресова ситуація може спричинити погіршення стану здоров'я або спровокувати масову паніку;

проведення безперервних лікувальних процесів (операцій, реанімаційних заходів тощо);

складне планування приміщень, розвинута система вентиляції та кондиціонування повітря;

значна завантаженість приміщень горючими матеріалами, наявність медпрепаратів на основі ЛЗР та ГР, горючої рентгенівської плівки, хімічних реактивів, балонів з газами, можлива присутність бактеріологічних препаратів; наявність цінної медичної апаратури та обладнання з радіоізотопами.

2. Під час гасіння пожежі на об'єкті охорони здоров'я КГП зобов'язаний: уточнити, яких заходів ужито медичним персоналом для евакуації хворих з приміщень, де існує загроза людям;

установити кількість хворих, які підлягають евакуації, їхню транспортабельність, шляхи та черговість евакуації;

з'ясувати, кого з медичного персоналу можна залучити до проведення евакуації хворих, місце розташування евакуйованих;

організувати з урахуванням даних розвідки і рекомендацій медичного персоналу евакуацію важкохворих (хворих, яких оперують, які перебувають під наркозом, немовлят, які перебувають у кювезах) та забезпечити їх захист від небезпечних факторів пожежі;

ужити заходів для попередження паніки серед хворих, урахувати консультації обслуговувального персоналу під час організації оперативних дій, особливо в пологових будинках, нервово-психіатричних та інфекційних лікарнях;

організувати після евакуації хворих перевірку всіх задимлених приміщень, приміщень, що горять, суміжних з ними приміщень, шляхів, якими проводилася евакуація, та вимагати від адміністрації закладу охорони здоров'я проведення звірки наявності хворих і немовлят з обліковими даними;

ужити заходів для захисту складів медикаментів, аптек, фармацевтичних відділень та обладнання лікувальних кабінетів від надлишкового проливання водою;

організувати після гасіння пожежі в інфекційному відділенні санітарну обробку особового складу пожежно-рятувальних підрозділів, керуючись рекомендаціями медичного персоналу.

3. Пожежно-рятувальні автомобілі мають прибувати до місця пожежі на об'єктах охорони здоров'я з вимкненими звуковими та світловими сигналами, установлювати техніку та прокладати магістральні рукавні лінії необхідно за можливості за будівлями і огорожами, щоб не спровокувати паніку серед хворих.

4. Під час гасіння пожежі в навчальному закладі КГП зобов'язаний:
з'ясувати кількість і вік учнів (студентів);

організувати спільно з учителями (викладачами) евакуацію людей, насамперед необхідно евакуювати дітей молодшого віку;

організувати після евакуації перевірку всіх задимлених приміщень, приміщень, що горять, суміжних з ними приміщень, шляхів, якими проводилася евакуація, та вимагати від керівника навчального закладу (учителів, викладачів) проведення поіменної звірки учнів (студентів) з обліковими даними;

організувати захист чи евакуацію цінного обладнання.

5. Під час гасіння пожежі в дитячому дошкільному закладі КГП зобов'язаний:

організувати спільно з обслуговувальним персоналом евакуацію дітей;

організувати перевірку, чи не залишилися діти в гральних і спальних кімнатах, підсобних приміщеннях, у шафах, на ліжках і під ними, за занавісками і меблями;

вимагати після евакуації від керівника дитячого закладу (вихователів) проведення поіменної звірки дітей з обліковими даними.

6. За потреби за рішенням КГП здійснювати комплекс заходів щодо відкачування вогнегасних речовин з підвалів об'єктів охорони здоров'я, дошкільних та навчальних закладів.

36. Гасіння пожеж у культурно-видовищних закладах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у культурно-видовищних закладах:

наявність великої кількості людей у глядацькій залі та сценічному комплексі, виникнення паніки;

швидке поширення вогню сценою, по вентиляційних системах і пустотах, перехід вогню до глядацької зали та на горище;

обвалення колосників над сценою, підвісної стелі та перекриттів над глядацькою залою;

сильне задимлення глядацької зали, гримерних, складів та шляхів евакуації (фойє, сходові клітки тощо).

2. Під час евакуації людей з культурно-видовищних закладів КГП зобов'язаний:

ужити заходів для попередження паніки;

організувати і провести у найкоротший термін евакуацію людей із глядацької зали, насамперед з галерей і балконів;

установити кількість обслуговувального персоналу, який перебуває у підвалах і допоміжних приміщеннях, та провести його евакуацію.

3. Під час гасіння пожежі на сцені КГП зобов'язаний організувати:

подачу стволів на сцену з боку глядацької зали з одночасним захистом колосників і карманів сцени та проходів до суміжних із сценою приміщень, стволів «А» і лафетних стволів – на гасіння сцени та захист колосників, задіяння стаціонарних засобів пожежогасіння (установки пожежогасіння, лафетні стволи, водяні завіси тощо);

опускання протипожежної завіси в порталльному прорізі сцени та охолодження її з боку глядацької зали;

опускання до рівня планшета сцени декорації, що горять, та їх гасіння;

подачу перших стволів для гасіння колосників з боку сходових кліток, введення резервних стволів на горище над глядацькою залою з допомогою пожежних автодрабин та автопідіймачів;

застосування піни для гасіння пожежі в трюмі сцени, забезпечивши захист планшета сцени з оркестрового приміщення, уведення стволів для захисту інших приміщень;

відкривання димових люків у перекритті сцени за умови недостатньої кількості сил і засобів, явної загрози переходу вогню і диму до глядацької зали, а також з метою запобігання задимленню глядацької зали в разі перебування в ній людей;

розвідку на горищі, у глядацькій залі, трюмі сцени.

4. Під час гасіння пожежі в глядацькій залі КГП зобов'язаний організувати:

подачу стволів для гасіння пожежі в глядацькій залі та на захист сцени, горища, інших приміщень;

опускання протипожежної завіси в порталльному прорізі сцени та її охолодження;

заходи для захисту підвісної стелі (особливу увагу звернути на зниження температури на горищі над глядацькою залою та неприпустимість перевантаження стелі);

перевірку вентиляційної системи (за потреби розкрити повітропроводи та подати через них стволи);

заходи для захисту особового складу від можливого падіння ліпних архітектурних прикрас, елементів будівельних конструкцій, лебідок тощо.

37. Гасіння пожеж на виставках, у музеях, бібліотеках, архівах, релігійних спорудах, обчислювальних центрах і на об'єктах зв'язку

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на виставках, у музеях, бібліотеках, архівах, релігійних спорудах, обчислювальних центрах і на об'єктах зв'язку:

- скупчення великої кількості людей, виникнення паніки;
- наявність великої кількості горючих матеріалів та унікальних цінностей;
- розповсюдження пожежі на значну площу, задимлення приміщень великих об'ємів;
- пошкодження вогнем, димом і вогнегасними речовинами наукових, історичних, художніх та інших культурних цінностей;
- деформація незахищених металоконструкцій, їх руйнування;
- складність планування, обмежена кількість входів і віконних прорізів.

2. Під час гасіння пожежі на виставці, у музеї, бібліотеці, архівному сховищі або в релігійній споруді КГП зобов'язаний:

- ужити заходів для евакуації людей та попередження паніки;
- утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації об'єкта;
- з'ясувати в адміністрації об'єкта місця розташування унікальних цінностей і ступінь загрози від вогню, диму та вогнегасних речовин, необхідність і порядок їх евакуації;
- визначити, які вогнезахисні речовини можуть бути застосовані для гасіння;
- організувати гасіння пожежі з одночасним захистом майна від вогнегасних речовин;
- організувати гасіння пожежі і розбирання конструкцій, зберігаючи експонати та архітектурне оформлення приміщень;
- організувати перевірку порожнин у будівельних конструкціях перекриттів і перегородок, вентиляційних і калориферних каналів, ужити заходів щодо припинення поширення ними вогню;
- використовувати перекривні стволи, для гасіння пожежі застосовувати розпилену воду, піну, вогнегасні порошки та інертні гази.

3. Під час гасіння пожежі в приміщеннях обчислювального центру або на об'єкті зв'язку КГП зобов'язаний:

- з'ясувати в адміністрації об'єкта місце пожежі, наявність у будівлі людей, розташування машинних залів, наукових і матеріальних цінностей та ступінь загрози їм від вогню, диму, вогнегасних речовин, чи спрацювала автоматична система пожежогасіння;
- визначити, які вогнегасні речовини можна використовувати для гасіння

(зазвичай це вогнегасні порошки, інертні гази та піна);

за узгодженням з адміністрацією об'єкта вжити заходів для відключення силової та освітлювальної електромереж, систем вентиляції та кондиціонування повітря;

організувати гасіння пожежі та захист обчислювальної техніки і майна від шкідливої дії вогнегасних речовин;

організувати перевірку технічних поверхів, порожнин у підпільному просторі, перекриттях і перегородках, вентиляційних, калориферних, кабельних та інших комунікаційних каналів, ужити заходів для недопущення поширення ними вогню.

38. Гасіння пожеж на об'єктах енергетики та в приміщеннях з електроустановками

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах енергетики та в приміщеннях з електроустановками:

швидке поширення вогню горючою ізоляцією кабелів, прокладених у лотках, тунелях і шахтах, горючим утеплювачем та конструктивними елементами будівлі внаслідок розтікання і горіння мастила, що виливається з пошкоджених змащувальних систем генераторів, трансформаторів, розподільних пристроїв та інших комунікацій;

утворення вибухонебезпечних сумішей у разі пошкодження водневих систем охолодження генераторів;

небезпечні рівні радіації в разі розгерметизації технологічного обладнання і комунікацій на атомних електростанціях;

наявність електроустановок під високою напругою, загроза ураження особового складу електричним струмом;

сильне задимлення та утворення токсичних продуктів горіння;

деформація та руйнування незахищених металевих конструкцій покрівлі будівель, ходових містків, майданчиків, технологічного обладнання;

порушення сталого радіозв'язку.

2. Під час гасіння пожежі на об'єктах енергетики та в приміщеннях з електроустановками КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, до якого включити інженерно-технічний персонал об'єкта енергетики;

установити зв'язок зі старшим зміни на об'єкті енергетики, уточнити в нього обстановку та отримати письмовий допуск за встановленою формою допуску на гасіння пожежі та (або) ліквідацію наслідків аварії, зокрема допуск на проведення гасіння пожежі на енергетичному об'єкті;

установити наявність та працездатність стаціонарних установок пожежогасіння, сухотрубів для подачі вогнегасних речовин і порядок приведення їх у дію;

уточнити, які електроустановки під час гасіння пожежі будуть небезпечні для особового складу, робота яких систем і агрегатів сприятиме поширенню

вогню;

визначити особливості проведення оперативних дій, не допускати скупчення особового складу в приміщеннях з електроустановками та його перебування в заборонених зонах, приміщеннях, на дільницях;

отримати від уповноважених на те посадових осіб об'єкта інструктаж з безпеки праці під час гасіння пожежі;

ужити заходів щодо заземлення стволів і насосів пожежно-рятувальних автомобілів та забезпечення особового складу діелектричними засобами;

здійснювати розвідку в усіх напрямках можливого поширення вогню;

узгодити з інженерно-технічним персоналом об'єкта енергетики припинення подачі водню в систему охолодження генераторів, до виконання цих робіт залучити обслуговувальний персонал;

здійяти для гасіння пожежі насамперед стаціонарні засоби пожежогасіння, використовувати порошок і діоксид вуглецю, для захисту перекриттів і металевих конструкцій будівель застосовувати лафетні стволи та стволи «А»;

здійснювати гасіння вогню всередині трансформаторів та іншого наповненого мастилом електрообладнання порошком, піною чи розпиленою водою, стволи подавати через отвори шинопроводів, уникати аварійного зливання мастила з трансформаторів;

ужити заходів для виклику виїзної аварійної бригади у разі виникнення пожежі на об'єкті енергетики, де не передбачено постійне чергування персоналу. До прибуття аварійної бригади організувати оперативні дії з гасіння пожежі в обсязі, визначеному заздалегідь розробленим та узгодженим оперативним планом пожежогасіння;

створювати під час гасіння пожеж на об'єктах атомних електростанцій окремі оперативні дільниці для гасіння пожежі в зоні чи в приміщеннях з підвищеним рівнем радіації. Постійно підтримувати зв'язок з підрозділами і ланками ГДЗС, які працюють у зонах підвищеної радіації, та координувати за потреби порядок виконання ними робіт.

3. У виняткових випадках допускається гасіння електроустановок під напругою, за умови дотримання таких вимог:

стволи та насоси пожежних автомобілів мають бути заземленими;

особовий склад повинен бути в сухому спеціальному одязі та використовувати діелектричні засоби;

вид вогнегасних речовин та мінімальні відстані від пожежних стволів до електроустановки при визначеній величині напруги мають відповідати рекомендованим мінімальним безпечним відстаням до електроустановок під напругою, які горять, під час подачі пожежними вогнегасних речовин з ручних стволів (додаток 10).

Забороняється використовувати піну для гасіння електроустановок і обладнання під напругою, а також речовин і матеріалів, взаємодія яких з піною може призвести до їх вибуху, викиду, закипання або посилення горіння.

39. Гасіння пожеж на підприємствах металургії та машинобудування

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на підприємствах металургії та машинобудування:

швидке поширення вогню мастилопроводами, кабельними тунелями і поверхами, транспортерними галереями, покриттями великої площі;

виникнення та поширення пожежі нижче рівня землі і на висотах;

факельне горіння газів та рідин у разі пошкодження апаратів і трубопроводів під тиском;

сильне задимлення приміщень великих об'ємів та поширення диму на значну відстань від осередку горіння;

загазованість території аміаком, коксовим, доменним та іншими газами, вибухи газів і сажі;

розливи розплавленого металу і шлаку.

2. Під час гасіння пожежі на підприємствах металургії та машинобудування КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі незалежно від розмірів пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;

визначити можливість зупинки технологічного обладнання та його знеструмлення, необхідність припинення подачі мастила до гідросистем та займистих і горючих речовин, що використовуються як добавки до шихти чи вугілля на трактах подачі;

визначити можливість поширення вогню в перевантажувальних вузлах, транспортерних галереях, кабельних тунелях, підвалах і машинній залі;

залучити аварійно-газорятувальну службу об'єкта для контролю загазованості повітря в місцях проведення робіт;

узгоджувати з адміністрацією об'єкта всі дії у разі гасіння газового факела на пошкодженому газопроводі для недопущення порушення технологічного процесу та загазованості території і будівель;

подавати потужні водяні стволи для гасіння пожежі у транспортерних галереях та здійснювати захист їх несучих конструкцій. Позиції ствольників визначати в місцях примикання галерей до перевантажувальних вузлів і спирання їх на підтримувальні колони;

організувати подавання пінних стволів на захист тунелю мастилопроводів та з боку енергетичних і машинних залів для гасіння пожежі на прокатному стані;

залучити обслуговувальний персонал об'єкта у разі фонтанування мастила з гідросистеми та його горіння до припинення подання мастила, забезпечити гасіння осередків горіння та інтенсивне охолодження металевих конструкцій;

організувати для гасіння пожежі в мастилопідвалі подавання пінних стволів для гасіння осередків горіння та захисту баків з мастилом і мастилопроводів;

організувати охолодження сусідніх несучих конструкцій будівлі та

обладнання у разі розливу внаслідок аварії розплавленого металу або шлаку.

40. Гасіння пожеж у кабельних тунелях

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у кабельних тунелях: наявність кабелів під напругою; швидке розповсюдження пожежі по ізоляційних матеріалах кабелів; щільне задимлення; висока температура; значна віддаленість осередку горіння від входів до тунелів; складна система планування тунелів.

2. Під час гасіння пожеж у кабельних тунелях КГП зобов'язаний: забезпечити вимкнення електричної мережі; використовувати ЗІЗОД під час гасіння пожежі; провести розвідку та визначити вирішальний напрямок гасіння пожежі; провести розрахунки та визначити необхідність залучення додаткових сил та засобів;

перевірити ввімкнення і ефективність роботи автоматичної установки пожежогасіння за її наявності в кабельних спорудах. Якщо автоматична установка пожежогасіння не ввімкнулась автоматично, привести в дію дистанційно, ручним управлінням. Перед пуском автоматичної установки пожежогасіння в дію необхідно впевнитись, чи не було допущено персонал для виконання ремонтних робіт у зазначеному приміщенні;

застосовувати розпилену воду та повітряно-механічну піну під час гасіння пожежі в кабельних тунелях;

використовувати наявні люки для проходу в кабельні споруди (тунелі, поверхи, шахти), подачі води та повітряно-механічної піни, крім основних входів (дверних отворів);

вживати заходів для створення водяних завіс або введення піногенераторів крізь люки для затоплення об'єму кабельного приміщення повітряно-механічною піною з метою запобігання поширенню пожежі;

закріплювати піногенератори у верхній частині дверної коробки або поблизу неї у разі подавання повітряно-механічної піни до кабельних приміщень крізь дверні отвори.

41. Гасіння пожеж на об'єктах текстильного виробництва

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах текстильного виробництва:

швидке поширення вогню займистими матеріалами, що знаходяться в розрихленому та пилоподібному стані;

вибухи пилу у вентиляційних системах і приміщеннях, де можливе його накопичення;

складність видалення диму з будівель безліхтарного типу.

2. Під час гасіння пожежі на об'єктах текстильного виробництва КГП зобов'язаний:

провести розвідку в усіх напрямках можливого поширення пожежі;
 організувати відключення систем вентиляції, пневматичного і монорейкового транспорту;

використовувати розпилену воду та піну для гасіння пожежі в приміщеннях з наявністю горючого пилу, на технічних горищах, у «пилових підвалах» та інших підвальних приміщеннях;

зволожити пил за допомогою стволів-розпилювачів перед використанням компактних струменів води для гасіння пожежі в приміщенні з наявністю горючого пилу;

організувати гасіння по фронту пожежі, для чого ввести стволи через дверні, віконні, технологічні прорізи, з боку сходових кліток та сусідніх приміщень. Одночасно подати стволи на захист горища, поверхів, розташованих вище і нижче, суміжних приміщень та камер осадження пилу;

використовувати піну для припинення поширення вогню через системи вентиляції, пневматичного та монорейкового транспорту.

42. Гасіння пожеж у холодильниках

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у холодильниках:
 деформація та обвалення стелажів, утворення в проходах завалів з товарів, що зберігаються, і зруйнованих конструкцій;

приховані осередки горіння;

сильне задимлення і погане освітлення приміщень, поширення вогню на верхні поверхи по ліфтових шахтах;

порушення кріплення теплоізоляційних плит до стінових конструкцій і їх обвалення;

пошкодження комунікацій і устаткування з холодоагентом може призвести до утворення в приміщеннях вибухонебезпечних сумішей і їх вибуху, виникнення окремих осередків горіння, отруєння та хімічних опіків особового складу.

2. Під час гасіння пожежі в холодильнику КГП зобов'язаний:

з'ясувати у представників адміністрації об'єкта місця розташування протипожежних поясів, отримати відомості про будівельні конструкції та продукцію, що зберігається;

організувати контрольне розкривання теплоізоляції на всю її глибину для визначення меж поширення вогню. У разі виявлення поширення вогню по теплоізоляції створити в ній протипожежні розриви за допомогою механізованого інструмента;

ужити заходів щодо припинення роботи вентиляційної системи та подання холодоагента до обладнання, розташованого в приміщеннях, що горять, та відключення холодильних установок. Не допускати випуску холодоагента в зону, де працює особовий склад;

застосовувати для гасіння холодильних камер і їх теплоізоляції розпилену воду із змочувальниками та піну;

організувати пробивання отворів у стінах або перекриттях приміщення холодильника з метою введення стволів для гасіння пожежі, зниження температури та концентрації диму в разі неможливості використання для цього входів;

увести стволи-розпилювачі для осадження хмари аміаку в разі її утворення;

не допускати залучення особового складу, не включеного в засоби захисту дихання, до робіт у задимлених приміщеннях холодильника (холодильних камерах), а за наявності аміачного середовища – додатково неодягненого в костюми хімічного захисту.

43. Гасіння пожеж у торгових і складських приміщеннях

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у торгових і складських приміщеннях:

горіння полімерних матеріалів, розтікання і поширення по їх розплаву вогню, що сприяє виникненню нових осередків пожежі по горизонталі та на розташованих нижче поверхах;

деформація і руйнування металоконструкцій, стелажів та утворення завалів у проходах;

складність планування, мала кількість входів і віконних прорізів;

скупчення людей і майна;

наявність матеріалів, що мають різні фізико-хімічні властивості;

швидке поширення вогню горючою упаковкою товарів;

велике пожежне навантаження;

інтенсивне димоутворення, виділення токсичних речовин.

2. Під час гасіння пожеж у торгових та складських приміщеннях КГП зобов'язаний:

установити наявність та ступінь загрози людям, за потреби терміново організувати їх рятування та евакуацію;

уточнити місце розміщення товарів і вжити заходів для їх захисту або видалення з небезпечної зони, використовуючи навантажувально-розвантажувальні технічні засоби;

використовувати для гасіння пожежі розпилену воду, що подається з перекривних стволів, вогнегасні порошки, піну та інертні гази.

44. Гасіння пожеж на об'єктах, розташованих під землею

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на торговельно-розважальних об'єктах, розташованих під землею:

наявність великої кількості людей, яким загрожують небезпечні фактори пожежі;

обмежена кількість шляхів евакуації;
 складність проведення евакуації людей;
 швидке розповсюдження пожежі, щільне задимлення коридорів,
 вестибюлів та сходових кліток;
 приховане розповсюдження вогню в порожнинах будівельних
 конструкцій, вентиляційних каналах та шахтах;
 вибухи та спалахи;
 висока температура у зв'язку з обмеженим простором;
 наявність великого горючого навантаження;
 складне планування приміщень;
 складність доступу особового складу до місця пожежі та подачі
 вогнегасних речовин;
 утрата цілісності та несучої здатності будівельних конструкцій, їхнє
 обвалення і поширення в цих місцях вогню;
 наявність електромереж, електроприладів та обладнання під напругою.

2. Обстановка, що може скластися під час пожеж на складських об'єктах, розташованих під землею:

обмежена кількість шляхів евакуації;
 складність проведення евакуації людей;
 швидке розповсюдження пожежі, щільне задимлення;
 приховане розповсюдження вогню вентиляційними каналами та шахтами;
 вибухи та спалахи;
 висока температура у зв'язку з обмеженим простором;
 наявність великого горючого навантаження;
 складне планування приміщень;
 складність доступу особового складу до місця пожежі та подачі
 вогнегасних речовин;
 утрата цілісності та несучої здатності будівельних конструкцій, їхнє
 обвалення і поширення в цих місцях вогню;
 наявність небезпечних хімічних речовин в установках та технологічному
 обладнанні;
 наявність матеріалів, під час горіння яких виділяються НХР;
 наявність електромереж, електроприладів та обладнання під напругою.

3. Під час гасіння пожежі на торговельно-розважальних та складських об'єктах, розташованих під землею, КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників
 адміністрації та фахівців об'єкта;
 організувати взаємодію з адміністрацією об'єктів;
 провести розвідку, визначити необхідність залучення додаткових сил і
 засобів та безпечні шляхи евакуації людей;
 організувати проведення розвідки декількома розвідувальними групами в
 різних напрямках;
 провести евакуацію людей усіма доступними способами та засобами;

визначити можливість використання установок пожежогасіння, систем димовидалення, внутрішнього пожежного водопроводу, а також спеціальних пристроїв і систем вентиляції для запобігання поширенню вогню та продуктів горіння;

визначити вид вогнегасних речовин для гасіння, можливість виділення небезпечних хімічних речовин та засоби захисту від них.

45. Гасіння пожеж на деревообробних підприємствах та об'єктах целюлозно-паперового виробництва

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на деревообробних підприємствах та об'єктах целюлозно-паперового виробництва:

швидке поширення вогню дерев'яними будівлями, галереями, транспортерами, вентиляційними системами, ексгаустерними установками та їх руйнування;

розлітання іскор на сусідні будівлі та споруди в разі відкритої пожежі;

інтенсивне поширення вогню сушильною частиною картоноробних та папероробних машин;

вибухи горючого пилю та продуктів піролізу деревини, що супроводжуються руйнуванням будівель (споруд);

виділення хлору та інших небезпечних хімічних речовин у разі пошкодження технологічного обладнання на об'єктах целюлозно-паперового виробництва.

2. Під час гасіння пожежі на деревообробних підприємствах та об'єктах целюлозно-паперового виробництва КГП зобов'язаний:

ужити заходів для припинення подання сировини на картоноробні та папероробні машини (машини під час пожежі не зупиняти) з одночасним введенням на гасіння водяних і пінних стволів;

увести стволи для захисту бункерів і транспортерів подання трісок. Забезпечити інтенсивне проливання водою трісок під бункерами, їх видалення та розкриття засипних вікон бункерів. У разі розвиненої пожежі за можливості затопити бункери водою;

вводити стволи одночасно до верхньої та нижньої частин галереї подачі трісок і кори, що має нахил. Гасіння пожежі організувати знизу вгору;

забезпечити спільно з газорятувальною службою підприємства у разі аварії, пов'язаної з викидом хлору, ліквідацію (осадження) хмари хлору розпиленими водяними струменями на шляху її розповсюдження та ліквідувати витік газу;

не допускати залучення особового складу (у тому числі водіїв пожежно-рятувальних автомобілів) без засобів індивідуального захисту до робіт у цехах і спорудах, де виробляється, зберігається і транспортується хлор, сірка та інші токсичні речовини.

46. Гасіння пожеж на елеваторах, млинах і комбікормових заводах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на елеваторах, млинах і комбікормових заводах:

швидке поширення вогню і продуктів горіння в приміщеннях як у вертикальному, так і горизонтальному напрямках через технологічні отвори і прорізи, вентиляційними, аспіраційними системами, системами транспортування зерна, обладнанням, галереями тощо;

вибухи борошняного і елеваторного пилу та продуктів їх термічного розкладання, що супроводжуються руйнуванням будівель (споруд).

2. Під час гасіння пожеж на елеваторах, млинах і комбікормових заводах КГП зобов'язаний:

визначити вид зернопродуктів (сировини) та їх кількість;

ужити заходів для зупинення роботи технологічного обладнання, вентиляційної і аспіраційної систем та перекривання повітропроводів. У разі деформації перекривних пристроїв організувати розкриття повітропроводів і заповнення їх піною;

здійснювати гасіння і випуск сировини з обов'язковою флегматизацією горючої газової суміші вуглекислим газом або азотом у силосі чи бункері;

організувати для гасіння пожежі в силосі елеватора подавання стволів з підсилосного та надсилосного приміщень, використовуючи для цього зовнішні пожежні драбини, автодрабини та автопідіймачі. Одночасно ввести стволи на захист галерей, що з'єднують силос із млином або іншими приміщеннями;

подати стволи-розпилювачі для гасіння пожежі в млині насамперед до осередку пожежі та на захист поверху, розташованого вище, після чого ввести стволи на захист поверху, розташованого нижче, і технологічних прорізів;

застосувати стволи-розпилювачі або стволи з насадками-розпилювачами для гасіння пожежі в приміщеннях з наявністю борошняного і елеваторного пилу чи розсипаного борошна. Перед використанням компактних струменів води для гасіння пожежі в приміщенні з наявністю горючого пилу необхідно зволожити його за допомогою стволів-розпилювачів, при цьому не допускається направлення компактних струменів на відкриті купи борошна;

організувати змочування розпиленими водяними струменями горючого пилу на поверхні будівельних конструкцій та обладнанні в суміжних приміщеннях з місцем пожежі;

використовувати сухотруби і пожежні крани-комплекти з вмиканням насосів-підвищувачів для подавання води на верхні поверхи;

здіяяти систему водяних завіс для обмеження поширення вогню галереями і транспортерами;

ужити заходів для захисту від води зерна та борошна в приміщеннях, що не горять;

ужити заходів для зупинення вентиляторів подання теплоносія до сушильної камери, припинення транспортування зерна із зерносушарні на склад та збільшити подання сирого зерна до сушарні.

47. Гасіння пожеж у резервуарних парках для зберігання легкозаймистих і горючих рідин та зріджених вуглеводнів

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у резервуарних парках для зберігання ЛЗР (ГР) та зріджених вуглеводневих газів:

руйнування резервуарів, закипання і викид ЛЗР (ГР);

утворення зон, що ускладнюють подачу вогнегасних речовин унаслідок обвалення покрівель резервуарів;

сильне теплове випромінювання від резервуара, що горить, потужні конвективні потоки продуктів горіння та зміна їх напрямків залежно від метеорологічних умов;

швидкий розвиток пожежі та поширення вогню технологічними лотками, розлитими ЛЗР (ГР), каналізаційними та іншими системами;

відсутність в окремих випадках обвалування резервуарних парків.

2. Під час розвідки пожежі в резервуарному парку КГП зобов'язаний визначити:

вид та кількість ЛЗР (ГР) у резервуарі, що горить, та в сусідніх резервуарах, рівні заповнення резервуарів, наявність у них донної («підтоварної») води, характер руйнування покрівлі резервуарів;

стан обвалування, загрозу пошкодження суміжних споруд, шляхи можливого розтікання ЛЗР (ГР) у разі їх спінювання та викиду або руйнування резервуара;

наявність і стан виробничої та зливової каналізації, оглядових колодязів і гідрозатворів;

можливість відкачування ЛЗР (ГР) з резервуарів і заповнення їх водою чи парою;

наявність, стан і можливість використання стаціонарних установок (засобів) пожежогасіння, наявність на об'єкті протипожежного водопостачання і піноутворювача, можливість швидкої доставки піноутворювача із сусідніх об'єктів.

3. Під час підготовки пінної атаки в резервуарному парку КГП зобов'язаний:

уточнити розрахунок сил і засобів для проведення пінної атаки та схему їхньої розстановки;

зосередити на місці пожежі та підготувати до дій розрахункову кількість особового складу, засобів теплового захисту, пожежно-рятувальної техніки, засобів пінного пожежогасіння, необхідний запас піноутворювача, організувати водопостачання;

визначити особовий склад і керівників розрахунків з числа осіб начальницького складу для встановлення та забезпечення роботи пінопідйомників, пожежних автодрабин з генераторами піни і стволів для їх захисту;

довести до особового складу план проведення пінної атаки, завдання

пожежним розрахункам і порядок дій, заходи безпеки, сигнали на початок і припинення пінної атаки, відхід з небезпечної зони в разі загрози закипання чи викиду нафтопродукту з резервуара. Перевірити знання особовим складом своїх обов'язків під час проведення пінної атаки.

4. Під час гасіння пожежі в резервуарному парку КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;

визначити кількість сил і засобів для гасіння пожежі, скласти схему їх розстановки та організувати зосередження на місці проведення робіт;

визначити з числа начальницького складу осіб, що забезпечать організацію відключення комунікацій резервуарів, охолодження резервуарів, що горять, і сусідніх з ними, підготовку пінної атаки, дотримання правил безпеки праці;

визначити порядок використання об'єктових установок пожежогасіння та стаціонарних засобів охолодження резервуарів;

забезпечити доступ обслуговувального персоналу об'єкта до запірної арматури для проведення операцій з перекриття та припинення подання ЛЗР (ГР) і зріджених вуглеводневих газів, використовуючи для їх захисту стволи-розпилювачі, стволи «А» та лафетні стволи;

організувати виведення до безпечної зони залізничних цистерн, автозаправників тощо;

увести стволи «А» та лафетні стволи для охолодження резервуарів, що горять, та сусідніх з ними резервуарів;

розпочинати подачу піни чи вогнегасного порошку на гасіння тільки після завершення підготовки розрахункової кількості сил і засобів (з урахуванням резерву) для гасіння і охолодження резервуарів. У разі горіння ЛЗР (ГР) в обвалуванні пінні або порошкові стволи вводити негайно;

зосередити всі сили і засоби у разі горіння декількох резервуарів та недостатньої кількості сил і засобів для їх одночасного гасіння на гасінні резервуара, який найбільше загрожує сусіднім резервуарам, що не горять, технологічному обладнанню, будівлям і спорудам. Після ліквідації пожежі на першому резервуарі сили та засоби перегрупувати для почергового гасіння інших резервуарів;

організувати гасіння пожежі з навітряної сторони, використовуючи пінопідйомники, пожежні автодрабини та автопідйомачі;

використовувати піну або вогнегасний порошок для гасіння ЛЗР (ГР) у «кишенях» резервуара. Пожежні стволи можуть подаватися через отвори в стінках резервуара;

організувати у разі застосування комбінованого способу гасіння пожежі «порошок-піна» подачу порошку в осередок пожежі, а після припинення горіння подати піну для запобігання відновленню горіння;

організувати у разі горіння темного нафтопродукту в резервуарі безперервне спостереження за прогріванням ЛЗР (ГР) для попередження його викиду, за наявності в резервуарі донної («підтоварної») води організувати її

відкачування або зливання;

організувати покриття піною розливу та подавання піни на поверхню ЛЗР (ГР) протягом усього часу перебування людей в обвалуванні у разі проведення робіт з гасіння пожежі в зоні розливу ЛЗР (ГР) усередині обвалування;

організувати позначення периметра підземного резервуара та сусідніх з ним резервуарів у разі горіння ЛЗР (ГР) у ньому;

здійснювати подачу піни протягом розрахункового часу гасіння пожежі після припинення горіння резервуара та слідкувати за тим, щоб нею було постійно покрито всю поверхню резервуара;

до роботи зі стволами особовий склад допускається тільки одягнений у теплозахисні пожежні костюми;

ужити заходів для недопущення до небезпечної зони (в обвалування) особового складу пожежно-рятувальних підрозділів і обслуговувального персоналу об'єкта безпосередньо не задіяного до гасіння. Заміну ствольників організувати по черзі для зменшення кількості людей, які одночасно можуть перебувати в небезпечній зоні (в обвалуванні);

вимагати від адміністрації об'єкта створення загороджувальних валів з піску або землі для обмеження розтікання ЛЗР (ГР) у разі відсутності обвалування резервуарного парку та визначити додаткові заходи безпеки під час гасіння пожежі.

У виняткових випадках, у разі недостатньої кількості сил і засобів для гасіння резервуара, КГП приймає рішення про проведення відкачування нафтопродукту фахівцями об'єкта. Під час проведення робіт має здійснюватися охолодження стінок резервуара.

5. Під час гасіння зріджених вуглеводневих газів у резервуарах КГП зобов'язаний організувати:

подачу потужних водяних стволів, задіяння стаціонарних лафетних установок і системи зрошення для охолодження ємностей, що горять, та сусідніх з ними ємностей. Особлива увага звертається на захист запірної арматури ємностей і трубопроводів, що підходять до неї;

перепускання разом з адміністрацією об'єкта зріджених вуглеводневих газів з ємностей, що горять, та із сусідніх ємностей у вільні або випускання газу у факел з метою зниження тиску в ємностях. У разі спорожнення ємностей за можливості передбачити заповнення їх інертним газом.

48. Гасіння газових і нафтових фонтанів

1. Обстановка, що може скластися під час горіння газових і нафтових фонтанів:

сильне теплове випромінювання та конвективні потоки;

деформація і руйнування будівельних конструкцій, технологічного обладнання та завалення ними свердловини, що ускладнює подавання вогнегасних речовин на гасіння;

повторне загоряння газу чи нафти від нагрітих металевих конструкцій і

технологічного обладнання після ліквідації горіння;
 гасіння пожежі тривалий час;
 загазованість місцевості.

2. Під час підготовки до гасіння газового або нафтового фонтанів КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;

розробити тактичний план гасіння, визначити оперативні ділянки, організувати систему зв'язку на місці проведення робіт. Залежно від типу фонтана прийняти один з таких способів гасіння:

закачуванням води до свердловини чи закриттям засувки превентора і противикидного обладнання;

водними струменями лафетних стволів;

газоводними струменями від автомобілів газоводяного гасіння;

імпульсним поданням порошку спеціальними установками;

вихоропорошковим способом;

вогнегасним порошком від пожежно-рятувальних автомобілів;

комбінованим способом;

вибуховою хвилею від підриву спеціального заряду;

зосередити на місці пожежі розрахункову кількість сил і засобів та створити запас вогнегасних речовин;

забезпечити особовий склад теплозахисними пожежними костюмами та іншими засобами захисту;

організувати прикриття водними стволами особового складу і техніки спеціальних формувань з попередження та ліквідації відкритих газових і нафтових фонтанів, а також технічного персоналу об'єкта під час розчищення ними гирла свердловини від обладнання, металоконструкцій та інших матеріалів;

організувати для гасіння пожежі систему безперервного водопостачання від водоймищ. У разі тривалих пожеж прокладати до фонтанів металеві трубопроводи діаметром 100 – 150 мм, обладнати їх з'єднувальними головками і засувками. У зоні високих температур використовувати непрогумовані напірні рукави (за наявності);

провести тренування особового складу з відпрацювання тактичного плану гасіння газового (нафтового) фонтану.

3. Під час закривання засувки превентора чи закачування води через обладнання на гирлі КГП зобов'язаний:

забезпечити охолодження обладнання на гирлі свердловини;

зрошувати водою та постійно захищати водними струменями усіх працівників, які здійснюють закривання засувки чи превентора.

4. Під час гасіння фонтана струменями води КГП зобов'язаний:

ліквідувати перед початком гасіння окремі осередки горіння навколо

фонтана;

розмістити розрахункову кількість стволів навколо гирла свердловини з навітряної сторони по дузі 210 – 270° на відстані 6 – 8, але не далі 15 м;

визначити головний пожежний ствол, за яким мають синхронізуватися положення інших стволів під час гасіння факела фонтана;

спрямувати струмені води під основу факела фонтана, а потім синхронно та повільно піднімати їх вгору, фіксуючи через кожні 1 – 2 м на 30 – 50 секунд.

5. Під час гасіння фонтана за допомогою автомобілів газоводяного гасіння КГП зобов'язаний:

ліквідувати перед початком гасіння окремі осередки горіння навколо фонтана;

установити розрахункову кількість автомобілів газоводяного гасіння на відстані не більше 15 м від гирла свердловини і трактори для їх страхування та за командою розпочати гасіння фонтана;

призначити відповідального за синхронізацію роботи автомобілів у разі залучення декількох автомобілів газоводяного гасіння.

6. Під час гасіння фонтана на морських газонафтових промислах КГП зобов'язаний:

залучити до гасіння пожежні судна та враховувати метеорологічну ситуацію;

ужити заходів для обмеження площі нафтової плівки, що горить, використовуючи бонові загородження, спеціальні сорбенти та інші засоби;

установити можливість висадки пожежного десанту на окремих морських платформах та естакадних майданчиках;

організувати взаємодію пожежно-рятувальних підрозділів з іншими залученими на допомогу службами.

49. Гасіння пожеж на газо-, нафто-, продуктопроводах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на газо-, нафто-, продуктопроводах:

сильне теплове випромінювання та конвективні потоки під час пожежі;

перекачка легкозаймистих, горючих рідин і газів може здійснюватися під тиском до 60 – 80 атмосфер;

під час аварії на газо-, нафто-, продуктопроводах утворюються зони з вибухонебезпечною концентрацією газо-, пароповітряних сумішей, що за наявності джерел запалювання може призвести до вибуху.

2. Під час розвідки пожежі на газо-, нафто-, продуктопроводах КГП зобов'язаний:

визначити межі зон загазованості, наявність загрози людям, найближчим будинкам і спорудам;

установити розмір та форму пожежі;

визначити загрозу розтікання нафтопродуктів чи вибуху горючих газів;
уточнити місця розташування засувок для перекриття трубопроводів.

3. Під час гасіння пожеж на газо-, нафто-, продуктопроводах КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;

організувати евакуацію людей, у тому числі з населених пунктів та об'єктів, що потрапили до зони загазованості;

установити контроль за концентрацією газоповітряних сумішей по периметру зони загазованості;

організувати в межах зони загазованості знеструмлення ліній електропередач, населених пунктів, об'єктів і контактних ліній електрифікованої залізниці, припинення руху автомобільного та залізничного транспорту;

виставити пересувні пости на пожежних автоцистернах для захисту населених пунктів і небезпечних об'єктів;

організувати перекриття засувок для відключення аварійних ділянок газо-, нафто-, продуктопроводів;

ужити заходів щодо обмеження площі розливу шляхом облаштування тимчасових земляних порогів і відвідних каналів у разі розтікання нафтопродуктів;

визначити тактичні прийоми гасіння пожеж на газо-, нафто-, продуктопроводах за властивостями речовин, що перекачуються, масштабами аварії, рельєфом місцевості, наявністю загрози найближчим будинкам та спорудам;

здійснювати гасіння розливу світлих нафтопродуктів глибиною до 5 см потужними компактними струменями води, якщо розлив має більшу глибину – застосовувати піну.

50. Гасіння пожеж на хімічних, нафтохімічних і нафтопереробних підприємствах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на хімічних, нафтохімічних і нафтопереробних підприємствах:

наявність у технологічних апаратах, комунікаціях і ємностях горючих речовин під тиском і в нагрітому стані, що створює загрозу вибуху, розтікання горючих рідин, хімічних речовин та їх розплавів;

можливе факельне горіння газів, горючих рідин, хімічних речовин та їхніх розплавів у місцях розгерметизації технологічних апаратів, комунікацій і ємностей під тиском;

наявність токсичних речовин у газоподібному, рідкому і твердому стані, токсичних продуктів термічного розкладання хімічних речовин;

утворення зон хімічного зараження та розповсюдження небезпечних речовин у приміщеннях, територією і в повітрі;

наявність хімічних речовин, для гасіння яких необхідно застосовувати спеціальні засоби пожежогасіння.

2. Під час розвідки пожежі на хімічному, нафтохімічному та нафтопереробному підприємствах КГП зобов'язаний установити:

загрозу вибуху та руйнування технологічного обладнання і комунікацій;

наявність запірної та дихальної арматури в технологічних апаратах, комунікаціях і ємностях, проходження трас електричних кабелів і контрольних вимірювальних приладів, наявність у будівлях і спорудах металевих несучих конструкцій та заходи, яких ужито для їхнього захисту;

наявність, кількість і місцезнаходження хімічних речовин, здатних спричинити вибух, опіки, отруєння, бурхливе термічне розкладання або викид агресивних і отруйних мас, способи захисту чи видалення цих речовин з небезпечної зони;

наявність та місцезнаходження речовин, здатних інтенсивно взаємодіяти з водою та іншими вогнегасними речовинами;

наявність на об'єкті спеціальних засобів пожежогасіння, можливість і доцільність їх застосування;

місця можливого виникнення пожежі чи вибуху в разі знеструмлення об'єкта, припинення подавання до технологічного обладнання води, пари, інертних газів чи холодоагентів;

наявність на об'єкті апаратів, обладнання і трубопроводів, що нагріваються до високих температур, за нормального протікання технологічних процесів виробництва;

наявність технологічних установок, негайна аварійна зупинка яких неможлива за технічних умов;

загрозу переходу вогню або поширення аварії до сусідніх цехів, установок, можливість і доцільність перекриття вентиляційних систем і виробничих комунікацій, можливість видалення горючих речовин, зниження тиску і температури в технологічних апаратах;

способи відведення води з приміщень цеху (установки) і прилеглої території в разі тривалого гасіння пожежі;

необхідність залучення локомотивів для відтягування з небезпечної зони вантажних вагонів і цистерн з НХР, ЛЗР тощо.

3. Під час гасіння пожежі на хімічному, нафтохімічному та нафтопереробному підприємствах КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;

вжити заходів щодо рятування людей разом зі спеціалізованими службами об'єкта;

забезпечити особовий склад разом з адміністрацією об'єкта захисним одягом закритого типу та використовувати ЗІЗОД;

застосовувати для гасіння засоби з урахуванням властивостей речовин, що горять. Для гасіння пожежі задіяти об'єктові установки пожежогасіння.

Оперативні дії узгоджувати з обслуговувальним персоналом та враховувати метеорологічні умови;

забезпечити одночасно з гасінням пожежі охолодження конструкцій будівель, технологічних установок і апаратів, яким загрожує висока температура;

не допускати потрапляння води на апарати, обладнання і трубопроводи, які за умовами технологічного процесу працюють за високих температур і під тиском. Порядок їх захисту та охолодження узгоджувати з фахівцями об'єкта;

забезпечити на початковій стадії гасіння максимальну витрату води у разі горіння каучуку або гумових технічних виробів, після зниження інтенсивності горіння водяні стволи замінити на пінні;

ужити заходів для охолодження розгерметизованих комунікацій, апаратів і трубопроводів, де відбувається факельне горіння газу;

організувати подавання розпилених струменів води для захисту і охолодження апаратів і трубопроводів, що мають теплоізоляцію;

виставити пости і дозори на автомобілях із засобами гасіння для ліквідації нових осередків пожежі, що можуть виникнути внаслідок вибуху;

ужити заходів для створення загороджувальних валів з піску, землі та гравію з метою обмеження розтікання горючих рідин і речовин, що плавляться;

організувати із залученням відповідних служб об'єкта постановку водяної зависи по фронту руху хмари НХР;

організувати разом з керівником робіт з ліквідації аварії відведення води за допомогою технічних і підручних засобів у разі тривалих пожеж і за неможливості відведення води з приміщень цеху (установки) та прилеглої до них території через промислову каналізацію;

ужити заходів для попередження вибуху шляхом заповнення водяною парою або інертним газом та інтенсивного охолодження у разі загрози переходу чи поширення аварії на технологічні апарати, що працюють під вакуумом;

організувати санітарну обробку особового складу та дегазацію техніки і ПТО після гасіння пожежі у разі наявності небезпечних хімічних речовин за рекомендацією медичної служби об'єкта.

51. Гасіння пожеж у спиртосховищах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у спиртосховищах:

унаслідок вибуху пароповітряної суміші в резервуарі його покрівля може частково або повністю відриватися від стінок, вогонь поширитися на сусідні резервуари, інші частини будівлі спиртосховища та розташовані поруч об'єкти. Загроза значно зростає в разі порушення цілісності або руйнування резервуара та виходу палаючого спирту в обвалування і за його межі;

горіння частини або всієї поверхні спирту;

виникнення факельного горіння спиртовмісної рідини на дихальній арматурі, у місцях з'єднання пінокамер і технологічного обладнання зі стінками (покрівлею) резервуара та в місцях утворення тріщин;

утворення «кишень» унаслідок часткового руйнування стаціонарної

покрівлі та деформації стінок резервуара, що ускладнює гасіння пожежі;
складність подавання вогнегасних речовин у резервуари спиртоховищ закритого типу через малу відстань від покрівлі резервуара до перекриття.

2. Під час розвідки пожежі КГП зобов'язаний визначити:
місце та площу пожежі, шляхи поширення горіння;
наявність загрози людям, їх перебування, шляхи та способи рятування;
тривалість горіння в резервуарі до моменту прибуття пожежно-рятувальних підрозділів;
кількість і вид спиртовмісної рідини в резервуарі, що горить, та в сусідніх резервуарах, рівні їх заповнення, характер руйнування резервуарів;
вплив теплового випромінювання на сусідні резервуари та необхідність їх охолодження;
стан резервуарів із спиртовмісними рідинами, наявність і цілісність обвалування, загрозу пошкодження суміжних споруд у разі руйнування резервуара, шляхи можливого розтікання рідини;
небезпеку вибуху і руйнування технологічного обладнання під тиском;
наявність електроустановок під напругою, місця і способи відключення електроенергії та комунальних мереж;
можливість відкачування спиртовмісної рідини з резервуарів;
можливість заповнення резервуарів водою чи водяною парою;
працездатність дихальної арматури та необхідність її захисту;
шляхи та напрямки введення сил і засобів для оперативних дій;
місця розстановки пожежно-рятувальної техніки на позиціях і розташування резерву, безпечні шляхи відходу особового складу і техніки на випадок вимушеного відходу в разі виникнення загрози руйнування резервуара або посилення впливу небезпечних чинників пожежі;
позиції ствольників, шляхи виходу їх на позиції та відходу;
розташування найближчих джерел протипожежного водопостачання, первинних засобів пожежогасіння та можливість їх використання, наявність і можливість використання стаціонарних систем пожежогасіння, наявність вогнегасних речовин і можливість швидкої їх доставки із сусідніх об'єктів;
наявність і можливість використання насосів-підвищувачів для підвищення тиску в мережі водопостачання;
необхідність та можливість відведення води з обвалування та її повторного використання для охолодження резервуарів;
наявність і стан виробничої та зливової каналізації, оглядових колодязів і гідрозатворів;
необхідність і місця розкривання або розбирання конструкцій;
необхідність вирізання отворів у стінках резервуара для подачі вогнегасних речовин, наявність для цього необхідного обладнання;
необхідність евакуації майна, а також його захисту від небезпечних чинників пожежі та впливу вогнегасних речовин.

3. Під час гасіння пожежі у спиртосховищі КГП зобов'язаний:
 - утворити Штаб на пожежі, долучити до його складу представників адміністрації та фахівців об'єкта;
 - визначити кількість сил і засобів для проведення оперативних дій та створити їх резерв;
 - увести стволи на охолодження резервуара, що горить, та сусідніх резервуарів;
 - організувати розведення спиртовмісної рідини водою або водним розчином піноутворювача (за потреби);
 - підготувати та провести пінну атаку для гасіння пожежі;
 - забезпечити контроль і необхідне реагування в разі зміни обстановки на пожежі, дотримання особовим складом заходів безпеки.

52. Гасіння пожеж на новобудовах і об'єктах, що реконструюються

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на новобудовах і об'єктах, що реконструюються:
 - використання горючих матеріалів для утеплення та оздоблення зовнішніх стін і приміщень;
 - зберігання та використання на будівельних майданчиках горючих матеріалів, балонів з киснем і горючими газами, карбіду кальцію;
 - експлуатація значної кількості тимчасових електромереж під напругою;
 - можливість поширення вогню через отвори та прорізи в міжповерхових перекриттях новобудов і об'єктів, що реконструюються;
 - відсутність огорожі на висотах, сходових клітках, у місцях розташування отворів і прорізів тощо;
 - перебування людей у нічний час у пристосованих для тимчасового проживання приміщеннях.
2. Під час гасіння пожежі на новобудовах та об'єктах, що реконструюються, КГП зобов'язаний:
 - установити наявність людей, шляхи і способи їх рятування та евакуації;
 - відключити електроенергію та встановити місця зберігання небезпечних речовин і матеріалів;
 - подати стволи на захист несучих конструкцій будівель, риштувань, драбин (трапів), переходів;
 - організувати подачу потужних водяних струменів під час горіння матеріалів ззовні будинку, не допускати поширення вогню всередину будівлі;
 - організувати під час розвинутих пожеж подачу лафетних стволів і ручних стволів з великою витратою води всередину будівлі;
 - організувати розбирання горючих матеріалів, створюючи протипожежні розриви, у разі неможливості подачі необхідної кількості стволів;
 - визначити позиції ствольників, шляхи виходу їх на позиції та відходу;
 - здійснювати гасіння в окремих випадках стволами, що подаються за допомогою пожежних автодрабин, автопідіймачів та баштових кранів.

53. Гасіння пожеж на рухомому складі залізничного транспорту, на товарних і сортувальних станціях

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на рухомому складі залізничного транспорту, на товарних і сортувальних станціях:

значна кількість рухомого складу з пасажирами і вантажами;
швидке розповсюдження вогню усередині пасажирських вагонів та поширення пожежі на сусідні поїзди, будівлі, споруди;
складність установавання виду речовин, що горять;
загроза людям, які перебувають у вагонах поїзда, що горить, і сусідніх із ним поїздів, виникнення паніки;

розтікання з пошкоджених цистерн горючих, токсичних і отруйних рідин, утворення загазованих зон на прилеглий території;

ускладнення для під'їзду пожежно-рятувальних автомобілів і прокладання рукавних ліній до місця пожежі через велику кількість залізничних колій та безперервний рух потягів;

віддаленість місця пожежі від пожежно-рятувальних підрозділів і джерел водопостачання, тривалий час слідування сил і засобів до місця виклику, відсутність під'їзних шляхів;

наявність контактних мереж під високою напругою.

2. Під час слідування до місця пожежі КГП зобов'язаний через ПЗЧ (ОКЦ) уточнити у диспетчера залізниці:

місцезнаходження рухомого складу, що горить, наявність доріг і під'їздів до нього, вид вантажу (вибухові, отруйні, радіоактивні речовини тощо), що знаходяться у вагонах (цистернах);

чи вислано маневровий локомотив і бригаду фахівців для зняття залишкової напруги, час відправлення пожежних і ремонтно-відновлювальних поїздів залізниці до місця пожежі.

3. Під час пожежі рухомого складу на залізничному транспорті, товарних і сортувальних станціях КГП зобов'язаний:

установити місцезнаходження рухомого складу та вид вантажу у вагонах (цистернах), що горять;

ужити заходів для розчеплення поїзда та відведення сусідніх вагонів від вагонів, що горять, знеструмлення електромереж та зняття залишкової напруги;

організувати захист і виведення з небезпечної зони вагонів, що не горять, насамперед пасажирських вагонів з людьми, вагонів з вибуховими і токсичними речовинами, цистерн з легкозаймистими і горючими рідинами та горючими газами;

організувати взаємодію з аварійними службами залізниці та постійний зв'язок з диспетчером залізниці для координації дій і консультації з питань евакуації вагонів та переміщення поїздів;

визначити шляхи і способи прокладання рукавних ліній з урахуванням руху чи маневрування поїздів. Прокладання рукавних ліній організувати

вздовж залізничних колій, під рейками, через підземні та надземні переходи;

розпочинати гасіння пожежі в районі проходження контактних електромереж тільки після отримання письмового допуску на гасіння від уповноважених на те посадових осіб залізниці відповідно до форми допусків на гасіння пожежі та (або) ліквідацію наслідків аварії, зокрема допуск на проведення гасіння пожежі на енергетичному об'єкті;

організувати обвалування та відведення розливів у безпечне місце у разі розтікання легкозаймистих і горючих рідин;

ужити заходів щодо захисту особового складу від отруєння токсичними речовинами та опромінення від радіоактивних речовин, що можуть знаходитися на місці пожежі;

вимагати у відповідних служб залізниці у разі пожежі в рухомому складі на перегонах відправлення до місця пожежі залізничних цистерн з водою, маневрових локомотивів, пожежних і ремонтно-відновлювальних поїздів, платформ для доставки пожежно-рятувальних автомобілів, знеструмлення електромережі і зняття залишкової напруги з контактної мережі.

54. Гасіння пожеж у наземних і підземних спорудах метрополітену

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у наземних і підземних спорудах метрополітену:

наявність значної кількості людей на станціях, у переходах, вагонах електропоїздів, фойє, складність їх евакуації, виникнення паніки;

швидке поширення вогню і нагрітих до високої температури продуктів горіння вздовж поїзду за напрямом руху повітряного потоку;

складність доступу особового складу до місця пожежі та подачі вогнегасних речовин;

наявність на станціях і в тунелях електромереж та електрообладнання під високою напругою.

2. Під час розвідки пожежі в підземних спорудах метрополітену (у межах діючих станцій метрополітену) КГП зобов'язаний установити:

місцезнаходження рухомого складу та наявність у ньому людей;

можливість використання поїздів і ескалаторів метрополітену для евакуації пасажирів з платформи;

можливість використання внутрішнього пожежного водопроводу, а також спеціальних пристроїв і систем вентиляції для запобігання поширенню вогню та продуктів горіння;

загрозу поширення вогню з підземних споруд метрополітену до наземних.

3. Під час гасіння пожежі в підземних спорудах метрополітену (у межах діючих станцій метрополітену) КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі для управління силами і засобами та

координації дій усіх служб на пожежі. До складу Штабу на пожежі долучити уповноважених представників метрополітену. Штаб на пожежі розташувати в безпечній зоні на станції, де виникла пожежа, направити на суміжні станції оперативні групи фахівців (представників);

розподілити оперативні дії на окремі етапи та сформувати групи для їх виконання, зокрема групи розвідки, рятування людей, прокладання магістральних ліній, гасіння пожежі тощо;

організувати проведення розвідки декількома розвідувальними групами в різних напрямках;

негайно організувати евакуацію і рятування людей, використовуючи для цього шляхові, ескалаторні, вентиляційні та перехідні тунелі. Насамперед використовувати шляхи евакуації, розташовані нижче рівня приміщень, де відбувається горіння, та переходи на інші станції;

ужити заходів для відключення електричних пристроїв, установок і кабелів та отримати від адміністрації метрополітену письмовий допуск на гасіння пожежі згідно з формою допусків на гасіння пожежі та (або) ліквідацію наслідків аварії, зокрема допуск на проведення гасіння пожежі на енергетичному об'єкті;

визначити та організувати спільно з відповідною службою метрополітену режим роботи вентиляції, що забезпечує проведення безпечної евакуації пасажирів, обмеження поширення вогню та видалення диму;

направити одну ланку ГДЗС для прокладання магістральних рукавних ліній до розгалуження, іншу ланку ГДЗС – для прокладання робочих рукавних ліній до осередку пожежі від розгалуження та від внутрішніх пожежних кранів;

рукавні лінії прокладати балюстрадаю одного з ескалаторів, використовуючи інші для евакуації пасажирів і переміщення особового складу. Рукавні лінії закріплювати рукавними затримками за металеві конструкції ліхтарів на балюстрадах ескалаторів;

подати стволи для гасіння пожежі рухомого складу, що знаходиться на станції, та організувати виведення вагонів, що не горять, у безпечну зону;

організувати з боку руху вентиляційного потоку подачу стволів для гасіння пожежі в рухомому складі, що знаходиться в тунелі. Розгалуження встановлювати перед поїздом, робочі лінії прокладати з обох боків поїзда, на гасіння подавати розпилену воду через двері та вікна вагонів. По мірі гасіння пожежі проводити розбирання конструкцій вагонів і проливання місць горіння;

використовувати піну для гасіння пожеж в ескалаторних тунелях з нахилом, приміщеннях, під платформами, кабельних тунелях і суміщених тягознижувальних підстанціях;

передбачити заземлення стволів під час гасіння пожежі водою та піною;

для проведення розвідки, рятування людей, виконання інших робіт під час гасіння пожеж у підземних спорудах метрополітену (у межах діючих станцій метрополітену) утворити групи газодимозахисників у складі двох ланок ГДЗС (3+3) кожна, командирів перших ланок призначити керівниками груп. У виняткових випадках допускається створювати групи у складі однієї ланки ГДЗС чисельністю п'ять осіб. На кожну працюючу групу газодимозахисників

утворити резервну групу;

організувати на станції (у тунелі) КПП ГДЗС;

використовувати ЗІЗОД з терміном захисної дії не менше 90 хвилин на станціях метрополітену глибокого залягання. Для надання допомоги відповідним службам у підземних спорудах метрополітену за межами станцій (тунелях, тупиках тощо) використовувати ЗІЗОД з терміном захисної дії не менше 180 хвилин;

передбачити для організації зв'язку під час проведення оперативних дій, крім штатних засобів зв'язку пожежно-рятувальних підрозділів, використання місцевого телефонного зв'язку та установок гучномовного сповіщення метрополітену.

4. Гасіння пожеж у наземних спорудах метрополітену КПП зобов'язаний організувати з урахуванням вимог цього Статуту, конструктивних та планувальних особливостей комплексу метрополітену, особливу увагу звернути на недопущення поширення вогню з наземних споруд на ескалатори і в підземні споруди.

55. Гасіння пожеж на повітряних суднах

1. Обстановка, що може скластися під час пожежі на повітряному судні: швидке поширення вогню в разі пошкодження паливної системи горючим оздобленням пасажирського салону, вибух балонів з газами систем життєзабезпечення повітряного судна;

загроза людям від токсичних продуктів горіння і високої температури, складність їх евакуації внаслідок заклинювання дверей і аварійних люків;

інтенсивне горіння алюмінієво-магнієвих та інших сплавів, з яких виготовлено вузли і деталі повітряного судна;

значне віддалення місця пожежі від джерел водопостачання;

складність під'їзду пожежно-рятувальної техніки та доставки вогнегасних речовин у разі посадки (аварії) повітряного судна за територією авіапідприємства.

2. Під час гасіння пожежі на повітряному судні, КПП зобов'язаний:

організувати взаємодію з керівником авіапідприємства;

зосередити необхідну кількість сил і засобів поблизу злітно-посадкової смуги у разі аварійної посадки повітряного судна, підготувати засоби індивідуального захисту особового складу (теплозахисні костюми, ЗІЗОД);

організувати в найкоротший термін евакуацію пасажирів з повітряного судна, за потреби здійснити розкривання дверей, аварійних люків та обшивки фюзеляжу в спеціально визначених місцях;

організувати у разі горіння палива під фюзеляжем його гасіння, насамперед у місцях розташування дверей та аварійних люків. Для гасіння використовувати піну, порошок або потужні водяні струмені з одночасним охолодженням фюзеляжу повітряного судна. У вітряну погоду подавати водяні

струмені для змивання розлитого палива з бетону на ґрунт або до зливної каналізації, у безвітряну погоду розлив палива вкрити піною, вогнегасним порошком, двооксидом вуглецю або галогенованими вуглеводнями;

організувати подавання вогнегасних речовин на двигуни, до їх гондол, у кабіну пілотів та місця розташування балонів з газами і баків з паливом, для запобігання швидкому поширенню вогню фіюзеляжем повітряного судна;

застосовувати для гасіння шасі повітряного судна компактні струмені водного розчину піноутворювача зі стволів «А» без насадок, напір має забезпечувати змивання розплавленого магнієвого сплаву. Ствольники в теплозахисних пожежних костюмах повинні перебувати на безпечній відстані від місця горіння;

здійснювати гасіння вогню всередині турбореактивних двигунів піною, вогнегасним порошком, двооксидом вуглецю або галогенованими вуглеводнями. Вогнегасні речовини подавати у двигун через забірник повітря та реактивне сопло;

організувати поворот повітряного судна за допомогою тягача для обмеження поширення вогню за вітром;

вжити заходів для захисту водяними струменями сусідніх повітряних суден під час пожежі повітряного судна на стоянці, організувати їх негайну евакуацію з небезпечної зони;

організувати для гасіння повітряних суден в ангарах:

використання стаціонарних установок пожежогасіння;

подавання потужних водяних струменів для охолодження несучих конструкцій ангара;

використання зовнішніх і пожежних драбин, стапелів і трапів для подачі стволів.

56. Гасіння пожеж на об'єктах, що знаходяться на воді, на судах у портах, доках і затонах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах, що знаходяться на воді, на судах у портах, доках і затонах:

складне планування суден, наявність пустот у переборках і оздоблення їх горючими матеріалами, розвинена мережа комунікацій, значний запас дизельного палива в паливних баках;

значна кількість людей на пасажирських судах, великі обсяги горючих рідин у танкерах, горючих вантажів на суховантажних судах;

швидке поширення вогню горючим оздобленням приміщень, горючими вантажами у трюмах і на верхніх надбудовах та сильне нагрівання під час пожежі металевих конструкцій корпусу, переборок, палуби і обладнання;

складність проведення евакуації та проникнення до осередку горіння.

2. Під час гасіння пожеж на судах у портах, доках і затонах КГП зобов'язаний:

отримати від капітана судна оперативну документацію щодо організації

гасіння пожежі, ознайомитися з планом приміщень, рекомендаціями для визначення шляхів поширення вогню;

узгодити дії з капітаном судна та адміністрацією порту;

ужити заходів щодо організації постійного зв'язку з диспетчером порту, караванним капітаном, Штабом на пожежі, рятувальними суднами;

з'ясувати можливість використання штатних судових механізмів, портових кранів під час гасіння пожежі, рятування людей та евакуації вантажів;

визначити необхідність відведення судна, на якому виникла пожежа, від інших суден і берегових споруд або відведення від нього інших суден;

застосовувати піну або розпилену воду для гасіння пожежі в трюмі, машинно-котельному відділенні та інших приміщеннях;

здіяяти стаціонарні установки пожежогасіння та димовидалення;

спрямовувати засоби пожежогасіння та вогнегасні речовини на поруч розташовані судна;

організувати охолодження металевих частин судна разом з гасінням пожежі;

організувати поворот судна з урахуванням напрямку вітру для зменшення інтенсивності поширення вогню у разі відкритого горіння палубної надбудови;

організувати у взаємодії з капітаном спостереження за стійкістю судна (креном, осадкою тощо) та за потреби – заходи щодо його вирівнювання.

3. Під час гасіння пожеж на нафтоналивних суднах (танкерах) КГП зобов'язаний:

уточнити вид нафтопродуктів і ступінь заповнення ними танків;

ужити заходів щодо зупинення зливно-наливних робіт, видалення із судна зливно-наливних пристроїв, закривання люків танків, не охоплених вогнем, та заповнення порожніх танків водою чи інертними газами;

подати стволи на охолодження палуби та бортів судна, підготувати та провести пінну атаку для гасіння пожежі;

ужити заходів для захисту суден і берегових споруд у разі розтікання та горіння рідини на поверхні води;

організувати встановлення бонових загороджень і застосування спеціальних сорбентів для попередження розтікання легкозаймистих і горючих рідин по акваторії;

розміщувати пожежно-рятувальні автомобілі, пожежні судна та інші плавзасоби, залучені до гасіння, вище за течією річки від судна, що горить.

57. Гасіння пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних і трамвайних парках

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних і трамвайних парках:

наявність у гаражах заправлених паливом автомобілів, у тролейбусних і трамвайних парках електромереж під високою напругою;

скупчення транспортних засобів на території гаражів, тролейбусних і

трамвайних парків та швидке поширення ними вогню, у тому числі на поверхи, розташовані вище та нижче, підземних гаражів, особливо в нічний час;

виділення токсичних продуктів під час горіння полімерних матеріалів та швидке задимлення багатопверхових гаражів і створення загрози людям, які перебувають у них;

великі площі покриттів з горючим утеплювачем у будівлях автотранспортних підприємств, гаражів, тролейбусних і трамвайних парків.

2. Під час гасіння пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних і трамвайних парках КГП зобов'язаний:

організувати одночасно з гасінням будівель охолодження несучих конструкцій, перекриттів і колон, подати стволи на захист транспортних засобів;

організувати димовидалення у разі пожежі в будівлях або горіння в них транспортних засобів;

здійснювати гасіння пожежі в підземному гаражі з верхнього поверху, що горить, та у міру ліквідації горіння рухатися до поверхів, розташованих нижче;

організувати одночасно з гасінням пожежі евакуацію транспортних засобів з приміщень. У разі відсутності тягачів на автотранспортних підприємствах, у тролейбусних і трамвайних парках організувати виведення транспортних засобів вручну. До робіт залучаються водії та обслуговувальний персонал об'єкта (за згодою);

прокладати магістральні та робочі рукавні лінії у трамвайних парках вздовж колій і під рейками.

58. Гасіння пожеж на автотракторній техніці

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на автотракторній техніці:

наявність заблокованих людей усередині транспортного засобу та складність їх евакуації;

швидке поширення вогню в разі пошкодження паливної системи;

загроза людям від токсичних продуктів горіння і високої температури;

наявність небезпечних вантажів.

2. Під час гасіння пожеж на автотракторній техніці КГП зобов'язаний:

організувати евакуацію або порятунок людей із транспортних засобів та обмежити рух поблизу автомобіля, що горить;

використовувати іскробезпечне обладнання під час деблокування постраждалих;

організувати знеструмлення автомобіля;

визначити можливі шляхи поширення вогню;

визначити тип вогнегасної речовини для подальшого гасіння пожежі та охолодження;

установити вид вантажу та здійснювати його гасіння відповідно до

особливостей гасіння речовин і матеріалів;

вжити заходів щодо розчеплення причепа з вантажем (за потреби);
забезпечити устанавлення противідкатних упорів, якщо транспортний засіб, що горить, знаходиться на схилі.

59. Гасіння пожеж в автомобілях з електричною, гібридною електричною системами приводу

1. Обстановка, що може скластися під час загорання автомобілів з електричною, гібридною електричною системами приводу:

наявність електроустановки з високою напругою і великою силою струму (інвертор, конвертор, тяговий електродвигун, силові кабелі);

можливість ураження людей електричним струмом;

загроза вибуху літій-іонної акумуляторної батареї;

швидке поширення вогню горючою обшивкою автомобіля, електроізоляцією, гумотехнічними виробами, розливами мастила в разі пошкодження мастилонаповнених вузлів і агрегатів, у гібридних автомобілях – розливами палива в разі пошкодження паливної системи;

сильне задимлення та утворення токсичних продуктів горіння.

2. Під час гасіння пожежі в автомобілі з електричною, гібридною електричною системами приводу КГП зобов'язаний:

організувати знеструмлення електричної системи автомобіля в моторному відсіку;

від'єднати мінусову клему від низьковольтної акумуляторної батареї (кабель чорного кольору);

від'єднати кабель високовольтної літій-іонної акумуляторної батареї (оранжевого кольору) від розподільчої коробки;

використовувати для гасіння автомобіля розпилену воду, вогнегасні порошки та діоксид вуглецю;

у разі гасіння пожежі розпиленою водою:

заземлити пожежні стволи та насос пожежно-рятувального автомобіля;

використовувати діелектричні засоби;

здійснювати подачу стволів-розпилювачів з відстані не менше 1,5 м від автомобіля. У разі подачі компактних струменів води для змивання палива, що горить під автомобілем, відстань до стволів повинна бути не менше 4 м від автомобіля;

заземлити автомобіль з електричною, гібридною електричною системами приводу перед проведенням робіт з деблокування постраждалих;

не використовувати піну для гасіння пожежі та не застосовувати дискові різакі під час деблокування постраждалих.

60. Гасіння пожеж в автомобілях з газобалонним обладнанням

1. Обстановка, що може скластися під час гасіння легкового, вантажного та пасажирського автотранспорту з газобалонним обладнанням, у яких використовується газ метан (під тиском 20 – 25 МПа) або пропан-бутан (під тиском 1,6 МПа):

загроза вибуху газових балонів (резервуарів) під високим тиском внаслідок дії чинників пожежі;

можливість травмування ударною хвилею або уламками газових балонів (резервуарів);

наявність бензину в паливному баку в автомобілях з газобалонним обладнанням;

руйнування конструкції автомобіля;

швидке поширення вогню горючою обшивкою автомобіля та за наявності – розташованим поруч горючим майном.

2. Під час гасіння пожежі в автомобілі з газобалонним обладнанням КГП зобов'язаний:

обмежити рух транспортних засобів на дорозі поблизу автомобіля, що горить;

організувати евакуацію людей з транспортних засобів;

визначити можливі шляхи поширення вогню;

установити місцезнаходження та кількість газових балонів (резервуарів);

перекрити за можливості магістральний і балонний вентиля;

використовувати для гасіння пожежі порошкові вогнегасники, пінні стволи і водяні стволи з розпиленням струменем;

увести ствол на охолодження газових балонів (резервуарів) та організувати знеструмлення автомобіля;

використовувати іскробезпечне обладнання під час деблокування постраждалих;

здійснювати подачу стволів з безпечної відстані (25-30 м), у разі якщо вогнем охоплено весь автомобіль і немає загрози розповсюдження на сусідні автомобілі, розташовані поруч будівлі та споруди.

61. Гасіння пожеж у тунелях теплотрас

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у тунелях теплотрас:

пошкодження і горіння теплоізоляції, нагрівання до високої температури, оголення трубопроводів;

пошкодження арматури трубопроводів, розбризкування та витікання під тиском високонагрітого теплоносія і пари;

підвищення температури в тунелях до небезпечних для людини значень.

2. Під час гасіння пожеж у тунелях теплотрас КГП зобов'язаний:

визначити межі зони горіння та межі місць локалізації пожежі;

ужити заходів за допомогою технічного персоналу об'єкта (міста) щодо зниження температури теплоносія в теплопроводах, а за можливості перекрити його подання;

провести розвідку прорізів у конструкціях тунелю по всій його довжині для введення засобів пожежогасіння;

проробити отвори в конструкціях тунелю (за потреби та узгодженням з технічним персоналом служби, яка експлуатує тунель) для зниження температури та подачі пожежних стволів;

подати на гасіння пожежі перекривні водяні стволи або заповнити тунель піною, парою чи інертними газами;

організувати зняття теплоізоляції з трубопроводів для попередження поширення по ній вогню.

62. Гасіння пожеж у лазнях-саунах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у лазнях-саунах: перебування в приміщеннях людей; накопичення та вибух продуктів піролізу деревини з подальшою появою вибухової хвилі;

значне задимлення та висока температура;

мала кількість входів і віконних прорізів;

швидке поширення вогню оздоблювальними матеріалами приміщень;

наявність електрообладнання під напругою;

небезпека падіння особового складу в басейни та отримання опіків від нагрітих до високої температури предметів і конструкцій.

2. Під час гасіння пожеж у лазнях-саунах КГП зобов'язаний:

з'ясувати наявність людей, їхню кількість та організувати евакуацію або рятування;

уточнити схему розташування приміщень, басейнів тощо;

здіяяти насамперед стаціонарний зрошувальний сухотруб для гасіння пожежі в парильному відділенні;

передбачити заходи, розставляючи сили і засоби, щодо захисту особового складу від вибухової хвилі та високонагрітих продуктів горіння в разі вибуху в парильному відділенні продуктів піролізу деревини. Для відкривання дверей використовувати рятувальну мотузку. У момент відкриття дверей пожежний-рятувальник повинен перебувати в безпечному місці за стіною або прикриватися дверним полотном та присісти найнижче до підлоги;

створити резервні ланки ГДЗС;

організувати за можливості попереднє вентилявання приміщень з метою зниження температури, концентрації диму і продуктів піролізу деревини, для чого розкрити в будівлі двері та вікна, застосувати димовисмоктувач або подати піну.

63. Гасіння бавовни в бунтах і штабелях

1. Обстановка, що може скластися під час горіння бавовни в бунтах і штабелях:

швидке поширення вогню поверхнею штабелів і поміж кипами, усередині бунта – вентиляційними тунелями;

розрив скріплення кипи та розліт тліючої бавовни на сусідні штабелі, споруди.

2. Під час гасіння бавовни в бунтах і штабелях КГП зобов'язаний:

здійснювати гасіння штабелів і бунтів бавовни стволами «А» водою із змочувачами. Спочатку необхідно обробляти поверхню штабеля, після чого тунелі та щілини між кипами;

організувати одночасно з гасінням штабелів бавовни їх розтягування та видалення кип бавовни в безпечне місце за допомогою засобів механізації. Слідкувати за тим, щоб кожному кипу було зволожено та видалено з її поверхні тліючі частки;

увести стволи на захист штабелів і бунтів, що не горять, або організувати їх накриття брезентом з подальшим зрошуванням. З метою контролю виставити пости та дозори із засобами пожежогасіння;

забезпечувати захист тунелів стволами з одночасним закриттям їх підручними матеріалами, якщо горить бавовна-сирець тільки на поверхні бунта;

залучити після ліквідації горіння бавовни-сирцю на поверхні бунта представників об'єкта (за згодою) для зачісування обгорілих бунтів за допомогою тунелерийних машин, металевих вил та граблів.

64. Гасіння пожеж на складах лісоматеріалів

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на складах лісоматеріалів:

швидке поширення вогню штабелями лісоматеріалів;

виникнення додаткових осередків горіння на території складу та за його межами внаслідок розлітання іскор;

руйнування штабелів лісоматеріалів;

завалення деревиною та відходами виробництва проїздів і підступів до штабелів лісоматеріалів та джерел водопостачання;

сильне теплове випромінювання, утворення потужних конвективних потоків і вихорів з підвітряного боку від штабелів лісоматеріалів, що горять.

2. Під час гасіння пожежі на складі лісоматеріалів КГП зобов'язаний:

визначити розміри пожежі, шляхи і напрямок розповсюдження вогню, загрозу його поширення на сусідні штабелі, групи і квартали штабелів лісоскладу, населені пункти та інші об'єкти;

утворити Штаб на пожежі, до складу якого включити представників адміністрації об'єкта та місцевих органів влади;

визначити головні рубежі локалізації пожежі та можливість зосередження на них розрахункової кількості стволів (рубежами локалізації можуть бути протипожежні розриви завширшки не менше 25 метрів);

організувати гасіння лісу-кругляку або пиломатеріалів з верхньої частини штабеля, у разі прибуття додаткових сил і засобів увести стволи з торців штабеля, ураховуючи спосіб укладки лісу або пиломатеріалів;

увести на гасіння лафетні стволи і стволи «А» без насадок та організувати захист сусідніх штабелів лісоматеріалів, населених пунктів та інших об'єктів. Для захисту подати ручні водяні стволи, розриви між штабелями лісоматеріалів і самі штабелі покрити піною, створити протипожежні розриви шляхом розбирання штабелів лісоматеріалів і будівель, виставити пости з членів добровільних протипожежних формувань з первинними засобами пожежогасіння;

здійяти за можливості для гасіння плавзасоби (судна) у разі розташування складу лісоматеріалів на березі річки (водосховища тощо);

організувати окрему ОД для гасіння осередків горіння, що виникають від розлітання іскор. Межі ОД визначаються з урахуванням напрямку та сили вітру;

визначати позиції ствольників у тих місцях, що виключають потрапляння особового складу під завали в разі руйнування штабелів лісоматеріалів;

застосовувати для захисту особового складу від теплового випромінювання теплозахисні пожежні костюми (екрани) та розпилену воду;

передбачити захист і можливість швидкої передислокації пожежно-рятувальних автомобілів, установлених на джерела водопостачання в зоні можливого розлітання іскор;

організувати безперервне подавання вогнегасних речовин для забезпечення роботи необхідної кількості стволів на місці пожежі. Визначити водовіддачу водогону, запас води в пожежних водоймах, розташування найближчих річок і водосховищ;

використовувати воду зі змочувачем для підвищення ефективності гасіння;

ужити заходів щодо доставки до місця пожежі необхідної кількості потужних водяних стволів, пожежних рукавів, піноутворювача, змочувачів та засобів теплозахисту особового складу;

організувати евакуацію підйомно-транспортних механізмів із зони пожежі, за потреби використовувати їх для створення протипожежних розривів і розбирання штабелів лісоматеріалів.

65. Гасіння пожеж у сільській місцевості

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у сільській місцевості:

віддаленість пожежно-рятувальних підрозділів від сільських населених пунктів, незадовільний в окремих випадках стан шляхів сполучення та віддаленість джерел водопостачання від місця пожежі;

швидке поширення вогню горючими конструкціями будівель і

господарських споруд у населених пунктах, грубими кормами у місцях їх зберігання, зерновими культурами на полях під час жнив;

перенесення вогню та іскор на значну відстань, виникнення нових осередків горіння в разі сильного вітру;

утримання в приміщеннях значної кількості сільськогосподарських тварин і птиці;

утворення токсичних продуктів горіння і випарів у разі пожежі в приміщеннях, де зберігаються гербіциди, отрутохімікати та міңдобрива.

2. Під час гасіння пожежі в сільському населеному пункті КГП зобов'язаний:

оцінити обстановку та в разі потреби своєчасно організувати виклик додаткових сил і засобів;

організувати рятування людей, евакуацію тварин і майна та вжити заходів щодо обмеження поширення вогню;

ужити заходів щодо залучення тракторів, бульдозерів та іншої техніки для створення розривів на шляху можливого поширення вогню;

організувати з членів протипожежних формувань і місцевого населення пости, оснащені первинними засобами пожежогасіння та шанцевим інструментом, для гасіння осередків пожежі, що можуть виникнути внаслідок перенесення вітром вогню та іскор на значну відстань;

залучити через місцевий орган влади та адміністрацію господарства техніку і населення для гасіння масштабних пожеж (за потреби).

3. Під час гасіння пожежі у тваринницьких приміщеннях КГП зобов'язаний:

уживати заходів для евакуації сільськогосподарських тварин і птиці, увести стволи для гасіння пожежі та захисту шляхів евакуації. Для звільнення прив'язаних тварин залучити обслуговувальний персонал об'єкта;

для прискорення евакуації тварин використовувати водяні струмені;

організувати захист сусідніх об'єктів.

4. Під час гасіння пожежі в приміщеннях, де зберігаються гербіциди, отрутохімікати та міңдобрива, КГП зобов'язаний:

установити, які агрохімікати зберігаються, їх кількість, токсичність та здатність утворювати вибухонебезпечні суміші;

утворити Штаб на пожежі, до складу якого включити відповідних фахівців та експертів;

призначити відповідального за безпеку праці та організувати роботу пункту домедичної допомоги;

застосовувати для гасіння пожежі вогнегасні речовини з урахуванням властивостей агрохімікатів, що зберігаються;

організувати у разі гасіння агрохімікатів водою облаштування її стікання в безпечні для людей і тварин місця;

визначати позиції ствольників з навітряного боку;

забезпечити особовий склад ізольовальними або фільтрувальними протигазами, призначеними для захисту від агрохімікатів і продуктів, що утворюються під час пожежі;

організувати у разі утворення на місці пожежі хмари хімічних речовин евакуацію людей і тварин на шляху її розповсюдження. Якщо хмара рухається в напрямку житлових масивів і тваринницьких комплексів увести стволи для її осадження розпиленими струменями води;

організувати після ліквідації пожежі проведення санітарної обробки особового складу, який брав участь у гасінні пожежі, за потреби направити його на медичне обстеження;

провести дегазацію пожежно-рятувальної техніки та обладнання, що використовувалися під час гасіння пожежі.

5. Під час гасіння льону, сіна, соломи в скиртах і пожеж на складах грубих кормів КГП зобов'язаний:

здійснювати гасіння відкритого полум'я розпиленими струменями води;

ужити заходів щодо залучення членів місцевих протипожежних формувань і сільськогосподарської техніки для розбирання (розтягування) скирт, їх гасіння та захисту сусідніх з місцем пожежі скирт;

організувати під час пожежі на пунктах обробки льону відключення пневмотранспорту та агрегатів активного вентилявання скирт;

організувати після завершення гасіння пожежі у взаємодії із місцевими органами влади чергування членів місцевих протипожежних формувань із засобами пожежогасіння для ліквідації можливих повторних загорянь.

6. Під час гасіння зернових культур на корені та у валках КГП зобов'язаний:

увести сили та засоби для гасіння по фронту пожежі з поступовим переходом на фланги і тил;

подати стволи на гасіння від пожежно-рятувальної і пристосованої техніки, організувати прокошування зернових культур перед фронтом пожежі та оборювання місця горіння, залучити особовий склад та сільгосппрацівників для збивання полум'я хлопавками, мітлами, гілками та вологою тканиною по периметру пожежі;

у разі гасіння зернових культур на великих площах та за швидкості вітру понад 7 м/с:

негайно організувати розвідку в декількох напрямках шляхом об'їзду периметра пожежі;

увести сили і засоби по напрямку розповсюдження вогню на ділянках, де можливий проїзд пожежно-рятувальної або пристосованої техніки;

облаштувати загороджувальні мінералізовані смуги на шляху розповсюдження вогню;

зосередити основні дії сил і засобів для припинення поширення вогню та усунення загрози людям, населеним пунктам, механізованим токам, виробничим і тваринницьким будівлям, лісовим масивам і торфовищам;

здійснювати маневр сил і засобів для гасіння пожежі на вирішальному напрямку дій у разі зміни напрямку вітру.

66. Гасіння лісових пожеж

1. Обстановка, що може скластися під час лісових пожеж:
швидке поширення вогню на великих площах;
сильне задимлення та інтенсивне теплове випромінювання;
можливе перебування людей у небезпечній зоні;
загроза поширення вогню на населені пункти, об'єкти з масовим перебуванням людей, підприємства, охоронні зони повітряних ліній електропередач, газо-, нафто-, продуктопроводів.

2. КГЛП є керівник лісогосподарського підприємства або особа, яка виконує його обов'язки. КГЛП є старша за посадою особа лісової охорони, яка перебуває на пожежі.

У разі якщо пожежно-рятувальний підрозділ першим прибув до місця виникнення лісової пожежі, старша за посадою особа, яка має допуск до самостійного виконання обов'язків КГП, повинна організувати гасіння пожежі та викликати до місця події чергові формування лісопожежної станції, керівника лісогосподарського підприємства та посадову особу лісової охорони.

Після прибуття на місце лісової пожежі уповноваженого представника лісогосподарського підприємства або лісової охорони старша за посадою особа пожежно-рятувального підрозділу доповідає про обстановку, прийняті рішення для її гасіння, переходить у підпорядкування КГЛП та здійснює управління підпорядкованими силами і засобами.

Пожежно-рятувальні підрозділи під час гасіння лісової пожежі підпорядковуються у своїх діях КГЛП та залишають місце пожежі за його погодженням.

У разі загрози життю і здоров'ю особового складу або направлення пожежно-рятувального підрозділу диспетчером (радіотелефоністом) ПЗЧ (ОКЦ) для гасіння інших пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій) підрозділ залишає місце гасіння лісової пожежі, а старша за посадою особа цього підрозділу інформує про прийняте рішення КГЛП.

3. Розвідка лісової пожежі проводиться у супроводі осіб, які знають місцевість, та спеціалістів лісового господарства. У разі охоплення вогнем великої площі лісу розвідка та спостереження за його поширенням і ходом гасіння пожежі проводиться за допомогою вертольотів, літаків і автотранспорту з використанням картографічних матеріалів. Під час розвідки пожежі необхідно визначити:

вид і розміри пожежі, рельєф місцевості, швидкість і напрямок розповсюдження вогню, очікуваний розвиток пожежі, вірогідність її поширення на населені пункти, об'єкти заготовки лісу, торф'яні поля, сільгоспугіддя тощо;
місця можливого найбільш інтенсивного розвитку пожежі (хвойний

молодняк, ділянки захаращеного лісу, тимчасові склади лісоматеріалів, торфорозробки тощо);

природні перешкоди для припинення поширення вогню, можливі рубежі для локалізації пожежі та опорні лінії для запуску зустрічного вогню (дороги, просіки, річки, канали, струмки, галявини тощо);

дороги і можливість під'їзду пожежно-рятувальної та інженерної техніки по них до краю лісу і периметру пожежі для її локалізації та гасіння;

наявність і можливість використання природних джерел водопостачання.

4. Сили і засоби для гасіння лісової пожежі залежно від обстановки вводяться з боку:

населеного пункту;

лісорозробок і торфополів;

лісового масиву, що не горить;

промислових, агропромислових об'єктів та об'єктів залізниці.

5. Під час лісових пожеж застосовуються такі прийоми гасіння:

у разі верхових пожеж створюються протипожежні розриви (просіки) на шляху поширення вогню та пускається зустрічний вогонь з безпечної відстані, що визначається з урахуванням швидкості руху фронту пожежі, застосовуються авіаційні сили;

у разі низових пожеж подаються вогнегасні речовини, кромка пожежі збивається хлопавками та засипається землею, лісовий покрив випалюється біля опорної смуги та створюється мінералізована смуга по периметру пожежі;

у разі торф'яних (підземних) пожеж у лісових масивах периметр пожежі окопується канавою до мінерального ґрунту або насиченого водою шару торфу, вводяться для гасіння пожежні стволи, осередки горіння підтоплюються водою, за можливості застосовується інженерна техніка для змішування торфу, що горить, із сирою торф'яною масою.

6. Під час лісових пожеж залежно від швидкості поширення вогню застосовуються такі способи гасіння:

одночасне гасіння всього фронту пожежі чи одночасне гасіння найбільш небезпечних осередків на флангах і в тилу з метою створення розривів і розбивання периметру пожежі на окремі невеликі ділянки для подальшого їх гасіння. Ці способи застосовуються під час гасіння пожеж на великій площі та за наявності достатньої кількості сил і засобів;

сили і засоби вводяться для гасіння з тилу пожежі та послідовно просуваються флангами до передньої лінії фронту пожежі зі швидкістю, що перевищує швидкість поширення вогню;

сили та засоби вводяться для гасіння фронту лісової пожежі, у подальшому поступово переходять до гасіння вогню на флангах і в тилу;

сили і засоби для гасіння вводяться з флангів лісової пожежі для поступового звужування фронту пожежі;

пуск зустрічного вогню від створеної опорної смуги (доцільно

здійснювати в денний час з обов'язковою участю представника лісового господарства).

7. У разі загрози переростання лісової пожежі у велику або для гасіння складної лісової пожежі КГЛП утворює Штаб на пожежі, який координує та забезпечує дії залучених сил і засобів.

Для гасіння складної лісової пожежі утворюються оперативні дільниці, на яких зосереджується необхідна кількість сил і засобів. У разі формування по периметру складної пожежі окремих фронтів необхідно утворити додаткові оперативні дільниці. Начальника кожної оперативної дільниці штаб на пожежі забезпечує поквартальними планами (карти) лісового масиву.

Під час гасіння складної лісової пожежі організовується комплексне застосування наземних та авіаційних сил і засобів.

Заходи щодо гасіння лісової пожежі здійснюються безперервно в цілодобовому режимі з дотриманням заходів безпеки. Для організації оперативних дій ефективно використовуються найбільш сприятливі вечірній та ранішній періоди доби, коли інтенсивність поширення пожежі мінімальна.

Після гасіння пожежі для контролю та догашування повторних загорянь на площі, пройденій вогнем, направляється особовий склад з ранцевими вогнегасниками та шанцевим інструментом.

Під час гасіння пожеж у лісових масивах, що зазнали радіоактивного забруднення, КГЛП повинен ужити заходів для захисту особового складу від опромінення та організувати дозиметричний контроль у місцях проведення робіт. Для організації оперативних дій необхідно використовувати поквартальні плани (карти) щільності радіоактивного забруднення лісових масивів.

8. Під час гасіння лісової пожежі в гірській місцевості основні сили і засоби вводяться з верхньої частини схилу з переходом до флангів. Використовуються мобільні групи пожежогасіння, особовий склад яких оснащено переносними засобами гасіння.

Пожежно-рятувальну техніку та особовий склад розташовувати так, щоб вони не потрапили під можливий обвал, зсуви, падіння каміння або дерев.

Для створення мінералізованих смуг застосовувати трактори, екскаватори та іншу спеціальну техніку лісових господарств, за потреби використовувати вибухові речовини.

67. Гасіння пожеж на торф'яних полях і родовищах

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на торф'яних полях і родовищах:

швидке поширення вогню рослинним покривом торф'яного поля в разі сильного вітру та виникнення нових осередків пожежі;

поширення пожежі на населені пункти, промислові (господарчі) об'єкти, сільськогосподарські угіддя, лісові масиви, штабелі і каравани торфу;

проникнення вогню в глибину торф'яного масиву та утворення прогарів;

виділення великої кількості диму та його розповсюдження на значну територію;

поширення вогню всередині штабеля торфу і його поверхнею, перекидання іскор на інші штабелі за напрямком вітру.

2. Під час гасіння пожежі на торф'яному полі чи родовищі КГП зобов'язаний:

утворити Штаб на пожежі, до складу якого включити представників місцевих органів влади та адміністрації торфопідприємства;

визначити напрямок і швидкість поширення пожежі, найбільш небезпечні ділянки, наявність будівель, повітряних ліній електропередач, газо-, нафто-, продуктопроводів і загрози для них;

зосередити основні сили і засоби для гасіння пожежі з боку:

населеного пункту;

промислового (господарчого) об'єкта;

основного торф'яного масиву (полів добування торфу);

лісового масиву і сільськогосподарських угідь;

намітити межі, в яких необхідно зупинити поширення вогню;

уточнити товщину шару торфу, його однорідність та ступінь зволоження;

подати для локалізації пожежі на торф'яному полі водяні стволи по периметру пожежі, відсікаючи вогонь, на відстані не менше 3 – 5 м від ділянок торф'яного поля, що не горять;

для гасіння пожежі на торф'яному полі:

окопати периметр пожежі канавою до мінерального ґрунту або насиченого водою шару торфу з одночасною подачею водяних стволів. Окопування осередків горіння або території торфополя розпочати з боку, де не подано водяні стволи;

розмивати компактними струменями води торф в осередках горіння, заливати і підтоплювати їх водою;

здіяяти за можливості інженерну техніку для змішування торфу, що горить, із сирою торф'яною масою;

подати стволи-розпилювачі для гасіння фрезерного торфу, розпушувати торф культиваторами до вологого шару з подальшим утрамбуванням його бульдозерами, катками або іншою технікою;

організувати залучення до гасіння пожежі інженерну та пристосовану для пожежогасіння техніку;

провести розвідку джерел водопостачання та визначити можливість використання їх для гасіння пожежі. За потреби створити запас води шляхом облаштування запруд для її збирання, підняття рівня води в каналах, за можливості задіяти стаціонарні та пересувні системи зрошення;

використовувати бульдозери, тягачі, екскаватори та іншу техніку об'єктів господарювання для доставки у важкодоступні місця пожежно-рятувальної техніки, створення протипожежних розривів, каналів і тимчасових запруд;

коригувати дії пожежно-рятувальних підрозділів і населення, залучених до гасіння, з урахуванням обстановки на місці пожежі;

організувати захист населених пунктів, промислових (господарчих) об'єктів, лісових масивів, полів посівних культур у разі загрози поширення пожежі на них;

організовувати цілодобові пости та дозори силами населення і місцевих протипожежних формувань у населеному пункті та інших місцях, на які можливе поширення вогню;

керуватися відповідним планом під час евакуації населення з населеного пункту;

забезпечити під час гасіння пожежі дотримання особовим складом заходів безпеки праці. Особливу увагу приділити організації заходів для недопущення провалювання людей і техніки в прогари або болото на торф'яному полі та отруєння особового складу продуктами горіння під час тривалої роботи в зоні сильного задимлення;

ужити заходів для захисту особового складу від опромінення під час гасіння торф'яних пожеж на території, що зазнала радіоактивного забруднення, організувати дозиметричний контроль у місцях проведення робіт;

забезпечити вогнегасними речовинами, технікою, пально-мастильними матеріалами, обладнанням, засобами зв'язку, а під час пожежі, що триває понад три години, – харчуванням, приміщеннями для відпочинку і реабілітації осіб, залучених до гасіння пожежі, за рахунок місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання.

3. Під час гасіння штабелів торфу КГП зобов'язаний:

увести стволи для гасіння з боку штабелів торфу, що не горять, беручи пожежу в кільце;

здійснювати гасіння штабелів кускового торфу потужними компактними струменями води, а штабелів фрезерного торфу – розпиленою водою із змочувачами з одночасним видаленням шару торфу, що горить;

організувати захист штабелів, що не горять, шляхом інтенсивного зрошування розпиленою водою, закидання сирою торф'яною масою;

здіяяти технічні засоби торфопідприємства для облаштування протипожежних розривів і розбирання штабелів торфу;

виставити постових для спостереження за територією після гасіння штабелів торфу.

68. Гасіння пожеж на відкритій місцевості, у тому числі в степовій зоні та заплавах річок

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на відкритій місцевості:
швидке розповсюдження пожежі сухою рослинністю та чагарниками;
щільне задимлення місцевості;
швидка зміна напрямку пожежі;
можлива наявність декількох осередків пожежі або займання нових;
відсутність джерел протипожежного водопостачання або їх значна віддаленість;

загроза розповсюдження пожежі на будинки, споруди, об'єкти, лісові масиви тощо;
складний рельєф місцевості.

2. Під час гасіння пожеж на відкритій місцевості КГП зобов'язаний:
 - визначити вірогідність поширення пожежі на населені пункти та інші об'єкти;
 - провести розвідку та визначити вирішальний напрямок гасіння пожежі;
 - виконувати щодня розвідку пожежі у разі розповсюдження її на великій площі і набуття зтяжнього характеру, двічі на день – в разі швидкого розповсюдження горіння; за можливості посадки вертольота поблизу пожежі розвідку пожежі виконувати на вертольоті;
 - провести розрахунки та визначити необхідність залучення додаткових сил та засобів;
 - організувати створення мінералізованої смуги спільно з представниками адміністрації;
 - особисто переконатися в ліквідації горіння, визначити необхідність і тривалість спостереження за місцем ліквідованої пожежі.

69. Гасіння пожеж на полігонах твердих побутових відходів

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на полігонах твердих побутових відходів:
 - поширення вогню поверхнею твердих побутових відходів на робочій карті полігона та виникнення нових осередків горіння в разі сильного вітру;
 - проникнення вогню у тверді побутові відходи на глибину до 2 – 2,5 м до ізолювального шару та утворення прогарів;
 - самозагоряння твердих побутових відходів після гасіння пожежі;
 - поширення вогню на сільськогосподарські угіддя та лісові масиви;
 - виділення великої кількості диму та розповсюдження його на значну територію;
 - наявність на окремих полігонах твердих побутових систем збирання, транспортування та накопичення біогазу;
 - зсув укосів, складованих твердими побутовими відходами.
2. Під час гасіння пожежі на полігоні твердих побутових відходів КГП зобов'язаний:
 - утворити Штаб на пожежі, до складу якого включити представників адміністрації полігона та місцевих органів влади;
 - уточнити через уповноважених представників полігона глибину складування відходів, загрозу зсувів, небезпеку вибуху біогазу та наявність системи збирання біогазу;
 - організувати оперативні дії з гасіння пожежі з урахуванням особливостей та небезпечних явищ, що можуть виникнути на полігоні твердих побутових відходів та узгоджувати їх з представниками адміністрації полігона;

використовувати для гасіння стволи-розпилювачі. З метою підвищення ефективності гасіння та зменшення надлишкового зволоження твердих побутових відходів застосовувати воду зі змочувачем;

визначати розстановку пожежно-рятувальної техніки, прокладання рукавних ліній та позиції ствольників у тих місцях, що виключають потрапляння особового складу під зсув твердих побутових відходів. Для пересування техніки та особового складу використовувати тимчасові дороги, облаштовані на полігоні;

залучити інженерну техніку для насування ґрунту (не менше 0,2 метри) на верхній шар побутових відходів у місцях горіння на експлуатованих картах полігона, у подальшому утрамбувати його бульдозерами, катками або іншою технікою;

забезпечити під час гасіння пожежі дотримання особовим складом заходів безпеки праці. Особливу увагу приділити організації заходів для недопущення провалювання людей і техніки в прогари та отруєння особового складу продуктами горіння під час тривалої роботи в зоні сильного задимлення;

організувати після ліквідації пожежі проведення санітарної обробки особового складу, який брав участь у гасінні пожежі, за потреби направити його на медичне обстеження;

провести дезінфекцію пожежно-рятувальної техніки та обладнання, що використовувалися під час гасіння пожежі.

70. Гасіння пожеж на об'єктах з режимним доступом

1. Обстановка, що може скластися під час пожеж на об'єктах з режимним доступом:

наявність великої кількості людей, яким загрожують небезпечні фактори пожежі;

швидке розповсюдження пожежі, щільне задимлення коридорів та сходових кліток;

наявність великого горючого навантаження;

можлива наявність декількох осередків пожежі;

у разі обмеженої кількості дверних і віконних прорізів можливе підвищення температури до небезпечного для людей рівня в приміщеннях, де знаходиться зона горіння, та в приміщеннях, розташованих поруч;

складне планування приміщень на поверхах, горищах та у підвалах;

поверхнєве горіння матеріалів і речовин;

наявність електромереж, електроприладів та обладнання під напругою з пошкодженою електроізоляцією;

наявність приміщень зі зброєю та боєприпасами;

агресивне налаштування людей (установи виконання покарань);

відсутність інформації в документах оперативного реагування щодо розміщення джерел протипожежного водопостачання;

складність проведення розвідки та оперативного розгортання у зв'язку з режимністю об'єкта.

2. Під час гасіння пожеж на об'єктах з режимним доступом КГП зобов'язаний:

провести розвідку та встановити заходи, яких ужито адміністрацією об'єкта для евакуації людей з будівлі;

установити рівень загрози людям, за потреби спільно з представниками об'єкта організувати їх рятування та евакуацію, ужити заходів для попередження паніки;

утворити Штаб на пожежі з обов'язковим уключенням до його складу представника об'єкта;

забезпечити спільно з представниками об'єкта його знеструмлення згідно з планом відключення електромережі;

провести розрахунки та визначити необхідність залучення додаткових сил та засобів;

ужити заходів щодо видалення диму на шляхах евакуації;

ужити заходів для зниження температури в приміщеннях;

увести стволи для гасіння пожежі на один або декілька поверхів, подати стволи на захист поверхів, розташованих вище і нижче, суміжних приміщень, організувати на них розкривання конструкцій з порожнинами та їх проливання для попередження поширення вогню;

перевірити стволи та подати їх за потреби на захист побутових, технологічних прорізів, каналів, комунікацій, балконів, поверхів, розташованих вище і нижче, горища;

використовувати наявні системи та засоби пожежогасіння та протидимного захисту;

організувати для попередження поширення вогню через віконні прорізи подачу в них вогнегасних речовин зі стволів, розташованих на землі, на автодрабинах або автопідіймачах;

перевірити наявність особового складу після ліквідації пожежі, залишити територію режимного об'єкта в порядку, встановленому адміністрацією об'єкта.

3. Проводити оперативні дії за умови забезпечення безпеки особового складу представниками об'єкта.

III. Формування зведених загонів ДСНС для ліквідації наслідків НС та гасіння складних пожеж

1. Формування зведених загонів

1. Зведені загони ДСНС (далі – зведені загони) призначені для гасіння складних пожеж, виконання значних обсягів робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Зведені загони утворюються як тимчасові формування шляхом залучення із штатних підрозділів ДСНС частини особового складу і працівників,

пожежної, аварійно-рятувальної, інженерної техніки, техніки служб забезпечення та комплектується відповідним додатковим спеціальним обладнанням та ЗІЗОД, необхідними для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і пожеж.

2. Зведені загони територіальних органів ДСНС України утворюються завчасно із підпорядкованих підрозділів і підрозділів центрального підпорядкування, що входять до гарнізону ОРС ЦЗ, для ліквідації наслідків прогнозованих масштабних надзвичайних ситуацій і гасіння складних пожеж у межах зон відповідальності гарнізонів.

Зведені загони утворюються у разі виникнення НС державного і регіонального рівнів для ліквідації їх наслідків, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

3. Рішення на формування зведених загонів територіальних органів ДСНС України та їх висування до місця проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння складних пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт приймають начальники відповідних гарнізонів ОРС ЦЗ. Рішення на формування та висування зведених загонів ДСНС України до місця проведення робіт приймає ДСНС України.

Організаційна структура зведеного загону, чисельність особового складу, кількість і вид техніки визначаються залежно від масштабів НС чи пожежі, специфіки та особливостей виконання робіт, наявності сил і засобів.

У разі залучення зведеного загону до дій за призначенням більше ніж на одну добу його особовий склад вважається у відрядженні.

4. Для формування зведеного загону не повинно залучатися понад 50% загальної кількості особового складу і техніки комплекуючого підрозділу.

Підрозділи, з яких залучено особовий склад і техніку, за рішенням керівника територіального органу переводяться на двозмінний режим чергування та здійснюється перерозподіл обов'язків особового складу, що вибув до зведеного загону.

2. Управління зведеним загonom

1. Для управління зведеним загonom призначається начальник зведеного загону, його заступники та розгортається пересувний пункт управління відповідно до вимог глави 2 розділу II Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

2. Начальник зведеного загону організовує (у визначених межах і обсягах) проведення робіт з гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт відповідно до цього Статуту.

Начальник зведеного загону як старша за посадою особа органу управління, визначена пунктом 2 глави 9 розділу II цього Статуту, керуючись главою 8 розділу II цього Статуту, може взяти на себе керівництво гасінням пожежі, якщо КГП не забезпечує управління оперативними діями сил та засобів з рятування людей і гасіння пожежі.

**Директор Департаменту формування
політики щодо підконтрольних
Міністрові органів влади
та моніторингу МВС**

В. Є. Боднар